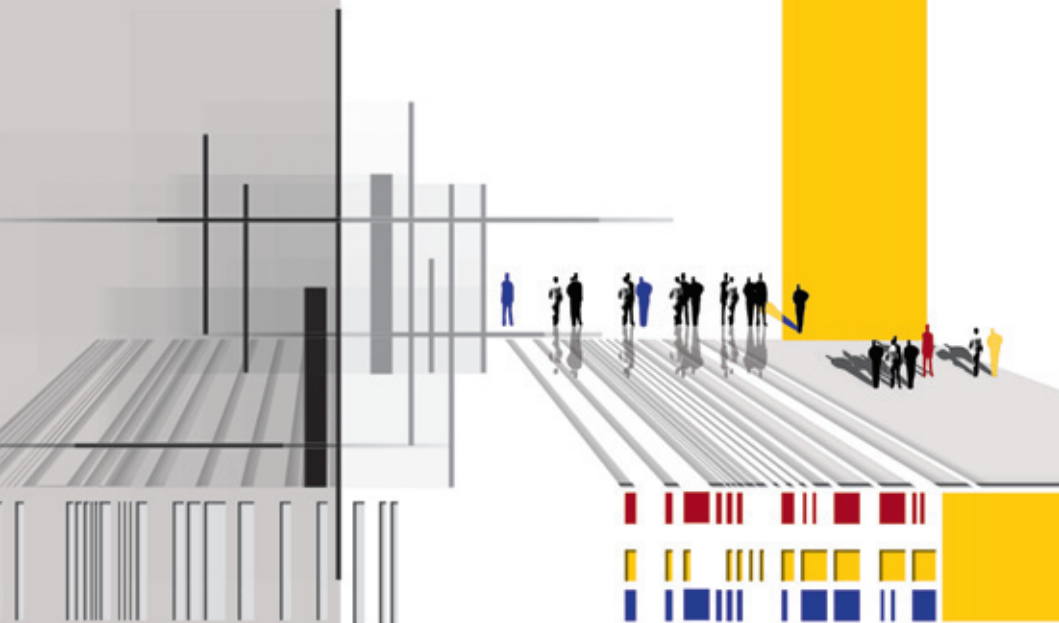

fond za evropske integracije

EVROPSKI PROSTOR NAUKE, ISTRAŽIVANJA I VISOKOG OBRAZOVANJA

AAOM

Fond za evropske integracije

Projekat finansira Evropska unija preko Evropske agencije za rekonstrukciju i u saradnji sa Evropskim pokretom u Srbiji

Evropski prostor nauke,
istraživanja i visokog obrazovanja
— Mogućnosti Srbije i Crne Gore —
Priredio Bojan Komnenović

Izdavač

Alternativna akademska obrazovna mreža
Jove Ilića 165, Beograd
www.aaen.edu.yu
aaen@aaen.edu.yu

Za izdavača

Srbijanka Turajlić

Urednik

Aljoša Mimica

Lektura i korektura

Ljubiša Vujošević

Dizajn korica

Milica Milojević

Tiraž

1000

ISBN 86-84151-12-7

Priprema i štampa

Dosije, Beograd

Štampanje knjige omogućeno donacijom Fonda za evropske integracije, sredstvima Evropske unije uz realizaciju Evropske agencije za rekonstrukciju i Evropskog pokreta u Srbiji

Evropski prostor nauke, istraživanja i visokog obrazovanja

Mogućnosti
Srbije i Crne Gore

Priredio Bojan Komnenović

Beograd
avgust 2005.

SADRŽAJ

<i>Bojan Komnenović</i> Srbija i Crna Gora u evropskom prostoru nauke, istraživanja i visokog obrazovanja	7
Zajednički programi i fondacije	15
<i>Fuada Stanković, Vladimir Dragaš</i> Društvene nauke	39
<i>Staša Babić, Miloš Milenković</i> Humanističke nauke	65
<i>Vesna Miletić, Marija Kovandžić</i> Medicinske nauke	77
<i>Desanka Radunović</i> Prirodne nauke	93
<i>Srbijanka Turajlić, Irena Janković</i> Tehničke nauke	95
<i>Jelena Kleut, Marija Mitrović</i> Programi namenjeni studentima	107
Korisne internet adrese	125
Index	131

Srbija i Crna Gora u evropskom prostoru nauke, istraživanja i visokog obrazovanja

Među ciljevima ujedinjene Evrope je stvaranje evropskog društva znanja, koje počiva na dva stuba — *Evropskom prostoru istraživanja (European Research Area — ERA)* i *Evropskom prostoru visokog obrazovanja (European Higher Education Area — EHEA)*. Njihova realizacija ima posebno strateško mesto u evrointegracijama.

O Evropskom prostoru istraživanja

Stvaranje *Evropskog prostora istraživanja* je pokrenula Evropska komisija 2000. godine, težeći da prevaziđe tri glavne uočene slabosti: nedovoljno finansiranje naučnoistraživačkih aktivnosti; nedostatak stimulativnog okruženja i korišćenja rezultata naučnoistraživačkih aktivnosti; i potpuno izdvojene aktivnosti i raštrkanost izvora. Svoje ciljeve *Evropski prostor istraživanja* trebalo bi da ostvari kroz tri komplementarna procesa: 1) stvaranje „unutrašnjeg tržišta“ naučnog istraživanja, prostora slobodnog kretanja znanja, istraživača i tehnologije, sa ciljem povećanja saradnje, stimulisanja konkurencije i postizanja bolje raspodele resursa; 2) reorganizovanje evropske istraživačke strukture, naročito poboljšavanjem koordinacije nacionalnih naučnoistraživačkih aktivnosti i politika, koje se odnose na najveći deo istraživanja realizovanih i finansiranih u Evropi; 3) razvoj evropske istraživačke politike koja neće uzimati u obzir samo finansiranje istraživačkih aktivnosti već i sve relevantne aspekte drugih strategija i aktivnosti Evropske unije i pojedinačnih nacionalnih politika.

O Evropskom prostoru visokog obrazovanja

Proces stvaranja *Evropskog prostora visokog obrazovanja* je poznatiji kao Bolonjski proces. Od 1999. godine, kada je potpisana Bolonjska deklaracija, svake dve godine se održavaju ministarski sastanci na kojima se ovaj proces produbljuje i dograđuje. Pristupanjem Bolonjskom procesu države se obavezuju da reformišu svoje sisteme visokog obrazovanja u skladu sa dogovorenim prioritetima na svakom ministarskom sastanku, kako bi se obezbedili uporedivost i povezivanje na evropskom nivou, poštujući princip autonomije i raznolikosti pojedinačnih sistema. Među prioritetima Bolonjskog procesa su: usvajanje zajedničkog okvira za uporedivost kvalifikacija i diploma; uvođenje zajedničkih stepena studiranja u svim zemljama (dvostepeno studiranje); uvođenje Evropskog sistema prenosa bodova; uvođenje evropskih standarda za obezbeđivanje kvaliteta visokog obrazovanja; nesmetano kretanje studenata i nastavnika unutar jedinstvenog evropskog prostora, bez obzira na zemlju/sistem iz koje se dolazi i u koju se ide; uključivanje doktorskih studija u jedinstveni sistem *Evropskog prostora visokog obrazovanja* i *Evropskog prostora istraživanja*; razvoj doživotnog učenja.¹ Predviđeno je da se *Evropski prostor visokog obrazovanja* uspostavi do 2010. godine.

S druge strane, paralelno sa Bolonjskim procesom počeo je da se razvija i Kopenhagenski proces², koji se odnosi na razvoj stručnog obrazovanja i usavršavanja (*vocational education and training – VET*). Iako se na prvi pogled bave različitim oblastima obrazovanja, ova dva procesa su komplementarna, naročito u oblasti primenjenih istraživanja. Kako bi se još više uspostavila veza između ova dva procesa, a ujedno i da bi se ostvario cilj iz Lisabonske deklaracije (mart 2000. godine) da evropska ekonomija do 2010. godine postane najnaprednija svetska ekonomija zasnovana na znanju, Evropska komisija je u svom Saopštenju iz novembra 2003. godine naglasila potrebu za većom integracijom stručnog obrazovanja i usavršavanja sa visokim obrazovanjem. Ovim pitanjem su se naročito bavili ministri tokom sastanka u Dublinu marta 2004. godine.³

1 Više na: http://www.bologna-bergen2005.no/EN/Work_prog/1Prog_Back-Action_lines.HTM

2 http://europa.eu.int/comm/education/copenhagen/index_en.html

3 <http://www.nqai.ie/eureport.pdf>

Mi i evropski prostor nauke, istraživanja i visokog obrazovanja

Naša zemlja je pristupila Bolonjskom procesu 2003. godine, na sastanku ministara u Berlinu, a iste godine je, zajedno sa ostalim državama Zapadnog Balkana, prihvatila Akcioni plan za naučnu i tehnološku saradnju sa Evropskom unijom, čime se omogućava potpuna integracija u *Evropski prostor istraživanja*. U decembru 2004. godine Savet Evropske unije omogućio je lakši vizni režim i boravak za studente, đake, praktikante i istraživače za zemlje izvan Evropske unije, što se odnosi i na nas. Takođe 2004. godine potpisan je sporazum⁴ između Evropske unije i Srbije i Crne Gore, u kojem se navode principi učestvovanja i spisak programa u kojima naša zemlja može da učestvuje.

Opređenije Evropske unije za potpunu integraciju Srbije i Crne Gore u evropski prostor nauke, istraživanja i visokog obrazovanja potvrđen je i davanjem pozitivne „Studije o izvodljivosti“, u kojoj je poseban odeljak posvećen upravo ovim pitanjima (odeljak 3.7.5. i odeljak 3.7.5.2)⁵. Procenjuje se da je Evropska unija za 2003. i 2004. godinu, kroz svoje programe za razvoj obrazovanja i kroz TEMPUS program, uložila u Srbiju i Crnu Goru oko 45 miliona evra⁶. Iako je predviđeno da veliki broj programa Evropske unije do 2007. godine bude ugašen (CARDS, ISPA, SAPARD), planira se otvaranje jedinstvenog fonda za finansiranje pomoći državama koje su u procesu pridruživanja. Ovi takozvani pretpristupni fondovi će zemljama koje teže priključivanju Evropskoj uniji biti dostupni u potpunosti ili u svojim pojedinačnim programima, u zavisnosti od statusa u kojem se nalaze, odnosno koliko su odmakle u procesu stabilizacije i pridruživanja i da li su kandidati za članstvo ili ne. S druge strane, i u Nacionalnoj strategiji

4 *Okvirni sporazum između Evropske unije i državne zajednice Srbije i Crne Gore o opštim principima učestvovanja državne zajednice Srbije i Crne Gore u programima EU*, <http://www.aaen.edu.yu/mainpages/programiip-rojekti/eif/041203-ez-scg-okvirni.pdf>

5 *Izveštaj o spremnosti Srbije i Crne Gore za pregovore o zaključivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom*, <http://www.seio.sr.gov.yu/upload/documents/STUDIJA.pdf>

6 http://europa.eu.int/comm/external_relations/see/fry/

Srbije za pristupanje Srbije i Crne Gore Evropskoj uniji⁷ jedan deo je posvećen ovoj temi (odeljak 3.2.2). Uz to, Državna zajednica, ali i republike pojedinačno potpisale su niz bilateralnih ugovora sa evropskim državama s ciljem poboljšanja naučno-tehničke saradnje, čime se, između ostalog, potvrđuje opredeljenje naše zemlje za integraciju u evropski prostor nauke, istraživanja i visokog obrazovanja.

Ipak, iako postoji značajan potencijal, brojni programi, projekti, inicijative i akcioni planovi, koji su na raspolaganju institucijama i pojedincima u našoj zemlji, ostaju neiskorišćeni prvenstveno zbog toga što veoma mali broj pojedinaca zna za postojanje ovakvih programa. S jedne strane, brojni programi kojima je cilj da pomognu (re)integraciju Srbije i Crne Gore u evropsku zajednicu ostaju neiskorišćeni a, s druge strane, mnogi lokalni projekti, koji imaju isti cilj, ne mogu biti realizovani jer nisu podržani finansijski i institucionalno. I pored dobre volje države i samih evropskih institucija, izuzetan ograničavajući faktor je neobaveštenost o postojanju ovakvih programa.

O ovoj brošuri

Uočavajući ove nedostatke, Alternativna akademska obrazovna mreža (AAOM) i Studentska unija Srbije (SUS) pokrenule su projekat promocije evropskih programa u oblasti nauke, istraživanja i visokog obrazovanja u kojima Srbija i Crna Gora mogu da učestvuju. Na ovaj način AAOM i SUS žele da doprinesu reintegraciji naše zemlje u evropske tokove razvoja. Sam projekat je upravo primer ovakvih evropskih programa, pošto je podržan od Evropske unije preko Evropske agencije za rekonstrukciju, odnosno finansiran iz Fonda za evropske integracije.

Osnovni cilj ove inicijative je da prikaže u kojim evropskim programima i projektima mogu da učestvuju institucije i pojedinci u Srbiji i Crnoj Gori u oblasti nauke, istraživanja i visokog obrazovanja. Programi koji se obrađuju su oni *u kojima SCG može da učestvuje sada*, kao i oni programi *u kojima trenutno ne možemo da učestvujemo*, ali

7 <http://www.seio.sr.gov.yu/upload/documents/Strategija%20-%20FINALNA%20VERZIJA.zip>

nam se ispunjenjem određenih uslova (npr. potpisivanjem Ugovora o stabilizaciji i pridruživanju) i ti programi otvaraju. Konkretno, ideja je da se za pet naučnih oblasti (prirodne, humanističke, tehničke, društvene i medicinske nauke), kao i za studentske inicijative, prikažu programi koje nudi Evropska unija, evropske institucije (OEBS, Savet Evrope, itd.) i/ili države članice EU, a koji su vezani za nauku, istraživanje i visoko obrazovanje.

Brošura koja je pred Vama samo je jedan deo realizacije ovako zamišljenog projekta. Njen cilj nije da prikaže sve moguće programe i inicijative u kojima naša zemlja može da učestvuje u svom nastojanju da se potpuno uključi u evropski prostor nauke, istraživanja i visokog obrazovanja. Ovo je nemoguće postići iz nekoliko razloga. Prvo, ovih programa ima veoma mnogo, tako da ih je nemoguće sve opisati u jednoj ovakvoj publikaciji. Drugo, mnogi programi su „jednokratni“, odnosno fondacije koje pokrivaju troškove realizacije tih programa osmišljavaju ih u zavisnosti od svojih programskih prioriteta za tu godinu. Zato je veoma čest slučaj da se određeni programi otvore samo za jednu godinu, ili čak za realizaciju tokom nekoliko meseci, a da se zatim više ne pojavljuju. Treće, u okviru pojedinih programa se istovremeno realizuje nekoliko aktivnosti u različitim ili istim oblastima (kao što je to, na primer, *Šesti okvirni program* Evropske unije), tako da je za opisivanje svake od ovih aktivnosti pojedinačno potrebno napraviti posebnu brošuru. Nema sumnje da su neki programi i neke fondacije koje su značajne izostavljene ovim projektom, kao i da se njime ne mogu obuhvatiti svi postojeći programi. Ono što se želi je da se navedu neke od najvažnijih inicijativa, a da korisnici projekta iskoriste rezultate za dalje praćenje ovakvih programa, inicijativa i projekata. U svrhu podrške ovim nastojanjima, AAOM će nastaviti da prati događanja u ovoj oblasti i sve relevantne informacije će objavljivati na svojoj internet strani⁸, kao i na svom elektronskom forumu⁹.

Ova brošura sadrži opis programa koji su najprisutniji u našoj zemlji i koji mogu poslužiti kao prvi korak u traženju i praćenju odgovarajućih programa i inicijativa. Ono što autori žele jeste da

8 www.aaen.edu.yu

9 www.aaen.edu.yu/forum

podstaknu njene korisnike da sami započnu svoje pretraživanje sličnih programa, i u tom smislu treba i posmatrati ovu publikaciju — kao osnovu za dalje samostalno pretraživanje mnogobrojnih izvora korisnih programa, projekata i inicijativa, koje mogu pomoći institucijama i pojedincima u Srbiji i Crnoj Gori na putu integracije u evropski prostor nauke, istraživanja i visokog obrazovanja.

Publikacija se sastoji iz četiri dela: 1) uvodnog teksta o svrsi ovakve brošure i pokretanja ovakvog projekta i kraćeg objašnjenja same brošure, 2) opisa zajedničkih programa i fondacija za sve oblasti koje se obrađuju ovim projektom, 3) opisa pojedinačnih programa i fondacija po oblastima (društvene nauke, humanističke nauke, medicinske nauke, prirodne nauke, tehničke nauke i studentski programi i inicijative) i 4) spiska korisnih linkova za dalju pretragu i praćenje ove tematike.

Kako bi ih što bolje objasnili, autori brošure su se trudili da za svaki opisani program pruže sledeće informacije: naziv programa, ko organizuje program, internet adresu na kojoj se nalaze informacije o njemu, kratak opis programa, informacije o ciljnim grupama, aktivnostima, mogućnostima učešća naše zemlje, gde se mogu naći dodatne informacije, eventualni primeri već realizovanih projekata u okviru samog programa i dodatne informacije od značaja.

Osnovni kriterijum za odabir programa je, pre svega, njihova relevantnost za integraciju Srbije i Crne Gore u evropski prostor nauke, istraživanja i visokog obrazovanja. Zato su njime obuhvaćene i neke fondacije i inicijative koje nisu „izvorno evropske“, ali koje kao svoju aktivnost imaju upravo podršku priključivanju naše zemlje evropskim integracijama u navedenim oblastima. Iz tog razloga su na našem spisku i *HESP — Higher Education Support Program* (američka fondacija) ili *Balkan Trust for Democracy* (kombinacija više američkih fondacija, ali i programa pomoći nekih evropskih vlada).

Objavlivanjem ove brošure ne završava se projekat. Naprotiv, svi koji dođu do novih saznanja i informacija više su nego dobrodošli da ih podele sa drugima kroz pomenuti elektronski forum AAOM-a. Nadamo se da će ovaj projekat dati osnovnu informaciju mnogima koji do sada nisu imali prilike da se susretnu sa sličnim inicijativama, a da će onima koji već imaju dodir sa ovakvim projektima dati podstrek da

dalje istražuju mogućnosti koje se našoj zemlji pružaju na putu ka jedinstvenom evropskom prostoru nauke, istraživanja i visokog obrazovanja, a u kojima će naći prostor i za sopstveno usavršavanje.

*Bojan Komnenović
Koordinator projekta*

Zajednički programi i fondacije

U ovom delu je dat opis onih programa i fondacija koje pokrivaju aktivnosti u svim ili u više oblasti koje se u ovoj brošuri obrađuju, kako bi se izbeglo ponavljanje istih opisa. Specifičnosti ovde navedenih programa i fondacija za određene konkretne oblasti su date u delovima brošure koji opisuju svaku oblast posebno.

Treba napomenuti da Evropska komisija pri svakom objavljivanju novog konkursa daje i poseban formular za popunjavanje i prijavljivanje na konkurs. Ovaj formular je tipski i uvek se ponavlja, uz manje izmene u zavisnosti od samog konkursa. Zato je vrlo korisno upoznati se unapred sa ovim formularom, koji se može naći na internet strani Evropske komisije¹⁰. Takođe, ovakvi tipski formulari znatno olakšavaju svako sledeće prijavljivanje onima koji su to prethodno već učinili.

PROGRAMI FONDA ZA OTVORENO DRUŠTVO

Internet adresa programa:

www.fosyu.org

Opis:

Fond za otvoreno društvo u Srbiji je deo međunarodne mreže Instituta za otvoreno društvo i verovatno je najzastupljeniji donator u regionu. Fond pokreće, finansira i održava više desetina programa od direktnog interesa za naučnike iz oblasti humanističkih i društvenih nauka. Fondacija preko svojih kancelarija u Beogradu i Novom Sadu državljanima i institucijama iz SCG nudi sledeće programe:

- obrazovni programi <http://www.fosserbia.org/programi/obrazovni.asp>
- pravni program i program tranzicione pravde <http://www.fosserbia.org/programi/pravni.asp>

10 http://europe.eu.int/grants/index_en.htm

- program razvoja proevropskih reformskih politika <http://www.fosserbia.org/programi/pro-evropski.asp>
- medijski program i komunikacija kulturnih vrednosti <http://www.fosserbia.org/programi/medijski.asp>
- informacioni program <http://www.fosserbia.org/programi/informacioni.asp>
- romski program <http://www.fosserbia.org/programi/romski.asp>
- program javnog zdravstva http://www.fosserbia.org/programi/javno_zdravstvo.asp
- program istok–istok http://www.fosserbia.org/programi/istok_istok.asp

Program visokog obrazovanja ima za cilj sistemsku reformu obrazovanja, razvoj obrazovnog sistema i inkluzivne obrazovne politike, stvaranje uslova i pretpostavki za uključivanje obrazovnog prostora Srbije u evropski obrazovni prostor i razvijanje politike prema mladima koja će omogućiti participaciju mladih u javnom životu i ostvarivanje njihovih potreba.

Ciljne grupe:

Fakulteti, univerziteti, alternativne visokoškolske institucije, nevladine, studentske i druge organizacije i institucije, uključujući i državne organe.

Aktivnosti:

U 2005. godini Program visokog obrazovanja podržava programe koji podstiču razvoj i sprovođenje reformske politike koja doprinosi usklađivanju razvoja sistema visokog obrazovanja sa principima i ciljevima Bolonjskog procesa i bržoj i efikasnijoj integraciji visokog obrazovanja u *Evropski prostor visokog obrazovanja*.

Ovaj program takođe podržava projekte koji omogućavaju širenje dostupnosti visokog obrazovanja kroz zalaganje za razvijanje podsticajnih shema stipendiranja u funkciji širenja dostupnosti visokog obrazovanja marginalizovanim grupama — pre svega Romima — i doprinose većoj dostupnosti visokog obrazovanja i poboljšanju uslova studiranja studenata sa svim vrstama invaliditeta.

Pored ovoga, program podstiče i podržava aktivno učešće studenata u reformskim procesima kroz afirmaciju studenata kao ravno-

pravnih partnera u stvaranju reformskih politika, kao i podizanje kapaciteta studentskih organizacija koje se sistemski bave reformom visokog obrazovanja.

SIXTH FRAMEWORK PROGRAMME FOR RESEARCH AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT (FP6)

ŠESTI OKVIRNI PROGRAM ZA ISTRAŽIVANJE I TEHNOLOŠKI RAZVOJ

Program Evropske komisije — Generalnog direktorata za istraživanje

Internet adresa programa:

http://europa.eu.int/comm/research/fp6/index_en.html

Opis:

Program je glavni instrument Evropske unije za finansiranje istraživanja u Evropi. Njegov osnovni zadatak je stvaranje *Evropskog prostora istraživanja*, kao vizije budućnosti istraživanja u Evropi.

Ciljne grupe:

Program je namenjen kako državnim tako i privatnim institucijama, velikim i malim. Ne postoje nacionalne kvote. Cilj mu je naučna izuzetnost, kao i unapređenje kompetencija i inovacija kroz promociju povećanja saradnje, veća komplementarnost i unapređena koordinacija između relevantnih činilaca na svim nivoima. Prioriteti su redukovani radi usredsređivanja na napredak u integraciji aktivnosti. Dva glavna instrumenta su Integrisani projekti i Mreže izuzetnosti.

Aktivnosti:

Sedam ključnih oblasti, kojima je data prednost u istraživanju i tehnološkom razvoju (12 milijardi evra), su: genomika i biotehnologija u službi zdravlja, tehnologije informatičkog društva, nanotehnologije i nanonauke, aeronautika i svemir, zdrava hrana, održivi razvoj i ekonomske i društvene nauke.

Učešće Srbije i Crne Gore:

U ovim programima mogu učestvovati univerziteta i istraživačke institucije iz Srbije i Crne Gore u onim aktivnostima koje su otvorene za međunarodnu saradnju: u sedam navedenih oblasti, kao i u programu podrške međunarodnoj saradnji (INCO). U okviru programa Marija Kiri (Marie Curie) moguće je i učestvovanje pojedinaca u različitim

vrstama usavršavanja za sve faze istraživačke karijere. Međutim, treba imati na umu da institucije iz naše zemlje u većini slučajeva ne mogu biti nosioci projekata, a takođe je neophodno da u svakom projektu postoji još barem jedna partnerska institucija iz Evropske unije. Ovi uslovi zavise od samih programa i njihovih prioriteta.

Dodatne informacije:

Ministarstvo nauke i zaštite životne sredine Republike Srbije
<http://www.mntr.sr.gov.yu>

Ostale informacije:

Program traje od 2002. do kraja 2006. godine.

SEVENTH FRAMEWORK PROGRAMME (FP7)

SEDMI OKVIRNI PROGRAM

Program Evropske komisije

Internet adresa programa:

<http://www.cordis.lu/fp7>

Opis:

Sedmi okvirni program je glavni instrument Evropske unije za finansiranje istraživanja i razvoja. Osnovni cilj ovog programa, kao i prethodnog, jeste da pomogne pri stvaranju *Evropskog prostora istraživanja*, kao i razvoju ekonomije i društva znanja u Evropi. Predviđeno je da ovaj program nasledi Šesti okvirni program na kraju 2006. godine.

Ciljne grupe:

Pojedinci i naučne institucije.

Aktivnosti:

Polazeći od oblasti koje su pokrivene prethodnim programom, Sedmi okvirni program ima devet prioriternih tema (zdravstvo; hrana, poljoprivreda i biotehnologija; informacione i komunikacione tehnologije; nanonauke, nanotehnologije, materijali i nove tehnologije proizvodnje; energija; životna sredina i klimatske promene; transport i aeronautika; društveno-ekonomske i humanističke nauke; istraživanje svemira i bezbednosti), a, u saradnji sa Euroatomom, pokrivene su i oblasti istraživanja fuzione energije i zaštite od nuklearne fisije i radijacije. S obzirom da će aktivnosti u okviru Sedmog okvirnog programa početi da se realizuju od 2007. godine, moguće je da spisak

prioriteta bude proširen. Program će pokrivati četiri vrste aktivnosti: saradnja u istraživanju, zajedničke tehnološke inicijative, koordinacija istraživačkih programa van Evropske unije, međunarodna saradnja. *Učešće Srbije i Crne Gore:*

Predviđeno je učešće naše zemlje pod sličnim okolnostima kao i za Šesti okvirni program.

Ostale informacije:

Program počinje od 1. januara 2007. godine i trajeće sedam godina. Za sada predviđeni budžet je preko 72,5 milijardi evra. Uglavnom će biti zadržana forma finansiranja koja postoji u FP6, a koristiće se i manji i fleksibilniji oblici finansiranja različitih aktivnosti. Predviđeno je pojednostavljivanje birokratske procedure u realizaciji projekata. Pažnja će se posvetiti više temama istraživanja, a manje instrumentima, a takođe će se naročito voditi računa o potrebama evropske industrije.

MARIE CURIE ACTIONS / MARIJA KIRI

Program Evropske komisije (u okviru FP6 i FP7)

Internet adresa programa:

http://europa.eu.int/comm/research/fp6/mariecurie-actions/action/fellow_en.html

Opis:

Program je prvenstveno namenjen finansiranju individualnih istraživanja iz svih oblasti nauke i tehnologije koji su od interesa za Evropsku uniju. Ovo je glavni izvor finansija za projekte u okviru *Evropskog prostora istraživanja*.

Ciljne grupe:

Istraživači bez starosnog ograničenja, sa bar četiri godine iskustva ili doktoratom.

Aktivnosti:

- a) Marie Curie Intra-European Fellowships — stipendije za državljane Evropske unije i država kandidata za članstvo u Evropskoj uniji.
- b) Marie Curie Incoming International Fellowships — stipendije namenjene istraživačima van Evropske unije koji žele da deo svojih istraživanja obave u nekoj instituciji Evropske unije ili države kandidata. Važe opšti uslovi i program rada

mora biti usaglašen pre konkurisanja sa programom rada istraživačke institucije za koju se traži stipendija. Pokriva se boravak od jedne do dve godine.

- c) Marie Curie Outgoing International Fellowships – stipendije namenjene istraživačima Evropske unije i država kandidata za boravak u istraživačkim centrima van Evropske unije i država kandidata u periodu od jedne do tri godine.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Moguće je učešće pojedinaca (za stipendije za istraživanja u Evropskoj uniji) i institucija iz naše zemlje (za primanje pojedinaca iz Evropske unije).

Dodatne informacije:

<http://www.cordis.lu/mariecurie-actions/home.html>

Ostale informacije:

Konkurs je otvoren tokom cele godine.

TEMPUS

Program Evropske unije

Internet adresa programa:

http://europa.eu.int/comm/education/programmes/tempus/index_en.html

<http://www.tempusscg.net>

http://europa.eu.int/grants/grants/tempus/tempus_en.htm

<http://www.etf.eu.int/tempus.nsf>

Opis:

Transevropski program mobilnosti u univerzitetskim studijama (TEMPUS) omogućava univerzitetima iz Evropske unije da razviju saradnju sa univerzitetima Zapadnog Balkana, Istočne Evrope, Srednje Azije, kao i sa univerzitetima iz zemalja Mediterana koje su partneri Evropske unije. Aktivnosti koje se pokrivaju programom su one koje su usmerene ka projektima modernizacije visokog obrazovanja.

O TEMPUS-u se mnogo zna i govori, ali se priča obično završi kada kolege pročitaju da je ovo poslednja godina trajanja programa. Iako se trenutno važeći ciklus TEMPUS III završava 30. juna 2006, od podnošenja projekata u okviru ovog programa ne treba odustajati. Osmišljen kao najširi okvir za reformu visokog obrazovanja na Zapad-

nom Balkanu, u Istočnoj Evropi i Centralnoj Aziji, prioriteti TEMPUS-a će biti nastavljene kroz druge evropske programe.

Na primer, TEMPUS je i u poslednjoj godini formalnog trajanja programa otvoren za IMG — Individual Mobility Grants, za koje je moguće aplicirati 3 puta godišnje (15. februara, 15. juna i 15. oktobra).

Osim toga, TEMPUS je u poslednjoj godini trajanja idealan program za reformu/uvođenje jednogodišnjih magistarskih studija, kao npr. i za uvođenje/reformu menadžmenta univerziteta.

VAŽNO! Iako TEMPUS podrazumeva veliki broj tipova aktivnosti, okvir za predlaganje i usvajanje aplikacija u poslednjoj fazi programa predstavljaju „Nacionalni prioriteti“ usaglašeni sa svakom državom Zapadnog Balkana ponaosob. Možete ih pronaći na adresi: <http://www.tempusscg.net/Priorities%20-%20introduction.htm>.

Ciljne grupe:

Visokoškolske institucije, pojedinci zaposleni na njima i studenti.

Aktivnosti:

Tri su kategorije aktivnosti TEMPUS-a: 1) Zajednički evropski projekti (*Joint European Projects — JEP*) namenjeni su visokoobrazovnim institucijama u Evropskoj uniji i partnerskim zemljama, sa ciljem propagiranja znanja izvan matične institucije; 2) Strukturalni i komplementarni projekti, koji imaju za cilj da na kraći rok podrže reforme i strateški okvir razvoja na nacionalnom nivou (na primer, obezbeđenje kvaliteta, sistem akreditacija i unapređenje menadžmenta univerziteta); i 3) Pojedinačni grantovi za mobilnost (*Individual Mobility Grants — IMG*), dodeljuju se pojedincima (profesorima, asistentima, studentima i administraciji) sa visokoobrazovnih institucija kako bi mogli da učestvuju na usavršavanju ili konferencijama u inostranstvu, a takođe i kako bi nastavnici mogli da drže nastavu u partnerskim zemljama, a sve u kontekstu ostvarenja ciljeva TEMPUS-a. Aktivnosti strukturalnih i komplementarnih projekata se takođe realizuju i kao deo zajedničkih evropskih projekata (JEP).

Učešće Srbije i Crne Gore:

Predviđeno je učešće naše zemlje, a za konkretne uslove treba pogledati aktuelni konkurs, pošto se oni menjaju. Trenutno je u toku realizacija TEMPUS III projekata, koja traje do kraja 2006. godine.

Dodatne informacije:

<http://www.etf.eu.int/tempus.nsf>
Nacionalna TEMPUS kancelarija
Lazarevićeva 9/14
11000 Beograd
Tel: (011) 32-33-409
tempusscg@sbb.co.yu

ERASMUS MUNDUS

Program Evropske komisije — Generalnog direktorata za obrazovanje i kulturu

Internet adresa programa:

http://europa.eu.int/comm/education/programmes/mundus/index_en.html

Opis:

Erasmus Mundus je program za saradnju i mobilnost u visokom obrazovanju čiji je cilj da poboljša kvalitet evropskog visokog obrazovanja i da promoviše razumevanje među kulturama kroz saradnju sa „trećim“ zemljama. Program je namenjen jačanju evropske saradnje i međunarodnih veza u visokom obrazovanju tako što pruža podršku kvalitetnim Evropskim magistarskim studijama, omogućava studentima i gostujućim profesorima širom sveta da se uključe u posle diplomске studije na evropskim univerzitetima, i tako što podstiče mobilnost evropskih studenata ka „trećim“ zemljama.

Ciljne grupe:

Univerziteti, naučnici i studenti koji su završili prvi stepen visokog obrazovanja.

Aktivnosti:

U sklopu Erasmus Mundus programa postoje 4 akcije:

- Akcija 1 — *Erasmus Mundus Master Courses* (magistarske studije) — Evropska komisija bira vrhunске magistarske studije koje nude grupe visokoobrazovnih institucija okupljenih u „konzorcijum“ koji čine najmanje tri institucije iz različitih zemalja članica Evropske unije. Odabrane studije su na raspolaganju studentima iz „trećih“ zemalja. Trenutno postoje 32 programa magistarskih studija.

- Akcija 2 — *Scholarships* (stipendije) — predviđa stipendije za diplomirane studente i profesore iz „trećih“ zemalja za uključivanje u Erasmus Mundus magistarske studije. Studenti se prijavljuju Erasmus Mundus konzorcijumu i, ako su primljeni, konzorcijum aplicira Evropskoj komisiji za stipendiju. Stipendije pokrivaju troškove školarine, boravka i puta.
- Akcija 3 — *Partnership* (partnerstvo) — pruža podršku partnerstvu između Erasmus Mundus magistarskih konzorcijuma i univerzitetima „trećih“ zemalja sa ciljem da omogući studentima i naučnicima koji su građani neke od zemalja članica Evropske unije i koji učestvuju u magistarskim studijama da provedu kraći period na univerzitetu u partnerskoj „trećoj“ zemlji.
- Akcija 4 — *Enhancing attractiveness* (stimulisanje atraktivnosti) — podržava evropske projekte saradnje koji imaju za cilj promociju ideje, vidljivosti i dostupnosti evropskog visokog obrazovanja ili koji se bave međunarodnim aspektom osiguranja kvaliteta, priznavanja bodova, priznavanja kvalifikacija, razvoj kurikuluma ili mobilnosti.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Za našu zemlju su otvorene Akcija 2, Akcija 3 i Akcija 4.

Dodatne informacije:

Spisak magistarskih studija: http://europa.eu.int/comm/education/programmes/mundus/projects/index_en.html

Informacije o konkursima: http://europa.eu.int/comm/education/programmes/mundus/call06_en.html

SOCRATES II

Program Evropske komisije — Generalnog direktorata za obrazovanje i kulturu

Internet adresa programa:

http://europa.eu.int/comm/education/programmes/socrates/socrates_en.html

Opis:

Socrates II je evropski obrazovni program i pokriva oko 30 evropskih zemalja. Osnovni cilj programa je da pomogne stvaranju

Evrope znanja kroz aktivnosti na promovisanju učenja tokom celog života, podsticanju pristupa obrazovanju za sve, kao i pomaganju pojedincima da steknu priznate kvalifikacije i veštine. Konkretno, Socrates II teži da promoviše i pomogne učenje jezika i da podstakne mobilnost i inovativnost. Programom je pokriveno i formalno i neformalno obrazovanje. Osnovni uslov za dodeljivanje finansijske podrške projektima je da imaju evropsku dimenziju i da su zasnovani na međudržavnoj saradnji.

Ciljne grupe:

Program je namenjen svim pojedincima i institucijama koji učestvuju u obrazovnom procesu ili su na neki način vezani za obrazovni proces, u najširem smislu (učenici, studenti, oni koji su završili školovanje, ali žele da se ponovo uključe u nastavu, nastavnici, profesori, administrativno osoblje u obrazovnim institucijama, škole, univerziteti, fakulteti, nevladine organizacije, poslovni krugovi, državni organi, itd.).

Aktivnosti:

Socrates II sadrži osam zasebnih aktivnosti/potprograma:

- 1) *Comenius* — školsko obrazovanje (od predškolskog do završetka srednje škole).
- 2) *Erasmus* — visoko obrazovanje (više informacija o ovom programu se nalazi u delu o studentskim programima).
- 3) *Grundtvig* — obrazovanje odraslih. Konkretno aktivnosti obuhvataju zajedničke projekte (nastavni programi, metodi, sredstva za učenje, mobilnost, seminari, stručni skupovi itd.), partnerski projekti (saradnja između više evropskih zemalja), obezbeđivanje stipendija za nastavno i administrativno osoblje i izgradnja tematskih i projektnih mreža.
- 4) *Lingua* — učenje jezika (evropskih).
- 5) *Minerva* — razvoj informacionih i komunikacionih tehnologija u obrazovanju, a naročito učenja na daljinu, multimedijalnosti i korišćenja novih informacionih i komunikacionih tehnologija u obrazovanju.
- 6) *Pracenje i inoviranje obrazovnih sistema i politika* u evropskim zemljama, komparativni pregledi nacionalnih politika i sistema (*Eurydice* — informaciona mreža o obrazovanju u

Evropi), studijske posete, pilot projekti, razmena iskustva i znanja itd.

- 7) *Zajedničke aktivnosti sa drugim evropskim programima.*
- 8) *Prateće mere* — konferencije, seminari, mere za unapređenje funkcionisanja programa, obuka za upravljanje projektima, itd.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Naša zemlja još ne može učestvovati u programu Socrates II. Uslov je članstvo u Evropskoj uniji, status zemlje kandidata za članstvo u Evropskoj uniji ili potpisivanje posebnog ugovora.

Ostale informacije:

Predviđeno je da program traje do kraja 2006. godine.

LEONARDO DA VINCI

Program Evropske komisije — Generalnog direktorata za obrazovanje i kulturu

Internet adresa programa:

http://europa.eu.int/comm/education/programmes/leonardo/leonardo_en.html

Opis:

Program Leonardo da Vinci je program namenjen stručnom obrazovanju i usavršavanju (vocational education and training) u koje u postojećem sistemu obrazovanja Srbije spadaju srednje i više stručne škole. Opšti ciljevi su unapređenje kvaliteta, podsticanje inovacija i jačanje evropske dimenzije u sistemima stručnog obrazovanja i usavršavanja.

Ciljne grupe:

Javne i privatne organizacije i institucije (pojedinci konkurišu tek na osnovu ugovora između organizacija).

Aktivnosti:

1. *Mobilnost (Mobility)* — studijski boravci, razmena i stručna razmjena, posebno za mlade koji su u procesu pripreme za zapošljavanje ili su zaposleni, studente završnih godina, trenere i sl.
2. *Pilot projekti (Pilot Projects)* — stvaranje, razvoj, testiranje i širenje informacija o inovativnim rešenjima koja se

odnose na metode, sadržaje ili proizvode u oblasti stručnog usavršavanja.

3. *Učenje stranih jezika (Language Competences)* – stvaranje, testiranje, ocenjivanje i razmena nastavnih materijala, kao i novih nastavnih metoda prilagođenih specifičnim potrebama određenih profila stručnjaka.
4. *Transnacionalne mreže (Transnational Networks)* – podrška organizovanju mreža s ciljem prikupljanja podataka, unapređivanju znanja i razmene iskustava u stručnim krugovima.
5. *Pomoćni materijali (Reference Material)* – izrada i inoviranje referentnih materijala u okviru Evropske unije: pregledi, analize i sl.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Naša zemlja ne može učestvovati u programu.

Ostale informacije:

Predviđeno je da program traje do kraja 2006. godine.

**CEEPUS — A CENTRAL EUROPEAN EXCHANGE PROGRAM FOR
UNIVERSITY STUDIES
PROGRAM RAZMENE U OKVIRU UNIVERZITETSKIH STUDIJA
CENTRALNE EVROPE
Međunarodni program**

Internet adresa programa:

<http://wwwc.oead.ac.at/>

Opis:

Saradnja univerziteta država centralne Evrope – razmena studenata i nastavnika, kao i realizacija zajedničkih programa (umrežavanje). U programu učestvuju Austrija, Bugarska, Češka, Hrvatska, Mađarska, Makedonija, Poljska, Rumunija, Slovačka, Slovenija i Srbija i Crna Gora.

Ciljne grupe:

Studenti, profesori i asistenti univerziteta.

Aktivnosti:

Razmena studenata (osnovnih, magistarskih i doktorskih studija), razmena nastavnika (ispomoć za realizaciju kurseva), posete,

publikacije, zajednički rad na razvoju kurseva, zajednički razvoj kompletnih studijskih programa.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Naša zemlja učestvuje u ovom programu.

Dodatne informacije:

Olivera Popović, Ministarstvo prosvete i sporta Republike Srbije:
olivera.popovic@mps.sr.gov.yu

Nada Kovač, Ministarstvo prosvjete i nauke Republike Crne Gore:
nadakov@cg.ac.yu

Primeri do sada realizovanih aktivnosti:

Do sada je realizovano više uspješnih projekata u okviru CEEPUS-a, a više informacija se može naći na internet strani <http://wwwc.oead.ac.at/files/NetworkWinners05.pdf>

CEI – CENTRAL EUROPEAN INITIATIVE CENTRALNOEVROPSKA INICIJATIVA Međunarodni program

Internet adresa programa:

<http://www.ceinet.org>

Opis:

Među ciljevima CEI-a je da omogućiti čvršću saradnju među svojim članicama, kao i da im pomogne u nastojanjima da uđu u Evropsku uniju. Aktivnosti koje su pokrivene su i one koje se tiču saradnje u oblasti visokog obrazovanja (University Network) i saradnje u oblasti istraživanja (Science & Technology Network, Istraživački centar u Trstu). Članice CEI-a su: Albanija, Austrija, Belorusija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Češka, Hrvatska, Italija, Mađarska, Makedonija, Moldavija, Poljska, Rumunija, Slovačka, Slovenija, Srbija i Crna Gora i Ukrajina.

Ciljne grupe:

Studenti magistarskih i doktorskih studija, nastavnici univerziteta, istraživači.

Aktivnosti:

- a) Mobilnost na nivou visokog obrazovanja (razmena nastavnika i studenata) kroz zajedničke magistarske i doktorske programe, letnje škole, seminare i radionice.
- b) Istraživački projekti ili stipendije istraživačima za realizaciju dela istraživanja u partnerskoj instituciji.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Naša zemlja učestvuje u ovom programu.

Dodatne informacije:

- a) CEIUniversity@cei-es.org
- b) delfabbro@cei-es.org

Ostale informacije:

Program se finansira iz različitih izvora, a takođe intenzivno saraduje i sa različitim institucijama, između ostalog i sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj, OECD, Savetom Evrope, Svetskom bankom, itd.

**CARDS — COMMUNITY ASSISTANCE FOR RECONSTRUCTION,
DEVELOPMENT AND STABILISATION
PROGRAM POMOĆI ZAJEDNICE ZA OBNOVU, RAZVOJ I
STABILIZACIJU
Program Evropske unije**

Internet adresa programa:

http://europa.eu.int/comm/enlargement/cards/index_en.htm

Opis:

Širi cilj programa je da pomogne zemljama Zapadnog Balkana u procesu stabilizacije i pridruživanja Evropskoj uniji. Konkretni ciljevi su postizanje napretka u ovim zemljama u sledećem:

- rekonstrukcija, demokratska stabilizacija, pomirenje i povratak izbeglica,
- institucionalni razvoj i razvoj pravnog sistema, uključujući harmonizaciju sa normama i pristupima Evropske unije, podstičući razvoj demokratije, vladavine prava, ljudskih prava, civilnog društva, medija i funkcionisanje slobodnog tržišta,

- održivi ekonomsko-društveni razvoj, uključujući strukturne reforme,
- promocija bliskih veza i kooperacije između zemalja regiona međusobno, kao i sa Evropskom unijom i zemljama kandidatima.

U CARDS programima učestvuju institucije iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Makedonije i Srbije i Crne Gore.

Ciljne grupe:

Programi su namenjeni pre svega institucijama iz pomenutih zemalja, a od samog konkursa i tendera zavisi koji tip institucija može učestvovati (nevladine organizacije, državne institucije, poslovni sektor itd.).

Aktivnosti:

Program pokriva sve vrste aktivnosti, u zavisnosti od prioriteta koji su naznačeni konkretnim konkursom ili tenderom.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Naša zemlja učestvuje u ovom programu.

Ostale informacije:

Planirano je da program CARDS traje do kraja 2007. godine.

**DAAD — DEUTSCHER AKADEMISCHER AUSTAUSCH DIENST
GERMAN ACADEMIC EXCHANGE SERVICE
NEMAČKI AKADEMSKI SERVIS ZA RAZMENU**

Internet adresa organizacije:

<http://www.daad.de/en/index.html>

Opis:

Kroz više od 200 svojih programa, DAAD pomaže pojedincima iz svih zemalja sveta u svim naučnim disciplinama pri različitim oblicima usavršavanja i istraživanja, pokrivajući troškove i pružajući drugu podršku, od kratkoročnih istraživačkih ili nastavnih boravaka i razmena, do višegodišnjih doktorskih stipendija. Uobičajeno je da DAAD daje podršku onim pojedincima koji su već obezbedili deo sredstava u svojoj zemlji.

Ciljne grupe:

Istraživači, studenti i nastavnici akademskih institucija u svim naučnim disciplinama.

Aktivnosti:

Među najvažnijim DAAD aktivnostima su:

- stipendije za pokrivanje svih troškova studiranja na nemačkim univerzitetima (školarine i životni troškovi);
- specijalizovani programi za specifične predmete ili grupe u određenim regionima sveta, naročito u oblasti anglistike, romanistike, slavistike i germanistike;
- program posle diplomskih kurseva vezanih za određenu temu i oblast od značaja za region iz kojeg dolaze pojedinci koji koriste ovaj program;
- posebni regionalni programi koji proizlaze iz pojedinačnih političkih inicijativa i bilateralnih ugovora sa zemljama u različitim regionima (na primer, srednja Amerika, Indonezija, južna Afrika, srednja i istočna Evropa, Balkan, baltičke zemlje itd.);
- omogućavanje nemačkim profesorima i naučnicima da rade u inostranim institucijama;
- „Program gostujućih profesora“, koji omogućava nemačkim akademskim institucijama da dovedu inostrane profesore i istraživače u svoje institucije;
- omogućavanje boravka u Nemačkoj inostranim profesorima i istraživačima u periodu od jednog do tri meseca, kako bi sproveli istraživanje u saradnji sa svojim nemačkim kolegama.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Pojedinci iz naše zemlje učestvuju u programima DAAD-a.

Ostale informacije:

S obzirom da DAAD pruža veliki broj programa, više informacija o konkretnim i aktuelnim aktivnostima može se naći na zvaničnoj internet strani organizacije.

**WUS — WORLD UNIVERSITY SERVICE, AUSTRIA
SVETSKI UNIVERZITETSKI SERVIS, AUSTRIJA**

Internet adresa organizacije:

<http://www.wus-austria.org>

Opis:

WUS je međunarodna nevladina organizacija koja se bavi visokim obrazovanjem i ljudskim pravima, sa ograncima u preko 50 zemalja u svetu. Austrijska WUS organizacija ima sedište u Gracu, a svoj ogranak je otvorila i u Beogradu i Podgorici.

Ciljne grupe:

Pojedinci i institucije u visokom obrazovanju.

Aktivnosti:

U zavisnosti od godišnjih planova aktivnosti, WUS Austria nudi različite mogućnosti pojedincima i institucijama visokog obrazovanja. Među najznačajnije programe spadaju:

- „Brain Gain Program“ omogućava profesorima koji su napustili prostor bivše Jugoslavije da održe kurseve u svojim zemljama porekla u trajanju od jednog do tri meseca.
- „Course Development Program“ daje podršku naporima domaćih stručnjaka da reformišu svoje nastavne planove i programe.
- „eLTF — eLearning Taks Force“ podržava razvoj elektronskog učenja i učenja na daljinu, pre svega u Crnoj Gori.
- Omogućavanje jednomesečnog boravka na austrijskim univerzitetima profesorima, asistentima i studentima (završne godine i poslediplomci).

Učešće Srbije i Crne Gore:

Naša zemlja učestvuje u programima WUS-a.

Primeri do sada realizovanih aktivnosti:

Do sada je realizovan veliki broj studijskih boravaka, kurseva i seminara, a više o tome se može videti na internet strani kancelarija WUS-a u Beogradu i Podgorici.

Dodatne informacije:

Kancelarija u Beogradu: <http://www.wus-austria.org/belgrade>

Kancelarija u Podgorici: <http://www.wus-austria.org/podgorica>

**ALEXANDER VON HUMBOLDT STIFTUNG
FONDACIJA ALEKSANDAR FON HUMBOLT**

Internet adresa fondacije:

<http://www.humboldt-foundation.de>

Opis:

Fondacija Humboldt je neprofitna nemačka fondacija, kojoj je osnovni cilj promovisanje međunarodne saradnje u istraživanju. Ona omogućava akademskim nastavnicima i istraživačima iz celog sveta da sprovedu svoja istraživanja u Nemačkoj, kao i da uspostave i održe međusobnu saradnju.

Ciljne grupe:

Pojedinci iz celog sveta sa najvišim akademskim zvanjima i izuzetnim dostignućima u svojim naučnim oblastima.

Aktivnosti:

- Stipendije za pojedince izvan Nemačke za istraživanja i boravak u Nemačkoj — u zavisnosti od oblasti i regiona, Fondacija Humboldt nudi različite stipendije, a za nas su značajne:
- Stipendije za istraživanja — za naučnike i nastavnike koji poseduju doktorat svih nacionalnosti i u bilo kojoj disciplini, stare do 40 godina;
- Stipendije Roman Herzog za istraživanja — za naučnike iz srednje i istočne Evrope koji su tek stekli doktorat ili su u završnoj fazi sticanja doktorata.
- Stipendije za pojedince iz Nemačke za istraživanja i boravak izvan Nemačke — za našu zemlju su od značaja stipendije Feodor Lynen za istraživanja za naučnike i nastavnike koji poseduju doktorat, nemačke državljanke, stare do 38 godina.
- Nagradne stipendije za istraživanja — za nas su značajne:
- Humboldt nagradne stipendije — za međunarodno priznate naučnike i nastavnike koji žive izvan Nemačke;
- Helmholtz - Humboldt nagradne stipendije — za naučnike i nastavnike sa međunarodnim dostignućima koji žive izvan Nemačke;

- Sofja Kovalevskaja nagradne stipendije — za mlađe naučnike i nastavnike iz svih zemalja i u svim naučnim disciplinama;
- Friedrich Wilhelm Bessel nagradne stipendije za istraživanja — za mlađe naučnike i nastavnike koji žive izvan Nemačke;
- Max Planck nagradne stipendije za istraživanja — za 2006. godinu se dodeljuju stipendije za nemačke i državljane drugih zemalja za oblast istorije umetnosti;
- Humboldt nagradne stipendije zasnovane na reciprocitetu — za međunarodno priznate nemačke naučnike i nastavnike.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Pojedinci iz naše zemlje mogu da učestvuju u programima Fondacije Humboldt.

**HESP — HIGHER EDUCATION SUPPORT PROGRAM
PROGRAM PODRŠKE VISOKOM OBRAZOVANJU
Program Instituta za otvoreno društvo
(OSI — Open Society Institute)**

Internet adresa programa:

<http://www.soros.org/initiatives/hesp>

Opis i aktivnosti:

HESP promoviše unapređenje visokog obrazovanja u oblastima društvenih i humanističkih nauka u zemljama centralne, istočne i jugoistočne Evrope, državama bivšeg SSSR-a i Mongoliji. Aktivnosti HESP-a podrazumevaju pomoć institucijama i pojedincima. Finansijska i tehnička pomoć dostupna je mrežama visokoškolskih ustanova. Institucionalna pomoć koncentriše se na razvoj fakulteta i održivih nastavnih programa, kao i na unapređenje metoda predavanja i učenja. Pomoć pojedincima distribuira se putem regionalnih programa poput Academic Fellowship Program, Regional Seminar for Excellence in Teaching, Southeast European Student Initiatives. Osnovni princip svih regionalnih programa je jačanje predavačkih kapaciteta u sferi društvenih i humanističkih nauka.

Ciljne grupe:

Pojedinci, naučne institucije, nevladine organizacije, itd.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Naša zemlja učestvuje u aktivnostima HESP-a.

Dodatne informacije:

Fond za otvoreno društvo Srbija i Crna Gora: <http://www.fos-yu.org>

Ostale informacije:

HESP blisko saraduje sa Centralnoevropskim univerzitetom (CEU) u Budimpešti. HESP i OSI Scholarship Programs (<http://www.soros.org/-initiatives/scholarship>) zajednički obezbeđuju stipendije za studente, naučnike i stručnjake iz regiona kako bi učestvovali u jakim, kompetitivnim akademskim programima van njihovih zemalja.

LEVERHULME TRUST **Britanska fondacija**

Internet adresa fondacije:

<http://www.leverhulme.org.uk>

Opis:

Fondacija Leverhulme daje finansijsku podršku pojedincima za istraživanje i obrazovanje u svim oblastima. Kriterijumi za odobravanje projekata su: originalnost projekata, značaj aktivnosti, mogućnost procenjivanja i umanjivanja rizika u projektu, uklanjanje granica između tradicionalnih disciplina (multidisciplinarnost).

Ciljne grupe:

Pojedinci i institucije visokog obrazovanja.

Aktivnosti:

Fondacija Leverhulme finansira brojne aktivnosti, podeljene u nekoliko grupa:

- Međunarodna putovanja
- Umetnost
- Postdoktorska istraživanja
- Pomoć pri istraživanju u okviru određenog projekta
- Istraživački projekti naučnika koji su u penziji
- Putovanja radi istraživanja na projektu
- Gostovanje stranih predavača i naučnika u Velikoj Britaniji.

Više informacija o svakoj aktivnosti pojedinačno može se naći na internet strani Fondacije.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Programi Fondacije su namenjeni manje razvijenim zemljama Evrope, tako da i naša zemlja može da učestvuje.

Dodatne informacije:

Jane Andrews: jandrews@leverhulme.org.uk

Ostale informacije:

Konkursi za prijavljivanje su otvoreni tokom cele godine.

**BRITISH CHEVENING SCHOLARSHIPS
BRITANSKE ČIVNING STIPENDIJE
Program Vlade Velike Britanije**

Internet adresa programa:

<http://www.chevening.com>

Opis i aktivnosti:

Stipendije u okviru ovog programa su finansirane od Ministarstva spoljnih poslova i Komonvelta Velike Britanije, a dodeljuje ih Britanski savet. Ove stipendije omogućuju inostranim državljanima koji su završili prvi stepen studija (osnovne studije) da studiraju i vrše istraživanja u Velikoj Britaniji. Stipendije se dodeljuju u preko 150 zemalja sveta, s ciljem da se stipendisti bolje upoznaju sa Velikom Britanijom i da steknu znanja i veštine koje će biti od koristi njihovim matičnim zemljama.

Ciljne grupe:

Mladi posle diplomci, istraživači i naučnici u različitim naučnim disciplinama.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Pojedinci iz naše zemlje mogu da učestvuju u ovom programu.

**ORSAS — OVERSEAS RESEARCH STUDENTS AWARDS SCHEME
PROGRAM STIPENDIJA ZA ISTRAŽIVANJA ZA INOSTRANE
STUDENTE
Program Vlade Velike Britanije**

Internet adresa programa:

<http://www.universitiesuk.ac.uk/ors>

Opis i aktivnosti:

ORSAS ima za cilj da privuče najbolje studente posle diplomskih studija u svetu da realizuju svoja istraživanja u Velikoj Britaniji. Stipendije se dodeljuju za jednogodišnje aktivnosti u svim naučnim oblastima. Za odluku o dodeljivanju stipendija uzimaju se u obzir dva kriterijuma — akademski i istraživački potencijal.

Ciljne grupe:

Studenti posle diplomskih studija u bilo kojoj naučnoj oblasti.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Moguće je učešće naših građana u ovom programu.

Dodatne informacije:

ors_scheme@UniversitiesUK.ac.uk

**EUROPEAN AGENCY FOR RECONSTRUCTION
EVROPSKA AGENCIJA ZA REKONSTRUKCIJU
Agencija Evropske unije**

Internet adresa agencije:

<http://www.ear.eu.int>

Opis:

Evropska agencija za rekonstrukciju nadležna je za rukovođenje ključnim programima pomoći Evropske unije namenjenih Srbiji i Crnoj Gori. Agencija je osnovana u februaru 2000. godine, sedište joj je u Solunu, a operativni centri u Beogradu, Prištini, Podgorici i Skoplju. Nezavisna agencija Evropske unije, Agencija za rekonstrukciju je odgovorna Evropskom savetu i Evropskom parlamentu, a pod neposrednim je nadzorom Upravnog odbora koji čine predstavnici Evropske komisije i 25 država članica Evropske unije.

Ciljne grupe:

Institucije (vladine i nevladine organizacije, javna i lokalna uprava, obrazovne institucije, itd.).

Aktivnosti:

Tri osnovna cilja Agencije su:

- sprovođenje neposredne fizičke i ekonomske rekonstrukcije (popravke i obnavljanje ključnih infrastrukturnih postroje-

nja i javnih službi, npr. energetika, stambena izgradnja, vodovod, transport),

- uspostavljanje temelja za uvođenje i razvoj tržišne privrede i jačanje privatnog preduzetništva (pomoć u razvoju preduzetništva, poljoprivreda, zdravstvo),
- podrška uspostavljanju demokratije, ljudskih prava i pravne države (jačanje lokalne administracije, ne-vladinih organizacija, medija i sudstva).

Učešće Srbije i Crne Gore:

Moguće je učešće institucija iz naše zemlje.

Dodatne informacije:

<http://www.ear.eu.int/srpski/srpski.htm>

Društvene nauke

Programi i fondacije interesantni za oblast društvenih nauka, zarad potreba preglednosti ove brošure, predstavljeni su u dva dela. Zajednički programi i fondacije predstavljeni su u uvodnom delu brošure. U ovom odeljku predstavljeni su oni programi i fondacije koji su od značaja pre svega za oblast društvenih nauka. Takođe, u delu za humanističke nauke predstavljeni su programi Saveta Evrope i Fonda za otvoreno društvo interesantni za društvene nauke. Cilj nam je bio da vam predstavimo razne mogućnosti povezivanja sa evropskom akademskom zajednicom. Zbog toga su predstavljeni programi i fondacije raznoliki i po predmetu koji pokrivaju i po uslovima koji se postavljaju za učešće naših naučnika i istraživača. Neophodno je napomenuti i to da pojedini programi akademcima iz Srbije i Crne Gore još nisu dostupni, ali bi mogli biti u skorijoj budućnosti, uz ispunjavanje različitih uslova (potpisivanje ugovora o stabilizaciji i asocijaciji, usaglašavanje naših propisa sa propisima EU, potpisivanje bilateralnih ugovora o naučnoj saradnji, stvaranje određenih administrativnih ustanova...). Takvi su pre svega programi Evropske Unije: Borba protiv diskriminacije, Borba protiv društvene isključenosti, Rodna jednakost, Dafne II, Herkul. Slična situacija je i sa fondacijama. Nijedna ustanova iz naše zemlje nije član Evropske naučne fondacije. Ipak, mnogobrojne su, pre svega, nacionalne evropske fondacije, čija sredstva su nam dostupna. Praktično sve evropske naučne fondacije finansiraju zajedničke istraživačke projekte, često se kao osnovni uslov traži multinacionalna saradnja. Linkovi koji se nalaze na kraju ove brošure treba da vam olakšaju pronalaženje potencijalnih partnera.

PROGRAM ZA MEĐUNARODNA ISTRAŽIVANJA — ARI

Program je nastao u saradnji francuskog centra CERI i Univerziteta u Beogradu.

Internet adresa programa:

<http://www.ccf.org.yu/srp/05d.htm>

Opis:

ARI je forum za višedisciplinarno istraživanje u kojem učestvuju istraživači centra CERI u Parizu i istraživači iz oblasti društvenih nauka različitih fakulteta Univerziteta u Beogradu. Cilj programa ARI je da stvori međunarodnu univerzitetsku zajednicu koja bi trebalo da, na akademskom nivou, učvrsti razmenu ideja koja doprinosi budućem uključenju Srbije i Crne Gore u Evropsku uniju. Povezivanjem istraživača iz različitih oblasti sa Univerziteta u Beogradu i naučnom saradnjom sa istraživačima iz centra CERI, program ARI predlaže:

- da se unapredi i učvrsti istraživanje iz oblasti društvenih nauka na različitim Univerzitetima u Srbiji i Crnoj Gori,
- da se podstakne interesovanje francuskih istraživača kada je u pitanju današnja politička, društvena i privredna situacija u Srbiji i Crnoj Gori.

Ciljne grupe:

Individualni istraživači iz oblasti društvenih nauka.

Aktivnosti:

- konferencije
- okrugli stolovi
- besplatan kurs francuskog.

Teme istraživanja se odnose na razne probleme vezane za demokratsku tranziciju i uključivanje Srbije i Crne Gore u evropske integracije. Za duži period, predviđa se proširivanje tema istraživanja ovog centra na glavna evropska i međunarodna pitanja o kojima se raspravlja na savremenoj univerzitetskoj sceni.

Dodatne informacije:

Lara Šarčević — koordinator programa ARI
Ekspert francuske vlade pri Univerzitetu u Beogradu
Studentski Trg 1, 11000 Beograd
Telefon: (011) 637-626
Email: sarcev@rect.bg.ac.yu

Ostale informacije:

Stipendije istraživača iz ARI-a:

Tri istraživača iz Srbije i Crne Gore koji učestvuju u programu ARI biće pozvani da predstave svoje radove u CERI-u, u Parizu. Centar će primiti jednog istraživača u okviru jednomesečnog istraživačkog staža.

ARI takođe saraduje sa CEFRES-om (Francuski istraživački centar iz oblasti društvenih nauka) iz Praga. Cilj CEFRES-a je da razvije naučne mreže u Češkoj Republici i u Centralnoj Evropi i saraduje sa mnogobrojnim francuskim istraživačkim institucijama.

Istraživač iz ARI-a će biti pozvan da predstavi svoj rad u okviru konferencija koje CEFRES organizuje u Pragu.

STIPENDIJE FRANCUSKE VLADE

Internet adresa programa:

<http://www.france.org.yu>

Opis:

Naučni boravak za diplomirane studente

Stipendija za naučni boravak za diplomirane studente traje mesec dana. Dodeljuje se korisniku koji učestvuje u kulturnim, naučnim, tehničkim, tehnološkim ili industrijskim istraživanjima ili razmenama visokog nivoa. Uslovi: imati strano državljanstvo, imati radno mesto i predstaviti istraživački projekat koji je vezan za rad matične laboratorije i laboratorije koja se posećuje.

Kontakt osoba: lilijana.prstojevic@diplomatie.fr

Pedagoška obuka

Namenjena profesorima francuskog jezika, cilj obuke je da predavačima francuskog jezika iz Srbije i Crne Gore omogući obuku ili pomoć za usavršavanje francuskog jezika iz određenih oblasti.

Kontakt osoba: pierre.chardonnet@diplomatie.fr

Stipendije „Poznavanje Francuske“

Cilj ovih stipendija je da mladi frankofonci upoznaju jednu regiju Francuske.

Kontakt osoba: scac@ccf.org.yu

Boravci „Mladost i kultura“

Cilj ovih boravaka je susret mladih frankofonaca tokom festivala i kulturnih događaja u Francuskoj.

Kontakt osoba: gauthier.morax@diplomatie.fr

Ciljne grupe:

Studenti, profesori francuskog jezika, mladi frankofonci.

Ostale informacije:

Neophodno je dobro poznavanje francuskog jezika.

SARADNJA IZMEĐU FAKULTETA POLITIČKIH NAUKA U BEOGRADU I INSTITUTA POLITIČKIH STUDIJA U PARIZU

Internet adresa programa:

<http://www.ccf.org.yu/srp/05c.htm#men>

Opis:

Saradnja će se ostvariti kroz:

- poslediplomske studije „Evropske studije“, koje će omogućiti studentima Fakulteta političkih nauka u Beogradu koji odaberu ove poslediplomske studije da prate predavanja francuskih profesora političkih nauka iz oblasti koje se tiču osnovnih pitanja Evropske unije: istorije evropske izgradnje, evropske ekonomije, unutrašnjeg tržišta, spoljne politike i zajedničke bezbednosti, proširenja i slično,
- razmenu sudenata i
- zajednička istraživanja.

Ciljne grupe:

Studenti, individualni istraživači, diplomirani stručnjaci.

Aktivnosti:

U okviru poslediplomskih studija polaznici će imati prilike da prate predavanja francuskih profesora političkih nauka iz oblasti koje se tiču osnovnih pitanja Evropske unije: istorije evropske izgradnje, evropske ekonomije, unutrašnjeg tržišta, spoljne politike i zajedničke bezbednosti, proširenja i sl.

Ostale informacije:

Studije su pod vođstvom profesora Slobodana Samardžića.

SARADNJA IZMEĐU PRAVNOG FAKULTETA U BEOGRADU I UNIVERZITETA NANCY 2

Internet adresa:

www.univ-nancy2.fr

http://www.ius.bg.ac.yu/Studije/visoke_evropske_studije.htm

Opis:

Visoke evropske studije koje treba da obuče buduće stručnjake za evropska pitanja.

Ciljne grupe:

Desetak frankofonskih diplomiranih stručnjaka sa raznih fakulteta i desetak nefrankofonskih pravnika.

Aktivnosti:

Studije traju dva semestra. Nastava počinje u novembru a završava se u maju. Profesori iz Nansijske predaju 93 sata, a srpski i crnogorski profesori 116 sati, od čega 36 sati na francuskom jeziku. U okviru studija postoje dve grupe studenata — frankofoni i nefrankofoni studenti. Svi studenti upisani na Visoke evropske studije slušaju ista predavanja. Predavanja francuskih nastavnika mogu se pratiti uz simultani prevod na srpski jezik. U nefrankofonsku grupu mogu se upisati samo diplomirani pravници, dok se na studije na francuskom jeziku mogu upisati i ostali, u skladu sa Statutom Evropskog univerzitetskog centra.

Dodatne informacije:

julie.thisse@ccf.org.yu

euro@ius.bg.ac.yu

Ostale informacije:

Predviđeni su časovi francuskog jezika za početnike namenjeni nefrankofonim studentima, u saradnji sa Francuskim kulturnim centrom u Beogradu. Frankofoni studenti dobijaju DESE (Diploma visokih evropskih studija) koja formira eksperte za evropsko pravo. Dva najbolja frankofona studenta dobijaju stipendiju za produžetak u narednoj godini posle diplomskih studija (DEA) iz prava Unije, na Univerzitetu Nancy 2. Nefrankofoni studenti dobijaju diplomu specijalističkih studija evropskog prava Pravnog fakulteta u Beogradu.

MAGISTARSKÉ STUDIJE IZ OBLASTI POSLOVNE EKONOMIJE NA EKONOMSKOM FAKULTETU U BEOGRADU

Program organizuju Škola za visoke komercijalne studije u Parizu (HEC — Hautes Etudes Commerciales) i Ekonomski fakultet u Beogradu

Internet adresa:

<http://www.ekof.bg.ac.yu>

www.hec.fr

Opis:

Poslediplomske studije iz oblasti ekonomije i menadžmenta koje finansira Francuska vlada.

Ciljne grupe:

Studenti koji su završili četvorogodišnje studije iz ekonomije ili sličnih oblasti.

Aktivnosti:

Studije su sačinjene od 14 predmeta i podeljene su na osnovne i više. Program se sastoji od 280 časova (20 časova iz svakog predmeta) a njima se pridodaju i časovi francuskog. Predavanja će držati francuski i srpski profesori a biće tako organizovana da omogućе studiranje uporedo sa redovnim zaposlenjem. Predavanja se odvijaju na francuskom jeziku, uz simultani prevod na srpski. Polaznici imaju na raspolaganju 2 kompjutera sa pristupom na internet i biblioteku koju samo oni koriste.

Dodatne informacije:

Jasna Dimitrijević

jasna_dimitrijevic@one.ekof.bg.ac.yu

Tel: 30 21 169

Ostale informacije:

Prilikom izbora kandidata uzeće se u obzir vladanje francuskim jezikom, prosek na osnovnim studijama na fakultetu, kao i profesionalna aktivnost u vezi sa ovom diplomom. Za sve polaznike je organizovan kurs francuskog jezika. Ovaj program omogućava upisanim studentima iz Srbije da dobiju diplomu magistra Ekonomskog fakulteta u

Beogradu, kao i potvrdu o završenom Executive Masteru, koju izdaje Visoka škola HEC.

**POSLEDIPLOMSKE STUDIJE MENADŽMENTA U KULTURI I
KULTURNE POLITIKE NA BALKANU
Univerzitet Umetnosti i Univerzitet Lion 2**

Internet adresa:

<http://www.ccf.org.yu/srp/05c.htm#men>

Opis:

Program ovih studija traje 2 godine. Prva godina je rezervisana za teoretska predavanja i vežbe, kao i za studijsko putovanje u regionu. Druga godina je posvećena staževima od 3 do 6 meseci u francuskim i/ili lokalnim kulturnim institucijama, i pisanju magistarskog rada.

Ciljne grupe:

Nosioci univerzitetske diplome, ekvivalentne francuskoj diplomi „maîtrise“ (matura + 4 god. studija). Neophodno je prethodno radno iskustvo u kulturnom sektoru.

Aktivnosti programa:

Sama obuka se smenjuje sa teorijskim seminarima, case study, elaboracijama dosijea, istraživačkim radom, praktičnim radom na projektima i susretima-debatama sa profesionalcima iz ove oblasti. Nastava se održava na francuskom (uz konsekutivni prevod na engleski) ili na engleskom. Studenti koji ne vladaju francuskim jezikom mogu pratiti časove francuskog.

Ostale informacije:

Frankofoni studenti će moći da dobiju francusku diplomu o završenim poslediplomskim studijama, izdatu od strane Univerziteta Pjer Mendes iz Grenobla ili Univerziteta Lion 2. Frankofoni i anglofoni studenti će moći da dobiju diplomu o završenim magistarskim studijama (MA), koju izdaje Univerzitet umetnosti u Beogradu. Stipendije za staž od 3 meseca u kulturnim institucijama u Francuskoj dodeljuje francuska Vlada frankofonim studentima koji postignu najbolje rezultate.

RRC (REGIONAL RESEARCH COMPETITION)

REGIONALNA ISTRAŽIVANJA

Program Centra za ekonomska istraživanja i posleddiplomsko obrazovanje — Ekonomski institut

(CERGE-EI — The Center for Economic Research and Graduate Education — Economics Institute)

Internet adresa:

http://www.cerge-ei.cz/gdn/regional_research_competition/

Opis i aktivnosti:

RRC je program koji sprovodi CERGE-EI kao regionalni predstavnik Globalne razvojne mreže (Global Development Network — GDN) koja okuplja 11 regionalnih mreža istraživačkih instituta i instituta za razvoj politike, čiji cilj je stvaranje i širenje znanja u oblasti ekonomskog razvoja. Finansiran od strane Svetske banke i drugih svetskih donatora, GDN je obezbedio značajna sredstva da bi pomogao jačanje empirijskih, politički značajnih, razvojnih istraživanja. Zahvaljujući tome, CERGE-EI jednom godišnje organizuje RRC (rok za prijavu je do 1. jula tekuće za narednu godinu). Iako je do sada RRC pre svega bio namenjen ekonomistima, od ove godine je otvoren za istraživače iz većeg broja oblasti društvenih nauka: demografija, političke nauke, sociologija, obrazovna politika i dr. Takmičenje je osmišljeno tako da gradi nove kapacitete. Zato u RRC ne mogu učestvovati istraživači koji su učestvovali u takmičenju u prethodne tri godine. Visina grantova ne prelazi 20 000 dolara i najčešće je reč o grantovima od oko 10 000 dolara.

Ciljne grupe:

Pojedinci i ustanove iz zemalja u razvoju.

Učešće SCG:

Naši naučnici i ustanove mogu učestvovati u ovom takmičenju.

Primeri:

Dobitnica granta za 2005. god. je Milica Vukotić iz Instituta za strateške studije i prognoze iz Podgorice, a za 2004. god. dobitnici su bili Jurij Bajec i Nebojša Savić iz Ekonomskog instituta iz Beograda.

Ostale informacije:

GERGE-EI nudi i doktorski program. Većina studenata oslobođena je plaćanja školarine i dobija stipendije.

SCOPES 2005–2008, SCIENTIFIC CO-OPERATION BETWEEN EASTERN EUROPE AND SWITZERLAND
NAUČNA SARADNJA IZMEĐU ISTOČNE EVROPE I ŠVAJCARSKE
Program Švajcarske nacionalne fondacije za nauku (Swiss National Science Foundation) i Švajcarske agencije za razvoj i saradnju (Swiss Agency for Development and Co-operation)

Internet adresa programa

<http://www.snf.ch>

Opis i aktivnosti:

Finansiranje saradnje institucija, zajedničkih istraživačkih projekata, pripremnih projekata (za prve dve navedene opcije), učešća na konferencijama u Švajcarskoj. U finansiranju prednost imaju oni projekti koji doprinose napretku zemalja u tranziciji, u odnosu na aktivnosti od samo akademskog interesa.

Ciljne grupe:

Individualni istraživači, fakulteti, timovi istraživača i istraživačke institucije.

Učešće SCG:

Moguće učešće SCG — državne obrazovne i istraživačke institucije koje se bave ne-komercijalnim naučnim istraživanjima, neprofitne nevladine organizacije koje mogu dokazati međunarodnu naučnu verifikaciju. Sada je još moguće konkurisati samo za učešće na konferencijama jer je rok za konkurisanje za ostale aktivnosti istekao 1. maja 2005. godine.

Dodatne informacije:

e-mail: scopes@snf.ch

ELIE KEDOURIE MEMORIAL FUND
Program Britanske akademije

Internet adresa programa:

<http://www.britac.ac.uk/funding/guide/ekmf.html>

Opis:

Elie Kedourie Memorial Fund promovira istraživanja koja za temu imaju istoriju Bliskog istoka, modernu istoriju Evrope, kao i istoriju nove političke misli. Stipendije pokrivaju sve aspekte istraživanja uključujući i putovanja i publikacije. Ne pokrivaju se troškovi prisustvovanja konferencijama, radionicama ili seminarima.

Ciljne grupe:

Istraživači koji su skoro završili svoje posledoktorske studije, bilo kojeg državljanstva.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Moguće je učešće pojedinaca iz naše zemlje. Studenti poslediplomskih studija ne mogu aplicirati za sredstva.

Dodatne informacije:

Odsek za istraživačke grantove:

Telefon: +020-7969-5217

Fax: +020-7969-5414

Email: grants@britac.ac.uk

Ostale informacije:

Stipendije su ograničene na £1000 i uobičajeno se odnose na rok od 12 meseci.

**ELISABETH BARKER FUND
FONDACIJA ELIZABETA BARKER
Program Britanske akademije**

Internet adresa programa:

<http://www.britac.ac.uk/funding/guide/intl/ebf.html>

Opis:

Elisabeth Baker Fund podržava istraživanja moderne evropske istorije, pogotovo istorije Srednje i Istočne Evrope. Grantovi se odobravaju kako za pojedince tako i za združene i institucionalne projekte uključujući i konferencije.

Ciljne grupe:

Individualni istraživači.

Aktivnosti:

Fond pruža podršku najrazličitijim aktivnostima uključujući i:

- posetu nekoj evropskoj zemlji s ciljem istraživanja,
- poziv stranim istraživačima (najčešće iz istočne ili centralne Evrope) da posete Veliku Britaniju,
- produžetak boravka stranog istraživača u Britaniji,
- održavanje radionica ili simpozijuma, pre svega u Britaniji, ali i u drugim zemljama.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Državljeni SCG mogu aplicirati za sredstva ako imaju boravište na teritoriji Velike Britanije. Boravište nije uslov ako postoji poziv u posetu od strane neke britanske institucije ili naučnika, u kom slučaju ta institucija odnosno taj naučnik aplicira za sredstva. Studenti poslediplomskih studija ne mogu aplicirati.

Dodatne informacije:

Odsek za istraživačke grantove:

Telefon: +020-7969-5217

Fax: +020-7969-5414

Email: grants@britac.ac.uk

KRATKA POSETA VELIKOJ BRITANIJI

Program Kraljevskog Instituta Velike Britanije

Internet adresa programa:

<http://www.royalsoc.co.uk>

Opis:

Program je namenjen finansiranju boravka naučnika u dužini od jedne nedelje do tri meseca. Osnovni cilj kratkih poseta je podsticanje saradnje „jedan na jedan“, ispitivanje mogućnosti za izgradnju dugoročnih mreža i dobijanje pristupa komplementarnoj opremi, podacima i idejama. I britanski domaćini i gostujući naučnici treba da imaju izgrađen kontakt pre podnošenja aplikacije.

Ciljne grupe:

Naučnici, istraživači, nezavisno od naučne discipline.

Mogućnost učešća SCG:

Gostujući naučnici mogu biti iz SCG i moraju imati posleddiplomski status.

Dodatne informacije:

<http://www.royalsoc.ac.uk/contactus.asp>

Ostale informacije:

Domaćin može biti iz bilo koje istraživačke ustanove u Velikoj Britaniji i mora imati tamošnji boravak od najmanje tri godine. Konkurs se otvara na svaka tri meseca. Periodični rokovi za dostavljanje prijave ističu svakog 1. marta, juna, septembra i decembra. Aplikaciju popunjava i podnosi domaćin najmanje tri meseca pre planirane posete.

U toku je obnavljanje saradnje između SANU i Royal Society — uspešan ishod pregovora otvorio bi našim istraživačima veći broj programa ove institucije.

**EDUCATION AND TRAINING IN CULTURAL & ENVIRONMENTAL HERITAGE IN MONTENEGRO
OBRAZOVANJE I USAVRŠAVANJE U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE I KULTURNOG NASLEĐA U CRNOJ GORI
Program Britanskog saveta u Srbiji i Crnoj Gori**

Internet adresa programa:

<http://www.britishcouncil.org/yugoslavia-society-cultural-environmental-heritage.htm>

Opis:

Trogodišnji program u čijoj žiži je obrazovanje i usavršavanje u oblasti kulturnog nasleđa u Crnoj Gori. S ciljem očuvanja kulturnog nasleđa, sprovedeće se: projekti u oblasti obrazovanja i obuke, kombinovani seminari, radionice, jezički kursevi, radne posete, rad na terenu, studije slučaja i sl. Neke od tema obuhvaćenih projektom su: finansijska politika u oblasti kulturnog nasleđa, međunarodna regulacija i sistemi, javni odnosi u oblasti kulturnog nasleđa, definisanje novog vannastavnog programa u oblasti kulturnog nasleđa, uloga predstavnika religioznih zajednica u očuvanju i upravljanju kulturnim nasleđem, uloga i učešće civilnog sektora u očuvanju kulturnog nasleđa.

Ciljne grupe:

Vlada, univerzitet i lokalna zajednica.

Aktivnosti:

Osnovne aktivnosti programa mogu se grupisati na sledeći način:

- dalje obrazovanje stručnog osoblja kroz opštu i specijalističku obuku,
- obrazovanje i obuka medija, crkvenih predstavnika, nevladinih organizacija i
- obrazovanje mladih.

Dodatne informacije:

Kancelarija u Podgorici: vanjamadzgalj@britishcouncil.org.yu

Ostale informacije:

Pored lokalnih partnera Britanski savet će sarađivati i sa ICCROM (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property) i sa ICCOMOS (International Council for Monuments and Sites) u ostvarivanju ciljeva programa.

**DAAD—LEIBNIZSCHOLARSHIPS FOR DOCTORAL CANDIDATES AND POST-DOCS
DAAD—LAJBNIC STIPENDIJE ZA KANDIDATE ZA DOKTORE I POSTDOKTORANTE**

Internet adresa programa:

www.wgl.de

www.daad.de/deutschland/en/2.4.7.4.html

www.leibniz-gemeinschaft.de

Opis:

Program podržava diplomirane stručnjake i poslediplomce koji nameravaju da svoja istraživanja nastave u Nemačkoj na jednom od Lajbnic instituta. Program omogućava, pored iznošenja istraživanja, i odbranu doktorata u Nemačkoj. Lajbnic asocijacija okuplja 80 neuniverzitetkih instituta. U interdisciplinarnom radu Lajbnic instituti kombinuju osnovna i primenjena istraživanja. Obavezni su na naučnu izuzetnost. Misija svakog instituta određuje potencijalnu temu istraživanja.

Ciljne grupe:

Diplomirani stručnjaci i posleddiplomci.

Aktivnosti:

Aktivnosti programa zavise od tipa stipendije koja se dodeljuje. Stipendije tipa A dodeljuju se za doktorske studije u Nemačkoj (maksimalno: tri godine). Tip B stipendije su predviđene za istraživačke projekte čiji cilj je dobijanje dokorskog zvanja u matičnoj zemlji (trajanje: 6 do 24 meseca). Tip C stipendije dodeljuju se za doktorske istraživačke projekte (trajanje: 6 do 24 meseca).

Učešće SCG:

Naši stručnjaci mogu aplicirati za ove stipendije. Najvažniji kriterijum za dodelu stipendija su dostignuća ostvarena u prethodnom periodu u oblastima koje su pokrivena interesovanjem Lajbnica instituta.

Ostale informacije:

Stipendija se inicijalno odobrava za period od 12 meseci, a produženje zavisi od potvrde instituta domaćina da je prethodni period istraživanja uspešno okončan i od tipa stipendije koja se dodeljuje. Generalno, poznavanje nemačkog jezika je neophodno, a od pojedinih instituta zavisi da li će dvomesečni kursevi jezika biti pokriveni stipendijom.

**ROMAN HERZOG RESEARCH FELLOWSHIP
ROMAN HERCOG ISTRAŽIVAČKE STIPENDIJE**

Program Fondacije Aleksandar fon Humbolt i Hertie Fondacije

Internet adresa programa:

http://www.humboldt-foundation.de/en/program-me/stip_aus/rh.htm

Opis:

Program finansira izvođenje istraživačkog projekta po sopstvenoj želji u Nemačkoj. Kandidati, takođe, sami biraju domaćina u Nemačkoj. Program finansira dugoročna istraživanja (6 do 12 meseci). Ne postoje kvote po zemljama ili po naučnim disciplinama. Aplikacije iz sfere prava, ekonomije i društvenih nauka posebno su dobrodošle jer će stipendisti doprineti daljem razvoju naučne politike u matičnoj zemlji.

Ciljne grupe:

Mladi (do 35 godina), visokokvalifikovani naučnici iz istočne i jugoistočne Evrope.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Naši istraživači konkurišu za jedno od dvanaest mesta sa istraživačima iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Estonije, Litvanije, Letonije, Mađarske, Makedonije, Poljske, Rumunije, Slovenije, Slovačke i Češke. Pre podnošenja aplikacije detalji projekta i raspored moraju biti dogovoreni sa predloženim domaćinom.

Ostale informacije:

Kriterijumi koje kandidati moraju da ispunjavaju strožiji su od onih koji se zahtevaju za DAAD ili DFG:

- doktorsko ili drugo uporedivo zvanje i višegodišnji istraživački rad, publikovan u priznatim međunarodnim naučnim časopisima; kandidati za doktorsko zvanje mogu dobiti stipendiju ako njihova teza bude prihvaćena ili uz apstrakt (najmanje 5 kucanih strana) dosadašnjih rezultata disertacije,
- dokaz nezavisnog istraživačkog rada putem priznatih akademskih publikacija, poželjno u međunarodnim časopisima,
- dokaz o dobrom poznavanju nemačkog jezika,
- starosna granica: 35 godina (materinsko odsustvo se uzima u obzir).

Pred kandidatima koji dobiju ovu stipendiju stoji i mogućnost da dobiju dodatnu finansijsku pomoć za npr. posete drugim institutima i univerzitetima po Evropi (sem u matičnoj zemlji) ako je to ključno za sprovođenje istraživanja (poseta bibliotekama, istraživačkim ustanovama, razmena mišljenja sa kolegama i sl.), porodicu, putne troškove, kurs nemačkog...

**PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE SRBIJE I CRNE GORE,
MAĐARSKE I RUMUNIJE
Međunarodni program**

Internet adresa programa:

<http://emis.mier.sr.gov.yu/Emis/PublicSite1/index.asp>

Opis i aktivnosti:

Program prekogranične saradnje Srbije i Crne Gore, Mađarske i Rumunije zasnovan na bilateralnim sporazumima koji su zaključeni na inicijativu Evropske Unije koja je jedan od kofinansijera čitavog programa. Sporazumi su bili potka za konferenciju na kojoj je program definisan kroz pet prioriteta:

- razvoj infrastrukture,
- razvoj graničnih prelaza,
- ekonomski razvoj, institucionalni razvoj i institucionalna saradnja,
- razvoj ljudskih resursa i kulturna saradnja i
- zaštita životne sredine i upravljanje vodenim resursima.

Za naučnu zajednicu u našoj zemlji posebno je interesantno da će podrška biti na raspolaganju za zajedničke projekte istraživanja i tehnološkog razvoja i za saradnju među istraživačkim ustanovama ili univerzitetima. Saradnja u oblasti obrazovanja i stručne obuke će takođe biti podržana, uključujući i stvaranje i održavanje programa uzajamnog stipendiranja i obuke, razvoj zajedničkih nastavnih programa i razvoj zajedničkih standarda nastave.

Ciljne grupe

Istraživački instituti, univerziteti, organizacije koje se bave obrazovanjem i usavršavanjem i nevladine organizacije u oblasti obrazovanja i usavršavanja. Program se odnosi isključivo na oblast Vojvodine i Beograda.

Dodatne informacije:

Ministarstvo za ekonomske odnose sa inostranstvom, Kancelarija za Susedske programe: 011/33-46-591, 011/33-46-844 (inter-regional@mier.sr.gov.yu).

PROGRAM PODRŠKE „ISTORIJA I LJUDSKA PRAVA“ Program Fonda „Sećanje i budućnost“

Internet adresa programa:

www.zukunftsfonds.de

[www.zukunftsfonds.de/foerderung/programme/
mblgeschichte.de.html](http://www.zukunftsfonds.de/foerderung/programme/mblgeschichte.de.html)

Opis:

Program podrške „Istorija i ljudska prava“ podržava inovativne projekte, u kojima se mladi ljudi, podsećajući se na povrede ljudskih prava i zločine nacizma, sučeljavaju sa iskustvima totalitarnih sistema i vladavine sile. Radi se o projektima koji doprinose razumevanju među narodima i unapređuju vaspitanje na polju ljudskih prava u današnje vreme. Ovaj fond posebno želi da podstakne mlade ljude da razvijaju međunarodne i interkulture projekte koji motivišu građansku hrabrost i politički odgovorno delanje. Odabrani projekti imaju za cilj da omoguće susrete i razmenu iskustava između mladih ljudi iz Nemačke i mladih ljudi iz zemalja srednje i istočne Evrope, Izraela i SAD-a.

Ciljne grupe:

Humanitarne organizacije, omladinske organizacije, obrazovne ustanove, fondacije i udruženja žrtava.

Aktivnosti:

Program podržava aktivnosti poput:

- međunarodnih seminara, radionica, letnjih škola, radnih kampova za mlade ljude,
- međunarodnih seminara i sastanaka predavača u oblasti ljudskih prava, istorije i politike,
- udruženih obrazovnih aktivnosti s ciljem očuvanja ljudskog dostojanstva i prava manjina, kao i borbe protiv rasizma i antisemitizma.

Učešće SCG:

Moguće je učešće i naših organizacija i ustanova ako je bar jedan od partnera iz Nemačke.

Ostale informacije:

Samo projekti koji još nisu ni počeli mogu biti finansirani, s tim da je poželjno finansijsko učešće organizacija koje učestvuju. Svi projekti moraju biti vremenski ograničeni.

**DOCUMENTATION OF THE LIFE STORIES OF FORMER SLAVE
AND FORCED LABOURERS**

**DOKUMENTOVANJE ŽIVOTNIH PRIČA BIVŠIH LOGORAŠA I
PRINUDNIH RADNIKA**

**Program Fonda „Sećanje i budućnost“ u saradnji sa
Institutom za istoriju i biografiju – Distance Univerziteta u
Hagenu**

Internet adresa programa:

<http://www.zukunftsfonds.de>

Opis:

Program predstavlja podršku naučnim i društvenim inicijativama koje u procesu dokumentovanja iskustava bivših logoraša prikupljaju intervjue u državama koje su bile pod nacističkom okupacijom. Fondacija očekuje da kandidati već imaju konkretne ideje i planove o tome šta će se učiniti u budućnosti sa prikupljenim materijalom. Posebno je značajno da ovi intervjui budu trajno dostupni u ustanovama od kulturnog značaja za naučne i obrazovne potrebe.

Ciljne grupe:

Memorijalni centri, muzeji, univerziteti, fakulteti koji se bave očuvanjem sećanja na nacističke žrtve, kao i istoričari koji su, s tim ciljevima, saradivali sa pomenutim institucijama.

Aktivnosti programa:

Sveukupno će biti prikupljeno oko 550 intervjua, od toga 440 na audio-trakama i 110 na video-trakama. Bar trećina intervjua će biti obavljena sa preživelim koji su iskusili najteži, prisilan rad u koncentracionim logorima, getoima i sličnim mestima.

Učešće SCG:

Program predviđa da bude urađeno do 80 intervjua sa preživelim Jevrejima i do 60 intervjua sa preživelim pripadnicima drugih nacija koji danas žive van Poljske, Češke, Rusije i Belorusije.

Ostale informacije:

U prikupljanju intervjua prednost treba dati preživelim koji do sada nisu imali priliku da dokumentuju svoja iskustva. Takođe posebnu pažnju treba pokazati kad su u pitanju žrtve Romi. Sa sagovornicima treba dogovoriti da će Fond i Institut imati prava na korišćenje intervjua u naučne, obrazovne i novinarske svrhe.

**FRIEDRICH NAUMANN STIFTUNG
FONDACIJA FRIDRIH NOJMAN**

Internet adresa organizacije:

<http://www.fnst.de/>

Opis:

Fondacija ohrabruje i podržava liberalnu demokratiju, ljudska prava, otvoreno tržište i vladavinu prava, kako bi sve više ljudi živelo u slobodnim i demokratskim društvima. Osnovni cilj Fondacije je da ostvari prepoznatljivost principa slobode i odgovornosti na svetskom nivou i da obezbedi budućnost za liberalne ideje. S tog aspekta, Fondacija podržava svoje partnere širom sveta u pronalaženju rešenja za konkretne probleme u regionalnom i kulturnom kontekstu svake zemlje.

Ciljne grupe:

Političke partije, nevladine organizacije, obrazovne i istraživačke ustanove, pojedinci.

Aktivnosti:

Fondacija je aktivna na više načina:

- promovise međunarodni politički dijalog,
- savetuje i pomaže grupe, organizacije i političke partije,
- daje stipendije za studentske i posle diplomске studije u Nemačkoj.

Minimum uslova za stipendije je prijem na jedan od univerziteta u Nemačkoj i sposobnost tečne komunikacije na nemačkom, i pisane i verbalne.

Učešće SCG:

Pojedinci i ustanove iz Srbije i Crne Gore mogu učestvovati u aktivnostima Fondacije.

Dodatne informacije:

Fondacija Friedrich Naumann
Friedrich-Naumann-Stiftung SOE 3
Bulevar Mira 13/A8
11000 Beograd
Tel./Fax: 011/30-66-824

E-mail: office6.yugoslavia@belgrade.fnst.org

Kancelarija u Crnoj Gori

(Tanja Đurović)

E-mail: tanja.djurovic@podgorica.fnst.org

Ostale informacije:

Detaljnije o projektima u Srbiji i Crnoj Gori na adresi:

http://www.fnst.de/webcom/show_article.php/_c-803/_nr-1/_lkm-2000/i.html

**FRIEDRICH EBERT STIFTUNG
FONDACIJA FRIDRIH EBERT**

Internet adresa organizacije:

<http://www.fes.org.yu/scg/activities.asp>

Opis:

Fondacija Friedrich Ebert je privatna, kulturna i institucija od javnog interesa, koja sledi ideje i vrednosna načela socijalne demokratije. Osnovni ciljevi Fondacije su:

- političko i društveno obrazovanje ljudi svih društvenih slojeva u duhu demokratije i pluralizma,
- stipendiranje mladih, nadarenih studenata i podrška u istraživačkom i naučnom radu i
- doprinos međunarodnoj komunikaciji i saradnji.

Od samog osnivanja fondacija se zalaže za međunarodnu saradnju i osniva svoje kancelarije u preko sto zemalja sveta dajući doprinos razvoju pluralizma, pravne države, socijalne pravde i nenasilnom rešavanju konflikata u državi i društvu.

Ciljne grupe:

Sindikati, nevladine organizacije, udruženja građana, istraživačke i edukativne institucije, građanski pokreti, organizacije civilnog društva, parlamenti, državne institucije i međunarodne organizacije.

Aktivnosti:

Težišta rada svih kancelarija fondacije odgovaraju i posebnim potrebama i zahtevima lokalnih partnera. Obrazovanje, savetovanje ili razmena iskustava sprovodi se uz pomoć eksperata ili ekspertskih

grupa na edukativnim skupovima, konferencijama, seminarima, radionicama, javnim tribinama. U zemljama istočne i jugoistočne Evrope tematski okviri obuhvataju, između ostalog, demokratizaciju društva, ekonomski oporavak i proces privredne i političke integracije u Evropsku uniju.

Mogućnost učešća SCG:

Naša zemlja može da učestvuje u programima ove fondacije.

Ostale informacije:

Fondacija Fridrih Ebert je, prema nemačkom pravu, obavezna da direktno finansira projekte koje realizuje van granica Nemačke.

**KONRAD ADENAUER STIFTUNG
FONDACIJA KONRAD ADENAUER**

Internet adresa organizacije:

<http://www.kas.de>

Opis:

Fondacija Konrad Adenauer, povezana sa hrišćansko-demokratskim pokretom, nudi političko obrazovanje, sprovodi naučna istraživanja s ciljem prikupljanja podataka za političke projekte, daje stipendije nadarenim pojedincima, istražuje istoriju hrišćanske demokratije i podržava i ohrabruje ujedinjenje Evrope, međunarodno razumevanje i saradnju u političkom razvoju. Godišnji budžet iznosi oko 100 miliona evra.

Ciljne grupe:

Studenti, poslediplomci, stručnjaci, nevladine organizacije, političke partije.

Aktivnosti:

U Srbiji i Crnoj Gori Fondacija ima dve osnovne aktivnosti. Prvo, putem internet projekta (adresa: <http://www.kas-bg.org>), Fondacija radi kako na političkom usavršavanju političara, tako i političkom obrazovanju novih generacija. Tim stručnjaka iz Nemačke i SCG tretira razne sfere savremene pravne države. Shodno tome, u središtu pažnje ovog projekta su teme poput „Političke partije“, „Pravna država“, „Izborni zakon“, „Socijalna tržišna privreda“, „Integracija u Evropu“, „Politika i mediji“ i slično. Cilj je da se na neutralan i naučno zasnovan

način učestvuje u transferu znanja i iskustva iz globalnog i političkog života. Konceptcija projekta je da se ponude osnovne političke informacije kako bi se stekao uvid u odgovarajuću problematiku. Drugo, Fondacija Konrad Adenauer dodeljuje nadarenim studentima stipendije. Preduslovi su: društvena angažovanost, političko interesovanje i otvorenost za demokratske i evropske vrednosti. Važno je napomenuti da politička angažovanost studenata ne podrazumeva samo aktivnost u okviru neke od demokratskih stranaka u Srbiji i Crnoj Gori već opštu političku angažovanost u nevladinim i studentskim organizacijama. Stipendija nije ograničena samo na studente društvenih nauka, a donja granica proseka ocena na studijama je 8,5. Pravo na stipendiju mogu ostvariti studenti od 3. godine studija, kao i poslediplomci.

Ostale informacije:

Za sve informacije zainteresovani studenti mogu da se obrate Mariji Kojić na e-mail: kojic@kas-bg.org. Pored finansijske podrške, studentima je omogućeno i političko obrazovanje uz studije. U okviru seminara Fondacija Konrad Adenauer planira da povezuje svoje stipendiste sa stručnjacima visokog ranga iz zemlje i inostranstva s ciljem vođenja diskusija o političkoj teoriji i praksi. Predviđeno je da se stipendistima omogući i pohađanje kurseva nemačkog jezika.

DFG — DEUTSCHE FORSCHUNGSGEMEINSCHAFT NEMAČKA FONDACIJA ZA ISTRAŽIVANJA

Internet adresa organizacije:

<http://www.dfg.de/>

Opis:

DFG je centralna nemačka samostalna istraživačka organizacija koja promovise istraživanja na univerzitetima i drugim, javno finansiranim, institucijama u Nemačkoj. U saradnji sa Ministarstvom za spoljne poslove i Ministarstvom za ekonomsku saradnju i razvoj Nemačke podržava istraživačke institucije i u drugim zemljama. To čini, nezavisno od naučne discipline, finansirajući istraživačke projekte i pomažući saradnju među istraživačima.

Ciljne grupe:

Univerziteti, instituti, pojedinci.

Aktivnosti:

DFG nudi čitav niz programa i aktivnosti, među kojima su za nas najzanimljiviji:

- Program bilateralnih projekata — podrška za zajedničke istraživačke projekte, kao i za pripremne mere: bilateralni simpozijumi i seminari, pripremna putovanja i posete s ciljem saradnje,
- posebna sredstva su namenjena za preduzimanje mera s ciljem izjednačavanja istraživačkih standarda u istočnoj i centralnoj Evropi sa međunarodnim standardima, kao i radi očuvanja tih standarda,
- Literarne donacije — program podrške istraživačkim institucijama izvan Nemačke u nabavci nemačkih naučnih publikacija,
- Merkator program — omogućava nemačkim univerzitetima da dovedu visokokvalifikovane naučnike i istraživače da kod njih završe svoja istraživanja.

Učešće SCG:

Za sredstva mogu aplicirati samo naše ustanove koje su ostvarile saradnju sa DFG. Pojedinci mogu aplicirati za pojedine programe preko nemačkih ustanova sa kojima su ostvarili saradnju.

Dotatne informacije:

http://www.dfg.de/en/international/international_context/index.html

WESTMINSTER FOUNDATION FOR DEMOCRACY
Britanska fondacija

Internet adresa organizacije:

<http://www.wfd.org/>

Opis:

Fondacija finansira projekte čiji je cilj izgradnja i jačanje pluralističke demokratije u svetu kao što su edukacija o ljudskim pravima, obuka političkih partija, obuka u izveštavanju iz parlamenta za novinare, podrška političkim nevladinim organizacijama i dr. Fondacija tesno saraduje sa svim političkim strankama predstavljenim u Britanskom parlamentu u Vestminsteru (politički centar Londona). Fondaciju

finansira britanska vlada, i tekući budžet iznosi 4 miliona funti. Fondacija podnosi izveštaj o svom radu Parlamentu preko britanskog Ministarstva inostranih poslova. Ona takođe preduzima van-budžetske projekte za tehničku pomoć, i za njihovo finansiranje fondacija se obraća privatnom sektoru ili drugim donatorima. Kada određuje svoje strateške ciljeve i odlučuje koje projekte će podržati, fondacija deluje nezavisno od britanske vlade. Oblik demokratske vlasti nije kriterijum pri dodeljivanju finansijske pomoći.

Ciljne grupe:

Političke stranke, državne institucije, nevladine organizacije, sindikati, obrazovne i istraživačke institucije.

Aktivnosti:

Fondacija podržava veliki broj organizacija i projekata čiji je cilj da pospeše razvoj sledećih ustanova: političkih stranaka, parlamenta i drugih predstavničkih organa, pravosuđa, organizacija za zaštitu ljudskih prava, nezavisnih medija, ženskih organizacija, nevladinih organizacija, izbornih sistema, sindikata.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Region centralne i istočne Evrope, centralne Azije i Afrika predstavljaju prioritetne oblasti, ali fondacija podržava i institucije iz drugih delova sveta.

Ostale informacije:

WFD trenutno preispituje svoju politiku — novi kriterijumi za dodelu finansijskih sredstava biće objavljeni na njihovom sajtu. Gde god je moguće fondacija će pomoći projekte koji se rade u saradnji sa drugim organizacijama i fondacijama.

BALKAN TRUST FOR DEMOCRACY

FONDACIJA ZA DEMOKRATIJU NA BALKANU

**Projekat Maršalovog fonda za Nemačku u saradnji sa
Američkom agencijom za međunarodni razvoj i Stuart Mot
fondacijom**

Internet adresa organizacije:

<http://www.gmfus.org>

Opis:

Balkan Trust For Democracy je desetogodišnji projekat Maršalovog fonda za Nemačku ostvaren u saradnji sa Američkom agencijom za međunarodni razvoj i Stjuart Mot fondacijom, otvoren 2003. godine, i funkcioniše kao fondacija koja podržava dobro upravljanje u jugoistočnoj Evropi. Ukupni fond iznosi 27 miliona dolara. Fondacija je osmišljena tako da omogući evropskim partnerima da ojačaju transatlantsku saradnju na Balkanu. Sedište Balkan Trust-a je u Beogradu, a finansijska sredstva su namenjena: Albaniji, Bugarskoj, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Makedoniji, Rumuniji i Srbiji i Crnoj Gori uključujući i Kosovo.

Ciljne grupe:

Građanske organizacije, lokalne nevladine organizacije, lokalne i regionalne vlasti, obrazovne ustanove, mediji.

Aktivnosti:

Najvažnije aktivnosti koje će se finansirati mogu se grupisati na sledeći način:

- povezivanje građana sa vladom (projekti koji podstiču aktivno učešće građana u odlučivanju i rešavanju problema, političke reforme, građansko vaspitanje, nadzor nad radom vladinih organa i drugi projekti povezani sa demokratskom konsolidacijom) i
- ostvarivanje regionalne saradnje (projekti prekogranične saradnje u razmeni iskustava pri rešavanju uobičajenih problema demokratskog razvoja i izgradnji mreža državnih uprava, nevladinih organizacija, civilnih inicijativa, i drugih institucija koje rade na planu poboljšanja saradnje i razumevanja u regionu).

Dodatne informacije:

Dobračina 44
11000 Beograd
Telefon: (011) 30-36-454, 32-88-022
E-mail: balkantrust@gmfus.org

Staša Babić
Miloš Milenković

Humanističke nauke

Programi Evropske unije

TEMPUS

Više opštih informacija o samom programu videtu u opisu zajedničkih programa.

TEMPUS: IMG — INDIVIDUAL MOBILITY GRANTS STIPENDIJE ZA POJEDINCE

Program Evropske komisije — Generalni direktorat za obrazovanje i kulturu

Internet adresa programa:

www.tempusscg.net/img.htm

Opis:

TEMPUS je i u poslednjoj godini formalnog trajanja programa otvoren za IMG — Individual Mobility Grants, za koje je moguće aplikirati 3 puta godišnje (15. februara, 15. juna i 15. oktobra)

Ciljne grupe:

Pojedinci sa visokoškolskih ustanova.

Aktivnosti:

Stipendiranje kraćih boravaka istraživača iz zemalja Zapadnog Balkana u visokoškolskim institucijama u EU i obrnuto.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Uslov za aplikaciju je institucionalna afilijacija — morate biti zaposleni na visokoškolskoj ustanovi ili u institutu koji je uključen u izvođenje visokoškolske nastave.

Ostale informacije:

U okviru potprograma IMG, u poslednje 3 godine (2002–04) 104 istraživača, nastavnika ili predstavnika srpske administracije gostovalo je na univerzitetima, institutima i sličnim institucijama u EU.

**TEMPUS: SCM — STRUCTURAL AND COMPLIMENTARY MEASURES
STRUKTURNE I KOMPLEMENTARNE MERE**
Program Evropske komisije — Generalni direktorat za
obrazovanje i kulturu

Internet adresa programa:

<http://www.tempusscg.net/scm.htm>

Opis i aktivnosti:

Budući da je reč o projektima koji mogu trajati svega nekoliko meseci, SCM je idealan za aplikaciju u poslednjoj godini formalnog trajanja programa TEMPUS III. Opšti cilj ovog potprograma je finansiranje i koordinacija dopunskih aktivnosti u okviru reforme visokog obrazovanja.

**TEMPUS: JEP — JOINT EUROPEAN PROJECTS
ZAJEDNIČKI EVROPSKI PROJEKTI**
Program Evropske komisije — Generalni direktorat za
obrazovanje i kulturu

Internet adresa programa:

Adresa sa informacijama i formularima za JEP 2005. aplikaciju još nije objavljena.

Opis i aktivnosti:

Cilj JEP projekata jeste saradnja više univerziteta u ostvarivanju opštih ciljeva TEMPUS III projekta, ukoliko su usklađeni sa Nacionalnim prioritetima (vid. gore).

JEP projekti podrazumevaju:

- projekte razvoja/razrade nastavnih planova (Curriculum Development Projects) — osmišljavanje novih ili poboljšanje već postojećih predmeta, i sadržajno i u smislu nastavnih

tehnika. Ovaj tip projekata podrazumeva i finansiranje mobilnosti predavača radi usavršavanja

- projekte uspostavljanja menadžmenta univerziteta (University Management Projects) — restrukturaciju upravljanja, administriranja i opšte organizacije univerziteta
- kurseve obuke za razvoj institucija (Training Courses for Institution Building) — razvoj institucionalnih organizacionih struktura omogućavanjem neakademsom osoblju na univerzitetu da stekne neophodna znanja u toj oblasti.

VAŽNO! Rok za prijavu na JEP je 15. decembar 2005.

ERASMUS MUNDUS

Program Evropske komisije — Generalni direktorat za obrazovanje i kulturu

Internet adresa programa:

http://europa.eu.int/comm/education/programmes/mundus/index_en.html

http://europa.eu.int/comm/education/programmes/mundus/call_en.html

Opis:

EM je posebno interesantan program za Srbiju i Crnu Goru — njegov cilj je razvoj visokog obrazovanja i promocija međukulturnog dijaloga kroz saradnju sa „trećim zemljama“. Osnovni cilj programa je pokretanje magistarskih studija o EU sa zajedničkim nastavnim planom na što većem broju univerziteta. Program podrazumeva i razvoj studija i stipendiranje studenata-poslediplomaca.

Ciljne grupe:

Univerziteti i druge visoke škole (javne i privatne); studenti, profesori, istraživači.

Aktivnosti:

- EM poslediplomske studije — pokretanje integrisanih EU magistarskih kurseva (poslediplomske studije koje koordinirano stvara konzorcijum minimum 3 univerziteta iz 3 različite države iz EU)
- EM stipendije — studentske, predavačke i istraživačke

- partnerstvo pomenutih konzorcijuma sa univerzitetima izvan EU („treće zemlje“)
- prateće aktivnosti — priznavanje diploma, koordinacija studijskih programa i sl.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Institucije i pojedinci iz SCG imaju pristup programu — kao partneri konzorcijuma evropskih univerziteta i kao pojedinci-stipendisti.

Programi Saveta Evrope

PROGRAMI GENERALNOG DIREKTORATA SAVETA EVROPE ZA DRUŠTVENU KOHEZIJU (DG III)

Generalni direktorat Saveta Evrope za društvenu koheziju (DG III, Directorate General of Social Cohesion, Council of Europe)

Internet adresa programa:

http://www.coe.int/T/E/Social_cohesion/

Opis:

DG III pokrenuo je niz projekata s ciljem promocije društvene kohezije kao komplementarne ekonomskom razvoju i nužne za dugoročnu političku stabilnost i razvoj društva. Pojam društvene kohezije zasniva se na ideji „odgovora“ na društvene nejednakosti stvorene ubrzanim ekonomskim razvojem, posebno u zemljama u tranziciji.

Programi imaju za cilj da:

- promovišu poboljšanje kvaliteta života
- promovišu evropske društvene, ekonomske i zdravstvene standarde
- podrže etničku raznovrsnost
- spreče dalji razvoj nejednakosti, posebno u slučaju socijalno najugroženijih grupa (npr. Roma)
- pomognu donosiocima političkih odluka u Evropi na najvišem nivou da uoče probleme u vezi sa društvenim nejednakostima.

Ciljne grupe:

U ciljne grupe za niz projekata Direktorata SE za društvenu koheziju spadaju institucije i pojedinci orijentisani ka primenjenim istraživanjima ili primeni već postojećih akademskih i drugih stručnih znanja u socijalnoj politici. Programi podrazumevaju jaku vezu socijalne politike, socijalnog rada, društvenih nauka i humanističkih disciplina. Nude rad na širokom spektru tema, od demografskih do kriminalističkih.

Aktivnosti:

Aktivnosti Direktorata koordinišu odeljenja:

- Odeljenje za socijalnu politiku (Social Policies Department) – razvoj društvene kohezije; pristup socijalnim pravima; deca, porodice i starije osobe; osiguranje; populaciona politika
- Odeljenje za migracije i Rome/Cigane (Migration and Roma/Gypsies Department) – migracije; Romi/Cigani
- Zdravlje i etika (Health and Ethics) – zdravstvena politika, prava pacijenata, građanska participacija; terapijske supstance ljudskog i životinjskog porekla
- Pompidu grupa (Pompidou Group) – borba protiv zloupotrebe droga.

Učešće Srbije i Crne Gore:

SCG je članica Saveta Evrope. Institucije i pojedinci iz SCG mogu bez formalnih prepreka da učestvuju u projektima DG III.

PROGRAMI GENERALNOG DIREKTORATA SAVETA EVROPE ZA OBRAZOVANJE, KULTURU, NASLEĐE, MLADE I SPORT (DG IV)
Generalni direktorat Saveta Evrope za obrazovanje, kulturu, nasleđe, mlade i sport (DG IV, Education, Culture and Heritage, Youth and Sport Directorate General IV)

Internet adresa programa:

http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/

Opis i aktivnosti:

DG IV pokrenuo je niz projekata s ciljem da produbi ili stvori saradnju evropskih zemalja u sledećim oblastima relevantnim za stručnjake u društvenim naukama i humanističkim disciplinama u SCG:

- obrazovanje http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/education/
- jezici <http://www.ecml.at/>
- kultura http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/culture/
- nasleđe http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Heritage/

U svakoj od ovih velikih oblasti postoje mnogi konkretni projekti (napomena: gore navedena adresa sadrži linkove na sve konkretne projekte):

Obrazovanje:

- Obrazovanje romske dece u Evropi
- Nastava sećanja (npr. sećanje na Holokaust)
- Obrazovanje za demokratiju i ljudska prava
- Nastava istorije
- Međukulturno obrazovanje
- Jezička politika
- Visoko obrazovanje
- Partnerstvo za osavremenjivanje obrazovanja
- Obuke za zaposlene u obrazovanju.

Jezici:

DG IV je, u skladu sa odlukama SE, organizovao niz projekata „učenja jezika u bliskom okruženju“, kojima rukovodi Evropski centar za moderne jezike u Beču.

Kultura:

- Interkulturni dijalog
- Pristup arhivama
- Stvaranje kulturnog kapitala
- Kulturne rute
- Kulturni turizam
- Izložbe.

Nasleđe:

- Arheologija: zaštita i razvoj

- Zajedničko evropsko nasleđe: nastavak kampanje 1999-2000.
- Digitalizacija kulturnog nasleđa
- Prirodni i tehnološki rizici
- Kulturne rute Saveta Evrope
- Evropski institut za kulturne rute
- Evropski dani nasleđa
- Evropska mreža za nasleđe
- Evropska konvencija o pejzažima
- Nasleđe i društvo
- Nasleđe i obrazovanje
- Nasleđe: veštine i tehnike
- Prirodni i biološki diversitet
- Društvena integracija.

Osim ovde navedenih, DG IV finansira i tzv. „Transverzalne projekte“ koji imaju za cilj da povežu teme iz više osnovnih oblasti u nadležnosti Direktorata.

Ostali programi

SPECIJALISTIČKE STUDIJE PREVOĐENJA

Program Fakulteta političkih nauka, Alternativne akademske obrazovne mreže i Ecole Supérieure D'Interpréteurs et de Traducteurs (ESIT) – Université Paris III

Internet adresa:

<http://www.aen.edu.yu/mainpages/studijeprevodjenja/studijeprevodjenja.html>

Opis:

Cilj programa je da se diplomirani stručnjaci različitih obrazovnih profila osposobe za opšte pismeno i za usmeno, kako simultano, tako i konsektivno prevodenje. Studije traju četiri semestra i osmišljenje su prema programu koji se već nekoliko decenija uspešno sprovodi na ESIT-u. Diplomu izdaje Fakultet političkih nauka.

Ciljne grupe:

Diplomirani stručnjaci različitih obrazovnih profila sa odličnim znanjem francuskog jezika.

Aktivnosti programa:

Studije traju dve školske godine. Školska godina na programu „Studije prevođenja“ traje 25 radnih nedelja i podeljena je na dva semestra: zimski i letnji. Broj studenata po jednoj godini je ograničen na 15. Predavači, univerzitetski profesori i asistenti, priznati domaći usmeni i pismeni prevodioci sa međunarodnim iskustvom i iskustvom u obrazovanju, završili su šestonedeljnu obuku na ESIT-u. Pored domaćih, deo nastave drže i gostujući predavači sa ESIT-a.

Dodatne informacije:

Zoran Grac zgrac@aaen.edu.yu

**KONRAD ADENAUER STIFTUNG
FONDACIJA KONRAD ADENAUER**

Internet adresa programa:

www.kas-bg.org

www.kas.de

Opis:

Fondacija Konrad Adenauer, neprofitna internacionalna nevladina organizacija, deo je demohrišćanskog evropskog pokreta. Finansira stručno usavršavanje, obuku i akademsko školovanje, ispitivanja javnog mnjenja, naučna/istorijska istraživanja i druge projekte u funkciji promovisanja političkih projekata — evropske integracije, međunarodnog razumevanja i saradnje u razvojnoj politici. Godišnji budžet Fondacije iznosi oko 100 miliona eura. Fondacija je posebno interesantna za humanističare i društvene naučnike zainteresovane za domen političkog, i posebno za primenu akademskih znanja i veština u političkim projektima.

Ciljne grupe:

Sve institucije i pojedinci spremni da svoja znanja i veštine primene u ostvarivanju ideala evropskih integracija, međunarodnog razumevanja i kontinuiranog unapređivanja međunarodne saradnje.

Aktivnosti:

- finansiranje političkog obrazovanja, okruglih stolova, save-tovanja i sl.
- finansiranje specifičnih projekata (npr. suočavanje sa au-toritarnom prošlošću, osnovne vrednosti demokratskog dru-štva, regionalna saradnja i sl.)
- finansiranje publikacija (npr. *Restrukturiranje domaćih preduzeća*, *Priručnik za izradu biznis plana*, *Pravni sistem država u demokratskoj tranziciji* i sl.)
- finansiranje školovanja — dopuna stručnih kvalifikacija dru-štvenim i političkim kompetencijama, učenje nemačkog jezika, stipendije za školovanje u inostranstvu itd.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Ne postoje formalne prepreke u vidu državljanstva ili instituci-onalne afilijacije za apliciranje na projekte Fondacije. Prednost imaju politički angažovani/zainteresovani pripadnici mlađe i srednje gene-racije.

KAS je u Srbiji i Crnoj Gori finansirala preko 100 projekata.

**CHARLES A. AND ANNE MORROW LINDBERGH FOUNDATION
LINDBERGH FONDACIJA**

Internet adresa programa:

<http://www.lindberghfoundation.org/>

<http://www.lindberghfoundation.org/grants/index.html>

— informacije o grantovima

Opis:

Privatna fondacija, osnovana s ciljem da na globalnom nivou razvija svest o neophodnosti uravnoteženja tehnološkog napretka i zaštite životne sredine.

Ciljne grupe:

Pojedinci zainteresovani za istraživanja i promociju koncepta uravnoteženog razvoja.

Aktivnosti:

- Nagrada Lindberg — godišnja nagrada za doprinos ravnoteži tehnologije i prirode

- Lindberg stipendije – neograničen broj grantova u visini oko 10 000 dolara pojedincima koji istražuju ili učestvuju u obrazovanju koje ima za cilj promociju uravnoteženog razvoja
- Obrazovni programi i publikacije – Fondacija sponzorise publikacije, programe i nagrade koje doprinose osnovnom cilju fondacije.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Nema formalnih prepreka u vidu državljanstva ili institucionalne afilijacije.

**J PAUL GETTY TRUST
FONDACIJA GETI**

Internet adresa programa:

www.getty.edu

Opis:

Fondacija Geti obuhvata Geti Muzej, Geti Fondaciju, Geti Institut za konzervaciju umetnina i Geti Institut za istraživanja. Fondacija, osim prikupljanja, obrade, konzerviranja i izlaganja umetnina, finansira obrazovanje i istraživanje u oblastima istorije vizuelnih umetnosti i konzervatorskog rada.

Ciljne grupe:

Svi pojedinci i institucije u direktnoj ili indirektnoj vezi sa istorijom (vizuelnih) umetnosti i konzervatorskim radom.

Aktivnosti:

Trast nudi širok dijapazon mogućnosti za saradnju, od klasičnih studentskih stipendija, preko učenja kroz volontiranje u njegovim galerijama, do istraživačkih stipendija.

- informacije o radnim mestima – <http://www.getty.edu/about/opportunities/jobs.html> –
- informacije o volontiranju – http://www.getty.edu/about/opportunities/volunteer_opps.html –
- informacije o letnjim stipendijama – http://www.getty.edu/about/opportunities/intern_opps.html –
- informacije o istraživačkim stipendijama – <http://www.getty.edu/grants/research/scholars/> –

Učešće Srbije i Crne Gore:

Nema formalnih ograničenja za aplikaciju.

KURT WEILL FOUNDATION FOR MUSIC, INC
FONDACIJA KURTA VAJLA ZA MUZIKU

Internet adresa programa:

www.kwf.org

<http://www.kwf.org/pages/granthom.html> — informacije o grantovima

Opis i aktivnosti:

Fondacija, osim finansiranja ugledne godišnje nagrade i Will Lenya istraživačkog centra, dotira muzikološka istraživanja i putovanja na naučne skupove, pomaže organizaciju naučnih skupova, pomaže izdavaštvo u oblasti muzike i muzikologije, finansira muzičke projekte, nudi doktorske stipendije u muzikologiji, sve navedeno isključivo *u vezi sa nasleđem Kurta Vajla*.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Ne postoje formalna ograničenja za aplikaciju.

Medicinske nauke

Oblast medicinskih nauka obuhvata veliki broj raznolikih pa čak i raznorodnih naučnih disciplina, a ono što im je, osim bavljenja životom, zdravljem i bolešću, zajedničko, jeste velika brzina zastarevanja naučnog znanja (tvrdi se da poluvek znanja u ovoj oblasti iznosi 6 godina). Samim tim, dugogodišnja izolacija Srbije i Crne Gore i sledstveni rudimentirani oblici komunikacije i saradnje sa evropskom i svetskom naučnom zajednicom predstavljali su veliku prepreku u praćenju savremenih naučnih i obrazovnih tokova u medicini.

U sadašnjim promenjenim okolnostima, medicinskoj akademskoj zajednici Srbije i Crne Gore otvaraju se perspektive ponovnog uključivanja u evropski prostor nauke, istraživanja i visokog obrazovanja. Mogućnosti institucionalnog uključivanja treba prvenstveno tražiti u aktivnostima predviđenim Šestim i Sedmim okvirnim programom za istraživanja, tehnološki razvoj i ogledne aktivnosti Evropske unije, kao i u inicijativama koje podržavaju uključivanje u Bolonjski proces reforme visokoškolskog obrazovnog sistema, kao što je na primer program TEMPUS. Pored toga, postoje i brojni programi koji omogućavaju individualno uključivanje istraživača i nastavnika iz oblasti medicinskih nauka u evropske naučne i obrazovne tokove, a time se sa interpersonalnog nivoa otvaraju i mogućnosti daljeg institucionalnog povezivanja.

Puteve integracije u *Evropski prostor istraživanja* i *Evropski prostor visokog obrazovanja* prikazaćemo u najopštijim crtama, objedinjujući biomedicinske, kliničke i javnozdravstvene discipline nazivom „medicinske nauke“. Fondacije i programi koji su otvoreni za veći broj naučnih oblasti, uključujući i medicinske nauke, opisani su u poglavlju „Zajednički programi“. Ovde će, u prvom delu poglavlja, biti prikazani još jednom samo oni koji u svojim aktivnostima imaju određene specifičnosti za oblast medicinskih nauka. U drugom delu ovog

poglavlja prikazaćemo neke od značajnijih programa i fondacija koje su, za razliku od zajedničkih, otvoreni samo za određene discipline u okviru medicinskih nauka.

Zajednički programi — specifičnosti u oblasti medicinskih nauka

SIXTH FRAMEWORK PROGRAMME FOR RESEARCH AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT (FP6) ŠESTI OKVIRNI PROGRAM ZA ISTRAŽIVANJE I TEHNOLOŠKI RAZVOJ

Program Evropske komisije — Generalnog direktorata za istraživanje

Internet adresa programa

<http://europa.eu.int/comm/research/fp6/>

Aktivnosti:

U okviru programskog bloka „Fokusiranje i integrisanje evropskog istraživačkog rada“, od 7 prioriternih tematskih oblasti izdvajaju se dve oblasti kroz koje bi naučnoistraživačke institucije SCG iz oblasti medicinskih nauka mogle da se uključe u istraživačke projekte u saradnji sa institucijama zemalja članica EU ili zemalja kandidata za članstvo.

Prioritetne tematske oblasti:

1. Prirodne nauke, genomika i biotehnologija u službi zdravlja.

Teme su grupisane u dve podgrupe:

- Napredna genomika i njena primena u službi zdravlja
- Borba protiv masovnih bolesti.

U svakoj podgrupi otvoren je čitav niz naučnoistraživačkih tema.

http://europa.eu.int/comm/research/fp6/p1/index_en.html

2. Kvalitet i zaštita hrane. Teme značajne za medicinske nauke:

- Epidemiologija alergijskih bolesti i bolesti koje su u vezi sa ishranom
- Uticaj ishrane na zdravlje
- Uticaj ishrane životinja na zdravlje ljudi

- Zdravstveni rizici životne sredine.

http://europa.eu.int/comm/research/fp6/p5/index_en.html

U okviru horizontalnog potprograma podrške međunarodnoj saradnji (INCO) za SCG kao zemlju Zapadnog Balkana predviđene su aktivnosti podrške i saradnje u oblastima koje se odnose na životnu sredinu i zdravlje, pa samim tim i ovaj potprogram može biti značajan istraživačima u oblasti medicinskih nauka.

http://europa.eu.int/comm/research/fp6/inco/index_en.html

Dodatne informacije:

Programski blok „Fokusiranje i integrisanje evropskog istraživačkog rada“:

<http://www.cordis.lu/lifescihealth/home.html>

<http://www.cordis.lu/food/home.html>

rtd-genomics-biotec@cec.eu.int

rtd-diseases@cec.eu.int

rtd-food@cec.eu.int

Horizontalni potprogram podrške međunarodnoj saradnji (INCO)

http://europa.eu.int/comm/research/iscp/index_en.cfm

<http://www.cordis.lu/fp6/inco.htm>

SEVENTH FRAMEWORK PROGRAMME (FP7)

SEDMI OKVIRNI PROGRAM

Program Evropske komisije

Internet adresa programa:

<http://www.cordis.lu/fp7/>

Aktivnosti:

U okviru programa Zdravlje i biomedicinske nauke izdvojene su sledeće aktivnosti:

1. Biotehnologije u službi ljudskog zdravlja
 - Detekcija, dijagnoza i monitoring
 - Predviđanje odgovarajućih, bezbednih i efikasnih terapijskih modaliteta
 - Inovativni terapijski pristupi i intervencije.
2. Istraživanja u službi ljudskog zdravlja

- Fundamentalna istraživanja ljudskog genoma
 - Istraživanja moždanih aktivnosti i oboljenja, humanog razvoja i starenja
 - Klinička ispitivanja novih medicinskih proizvoda protiv malarije, tuberkuloze i HIV/AIDSa
 - Istraživanja u oblasti kancera, kardiovaskularnih oboljenja, dijabetesa, gojaznosti, retkih i hroničnih oboljenja.
3. Optimizacija programa zdravstvene zaštite
- Razvoj kliničke prakse zasnovane na naučnim saznanjima
 - Unapređenje kvaliteta, efikasnosti i dostupnosti sistema zdravstvene zaštite
 - Unapređenje preventive i pravilnog korišćenja medikamena
 - Pravilna primena novih načina terapije i novih tehnologija.

Dodatne informacije:

http://europa.eu.int/comm/research/future/themes/index_en.cfm

ERASMUS MUNDUS

Program Evropske komisije — Generalni direktorat za obrazovanje i kulturu

Internet adresa programa:

http://europa.eu.int/comm/education/programmes/mundus/index_en.html

Aktivnosti:

Akcija 2 — individualne stipendije poslediplomcima, predavačima i istraživačima koji se prijavljuju za izabrane Erasmus Mundus magistarske studije. U oblasti medicinskih nauka dostupna su samo dva programa Erasmus Mundus magistarskih studija i to:

- EMCL — European Masters Clinical Linguistics u trajanju od 15 meseci. Konzorcijum univerziteta čine Groningen (Holandija), Potsdam (Nemačka), Milano (Italija) i Joensuu (Finska).

<http://www.emcl-mundus.com>

- tropEd — European Master of Science Programme in International Health u trajanju od 1 godine. Konzorcijum čini 8 institucija iz Velike Britanije, Švedske, Nemačke, Francuske, Norveške i Holandije.

<http://erasmusmundus.troped.org>

**SOCRATES II — ERASMUS
THEMATIC NETWORKS
TEMATSKJE MREŽE**

Program Evropske komisije — Generalnog direktorata za obrazovanje i kulturu

Internet adresa programa:

http://europa.eu.int/comm/education/programmes/socrates/tnp/index_en.html

Aktivnosti:

Tematske mreže su jedna od osnovnih inovacija programa Sokrat — Erasmus koja treba da doprinese unapređenju kvaliteta i razvoju evropske dimenzije određene akademske discipline ili studija u određenoj oblasti. SCG još nema status kandidata za ulazak u EU, koji bi omogućio priključivanje stručnjaka sa naših institucija, međutim, i informisanost, kao i praćenje rada tematskih mreža u oblasti medicinskih nauka, predstavljaju vidove integracije u *Evropski prostor istraživanja i Evropski prostor visokog obrazovanja*.

Primeri:

DENTED — Tematska mreža iz oblasti stomatologije, koordinator: *The University of Dublin Trinity College*. Osnovni cilj projekta — postizanje saglasnosti u određivanju standarda za ishode učenja u evropskom stomatološkom dodiplomskom obrazovanju. <http://www.dented.org/parse.php3?file=info/sect4.html>

MEDINE — Tematska mreža za medicinsko obrazovanje u Evropi, koordinator: *University of Bristol*. Osnovni cilj projekta — uspostavljanje međuinstitucionalnog dijaloga o obrazovnim i institucionalnim problemima u visokom obrazovanju iz oblasti medicine u okvirima postavljenim Bolonjskom deklaracijom. <http://www.bris.ac.uk/internationalcentre/collaboration/medine>

Programi i fondacije specijalizovane za medicinske nauke

INTERNATIONAL AGENCY FOR RESEARCH ON CANCER (IARC) MEDUNARODNA AGENCIJA ZA PROUČAVANJE RAKA

Internet adresa programa:

<http://www.iarc.fr>

Opis:

IARC je istraživačka agencija oformljena pod okriljem Svetske zdravstvene organizacije sa ciljem da doprinese pospešivanju međunarodne saradnje u oblasti proučavanja kancera. Agencija sprovodi epidemiološka i laboratorijska istraživanja, a diseminaciju naučnih informacija obavlja distribucijom sopstvenih publikacija, organizovanjem naučnih skupova i kurseva, kao i stipendiranjem naučne saradnje.

Ciljne grupe:

Doktori nauka koji se bave epidemiološkim ili laboratorijskim istraživanjima u oblasti onkologije.

Aktivnosti:

IARC trenutno sprovodi tri programske sheme za stipendiranje naučnog rada:

1. POSTDOCTORAL FELLOWSHIPS FOR TRAINING IN CANCER RESEARCH 2006-2007.

Jednogodišnje stipendije za naučno usavršavanje u okviru postdoktorskih studija u IARC-ovoj laboratoriji u Lionu. Stipendija je namenjena mlađim naučnicima (starosna granica 40 godina, najviše 5 godina proteklih od dobijanja doktorata) iz zemalja sa niskim i srednjim ekonomskim standardom. Agencija stipendira istraživačke projekte koji se bave kancerogenezom i životnim okruženjem (environmental carcinogenesis) uključujući tu i biostatistiku i epidemiologiju kancera, zatim projekte koji se bave virusnom kancerogenezom, kao i one koji proučavaju same mehanizme kancerogeneze.

2. VISITING SCIENTIST AWARD FOR SENIOR SCIENTISTS

Stipendije za iskusne istraživače koji žele da sprovedu naučno-istraživački projekat u saradnji sa nekim od IARC-ovih istraživačkih

timova. Stipendije se dodeljuju za projekte u trajanju od 3 do 12 meseci.

3. EXPERTISE TRANSFER FELLOWSHIP

Nova programska shema koja etabliranim istraživačima iz bilo koje zemlje omogućuje da provedu od 6 do 12 meseci u odgovarajućoj istraživačkoj instituciji u nekoj od zemalja sa niskim ili srednjim ekonomskim standardom. Stipendija ima za cilj transfer znanja i tehnika naučnoistraživačkog rada u oblastima u okviru IARC-ovog naučnog programa.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Navedenim programskim shemama obuhvaćene su sve zemlje osim onih koje prema klasifikaciji Svetske banke spadaju u zemlje sa visokim ekonomskim standardom. Istraživači i institucije SCG imaju puno pravo učešća.

Dodatne informacije:

Email: fel@iarc.fr

Ostale informacije:

U toku proteklih deset godina dodeljeno je više od 450 ovakvih stipendija.

Rok za podnošenje aplikacija je 30. novembar 2005. godine.

INTERNATIONAL UNION AGAINST CANCER (UICC) MEĐUNARODNA UNIJA ZA BORBU PROTIV KANCERA

Internet adresa programa:

<http://www.uicc.org>

Opis:

Međunarodna unija protiv kancera (UICC) je nezavisna, nevladina, međunarodna organizacija koja nudi nekoliko različitih programa stipendiranja za medicinske radnike raznih profila koji se bave onkologijom. Stipendije se daju za kratkoročne, srednjoročne i dugoročne aktivnosti.

Ciljne grupe:

Kvalifikovani istraživači, kliničari, srednjemedicinski kadar koji radi u oblasti kliničke onkologije ili u istraživanjima u onkologiji.

Aktivnosti:

1. Istraživačke stipendije — lekari sa diplomom medicinskog fakulteta koji traje minimalno 3 godine
2. Kliničke stipendije — lekari sa najmanje diplomom magistra nauka koji se bave kliničkim radom u onkologiji
3. Javnozdravstvene stipendije — epidemiolozi, kvalifikovani stručnjaci iz oblasti bihejvioralnih nauka, edukatori iz oblasti prevencije kancera (uključujući i kontrolu pušenja)
4. Stipendije za srednjemedicinski kadar — medicinske sestre i tehničari, za sticanje i razvijanje specifičnih znanja i veština za rad u oblasti onkologije
5. Sredstva za obuku za istraživanja ili klinički rad u oblasti onkologije — za jednonedeljne kurseve za grupe 10–30 kvalifikovanih stručnjaka za bazična, epidemiološka, bihejvioralna i klinička istraživanja prevencije, dijagnostike i terapije kancera u slabo razvijenim zemljama.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Dostupno.

Dodatne informacije:

Mrs. Brita Baker

Tel. +41 22 809 1840

Fax +41 22 809 1810

Ostale informacije:

Uslovi za prijavljivanje: Prihvaćenost od strane institucije domaćina; znanje engleskog jezika; obaveza kandidata je povratak u svoju zemlju.

Vreme trajanja: Kontinualno, postoje različiti rokovi za prijavljivanje za svaki od programa.

**BRITISH ASSOCIATION FOR CANCER RESEARCH (BACR)
BRITANSKA ASOCIJACIJA ZA ISTRAŽIVANJE KANCERA**

Internet adresa programa:

<http://www.bacr.org.uk/fellowshipsbursaries/fellowshipsbursaries.asp>

Opis:

Britanska asocijacija za istraživanje kancera je najveće britansko udruženje za istraživanje kancera sa preko 1200 članova. Osnovana je 1960. godine sa ciljem da unapredi istraživanja svih aspekata kancera, i klinička i laboratorijska, i da podstakne razvoj informacija. Za članstvo u ovoj organizaciji dovoljne su preporuke dva člana asocijacije i uplaćena članarina, a to je ujedno i neophodan kriterijum za aplikovanje za bilo koji vid finansijske podrške BACR-a.

Ciljne grupe:

Istraživači u oblasti kancera od studentskog do doktorskog nivoa.

Aktivnosti:

BACR nudi finansijsku podršku svojim članovima na nekoliko nivoa i to: za učešće na naučnim skupovima (maks. 800£), istraživačke projekte (maks. 3000£) i program razmene sa inostranim institucijama za predavanja, kurseve, zajednička istraživanja (maks. 2000£).

Učešće Srbije i Crne Gore:

Dostupno, u zavisnosti od kompetentnosti domaćih istraživača u ovoj oblasti.

Dodatne informacije:

BACR Secretariat

Email: bacr@icr.ac.uk

Ostale informacije:

Vreme trajanja: Kontinualno, obično jedan rok za prijavu godišnje i to krajem juna.

THE WELLCOME TRUST

Internet adresa programa:

<http://www.wellcome.ac.uk>

Opis:

Fondacija sprovodi brojne programe finansijske podrške istraživanjima, školovanju i infrastrukturnom razvoju, kako u oblastima biomedicinskih i javnozdravstvenih nauka, tako i u oblastima medicinskih

humanističkih disciplina kao što su medicinska etika i istorija medicine. Programi su otvoreni i za istraživače izvan Velike Britanije.

Ciljne grupe:

Doktori nauka i poslediplomci.

Aktivnosti:

Fondacija prvenstveno obezbeđuje stipendije za posledoktorske studije britanskih i irskih istraživača u vodećim istraživačkim institucijama u inostranstvu. Postoje, međutim, i programske sheme u okviru kojih se stipendiraju doktori nauka i postdiplomci medicinskih nauka koji su strani državljanima, a žele da steknu dodatno istraživačko iskustvo u Velikoj Britaniji ili Republici Irskoj. Fondacija, takođe, obezbeđuje i finansijsku podršku projektima uspostavljanja saradnje među istraživačkim institucijama.

Posebne programske sheme namenjene su podršci saradnje sa zemljama Centralne i Istočne Evrope, kao i zemljama u razvoju.

Programi su otvoreni za predloge projekata iz bilo koje kliničke discipline, kao i za projekte iz svih oblasti prirodnih nauka koje se odnose na ljudsko ili životinjsko zdravlje. Jedine dve oblasti u okviru kojih fondacija uobičajeno ne finansira projekte jesu istraživanja u vezi sa AIDS-om ili kancerom.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Iako istraživači SCG formalno imaju pravo učestvovanja u programskim shemama za strane državljanima, na spisku prethodnih dobitnika stipendija i grantova ne nalazi se još ni jedan istraživač iz SCG.

Dodatne informacije:

international@wellcome.ac.uk

FOULKES FOUNDATION FELLOWSHIPS **Stipendije Foulkes fondacije**

Internet adresa programa:

<http://www.foulkes-foundation.org/>

Opis:

Fondacija Foulkes postoji već 30 godina sa ciljem da unapređuje medicinska istraživanja pružanjem finansijske podrške istraživačima na različitim nivoima od dodiplomskog do doktorskog.

Ciljne grupe:

Mladi istraživači iz oblasti medicinskih nauka.

Aktivnosti:

U dobijanju stipendije prednost se daje kandidatima koji se opredele za istraživanja iz oblasti molekularne biologije i biotehnologije u okviru medicinskih nauka. Stipendijom se pokriva period od 3 godine. Poželjno je da aplikant ima doktorat nauka, ali se stipendija može dodeliti i mlađem istraživaču u toku doktorskih studija. Stipendije se mogu iskoristiti samo u Velikoj Britaniji.

Dodatne informacije:

e-mail registrar@foulkes-foundation.org

Ostale informacije:

Vreme trajanja: Kontinualno. Rok za prijavljivanje je 15. mart svake godine.

**DKFZ INTERNATIONAL PHD PROGRAM
PROGRAMI DOKTORSKIH STUDIJA U NEMAČKOM CENTRU ZA
ISTRAŽIVANJA KANCERA
Program Deutsches Krebsforschungszentrum Heidelberg
(German Cancer Research Center)**

Internet adresa programa:

<http://www.dkfz.de/phd/>

Opis:

Nemački centar za istraživanja kancera nudi 36 stipendija za doktorske studije iz oblasti biomedicinskih nauka godišnje. Program doktorskih studija je namenjen diplomiranim studentima koji žele da nastave akademsku karijeru prema stepenu doktora nauka. Program je otvoren i za studente iz drugih evropskih država, ali i za one iz Azije, Južne Amerike i Afrike.

Ciljne grupe:

Diplomirani studenti iz oblasti biofizike, biohemije, biologije, medicine, farmacije ili informacionih tehnologija.

Aktivnosti:

Program doktorskih studija obuhvata predavanja, kurseve iz specifične oblasti istraživanja, razvijanje sposobnosti komunikacije i

učenje stranog jezika, poster prezentacije, učešće na konferencijama, seminarima i istraživačkim klubovima: Studije su prilagođene sistemu kredita i traju 3 godine. Po završenim doktorskim studijama dobija se diploma i stiže zvanje „Dr. rer. nat.“, „Dr. sc. hum.“ ili „Dr. med.“ Postoje tri roka godišnje za prijavljivanje i to: 15. januar, 1. jun i 15. septembar. Neophodno je znanje engleskog jezika i starosna granica je 30 godina.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Dostupno.

Dodatne informacije:

PhD Program Secretariat

e-mail: phd-prog@dkfz.de

Ostale informacije:

BUDŽET: Doktoranti potpisuju trogodišnji ugovor sa Centrom i dobijaju novčanu nadoknadu od oko 1100 evra mesečno.

NETWORK OF BIOLOGICAL AND MEDICAL PhD PROGRAMS MREŽA BIOLOŠKIH I MEDICINSKIH DOKTORSKIH STUDIJA

Internet adresa programa:

<http://www.mh-hannover.de/kliniken/immun/phd-net/>

Opis:

Mreža je osnovana 2002. godine i trenutno obuhvata više od deset međunarodnih programa doktorskih studija koje se sprovode na nemačkim univerzitetima, a sadašnji predsedavajući mreže je Medicinski fakultet u Hanoveru. Svrha mreže je da se u okviru nje usaglasi i unapredi poslediplomsko obrazovanje u oblasti bioloških i medicinskih nauka.

Ciljne grupe:

Postdiplomci i institucije visokog školstva.

Aktivnosti:

- Vođenje stručnih rasprava u vezi sa relevantnim temama u okviru disciplina
- Uvođenje standarda (akreditacija)
- Koordinacija prijemnih procedura i upisa poslediplomaca

- Organizacija „soft skills“ seminara i radionica.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Mreža je odlično polazište za pronalaženje odgovarajućih doktorskih studija u SR Nemačkoj, a pre konkurisanja za stipendiranje od strane DAAD-a.

Osim toga, mreža može da posluži kao model dobre prakse za uspostavljanje saradnje i standarda u visokom obrazovanju i istraživanjima u oblasti medicinskih nauka, te, iako ne direktno, nastavnici i institucije SCG mogu imati koristi od upoznavanja sa radom ove mreže i eventualnog uspostavljanja kontakata i razmene iskustava sa kolegama.

Dodatne informacije:

kruse.susanne@mh-hannover.de

daniel.marlies@mh-hannover.de

**GENEVA FOUNDATION FOR MEDICAL EDUCATION AND RESEARCH (GFMER)
ŽENEVSKA FONDACIJA ZA OBRAZOVANJE I ISTRAŽIVANJA U MEDICINI**

Internet adresa programa:

<http://www.gfmer.ch/>

Opis:

GFMER je neprofitna organizacija kofinansirana od strane Ministarstva zdravlja Ženevskog kantona, Medicinskog fakulteta Univerziteta u Ženevi i Ženevskog lekarskog društva. Organizacija svoje delatnosti obavlja u bliskoj saradnji sa Svetskom zdravstvenom organizacijom, a osnovni ciljevi su joj da mobilizacijom privatnih i javnih resursa, kako tehničkih tako i finansijskih, pospeši obrazovanje i istraživanja u medicini u zemljama u razvoju i zemljama u ekonomskoj tranziciji. GFMER je kolaborativni centar SZO za obrazovanje i istraživanja u oblasti humane reprodukcije.

Ciljne grupe:

Nastavnici, istraživači i stručnjaci iz različitih oblasti medicinskih nauka.

Aktivnosti:

- Organizovanje i sprovođenje programa poslediplomskog usavršavanja u oblastima metodologije istraživanja u medicini, reproduktivnog zdravlja i hroničnih bolesti
- Sprovođenje poslediplomskih programa učenja na daljinu
- Aktivnosti u okviru Centra za sintezu naučnih informacija i saradnja sa Kohrejnovom kolaboracijom
- Iniciranje i obezbeđivanje podrške istraživačima da planiraju, obavljaju i publikuju svoj naučni rad
- Diseminacija naučnih informacija putem Interneta
- Stvaranje kliničkih vodiča za upotrebu u programima kliničkog usavršavanja.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Dostupno državljanima SCG.

Dodatne informacije:

email: aldo.campana@gfmer.ch

**PROGRAMS FOR TRAINING AND RESEARCH IN PUBLIC HEALTH
PROGRAMI ZA STRUČNA USAVRŠAVANJA I ISTRAŽIVANJA U
JAVNOM ZDRAVSTVU**

Programi Public Health Collaboration in South Eastern Europe u okviru aktivnosti Pakta za stabilnost sponzorisanih od strane SR Nemačke

Internet adresa programa:

<http://www.snz.hr/ph-see/>

Opis:

Osnovna svrha programa jeste unapređenje i pospešivanje saradnje između visokoobrazovnih i istraživačkih institucija koje se bave naučnom oblašću javnog zdravlja u zemljama jugoistočne Evrope. Plodotvorna saradnja bi trebalo da doprinese razvoju i unapređenju nastavnih i istraživačkih programa koji bi bili u skladu sa evropskim standardima, a koji bi, u isto vreme, odgovarali specifičnim obrazovnim i istraživačkim potrebama regiona u oblasti javnog zdravstva.

Ciljne grupe:

Institucije, nastavnici, istraživači i stručnjaci u oblasti javnog zdravstva.

Aktivnosti:

U okviru oformljene javnozdravstvene mreže jugoistočne Evrope (PH-SEE Network) sprovode se aktivnosti kao što su organizacija i finansiranje letnjih i zimskih škola i studijskih boravaka, organizacija naučnih skupova, zajednički istraživački projekti, kao i publikacija i diseminacija relevantnih sadržaja iz oblasti javnog zdravstva. Posebno treba naglasiti aktivnosti na stvaranju kurikuluma za posleiplomske studije javnog zdravstva koji se priprema tako da putem interneta bude dostupan svim zainteresovanim institucijama, nastavnicima i studentima.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Programi su otvoreni za državljane SCG.

Dodatne informacije:

Prof. dr Vesna Bjegović

e-mail: bjegov@eunet.yu

Prirodne nauke

Podsticanje istraživanja i razvoja univerzitetskog obrazovanja u oblasti prirodnih nauka (u koje je ovde svrstana i matematika) je sadržajno i finansijski podržano od strane projekata i fondacija Evropske unije, asocijacija više evropskih država ili pojedinih evropskih država.

Kako su po svojoj suštini prirodne nauke anacionalne, a i istraživanja prilično skupa, po pravilu se podstiče uključivanje institucija i pojedinaca iz SCG u *Evropski prostor istraživanja* i *Evropski prostor visokog obrazovanja* kroz saradnju sa mrežom istraživačkih timova ili mrežom univerziteta država članica EU. Stoga su glavni programi i fondacije EU, relevantni za ovu oblast, predstavljeni u poglavlju II sada aktuelni FP6 i njegov naslednik (od 2007. godine) FP7, Marie Curie Action, TEMPUS program i ERASMUS MUNDUS. I preostali programi predstavljeni u poglavlju II podržavaju istraživanja i reformu visokog obrazovanja u oblasti prirodnih nauka kroz regionalnu saradnju (CEEPUS i CEI) ili saradnju sa istraživačkim i obrazovnim institucijama pojedinih evropskih država.

EUROCORES je još jedan program od izuzetnog interesa u oblasti osnovnih istraživanja, koji bi mogao da postane dostupan istraživačima iz Srbije i Crne Gore učlanjenjem naših naučnih institucija u Evropsku fondaciju nauke.

ESF EUROCORES PROGRAMMES

ESF (European Science Foundation), Evropska fondacija za nauku, je asocijacija 78 naučnoistraživačkih organizacija iz 30 evropskih država (ni jedna institucija iz SCG nije članica, a iz Hrvatske, na primer, članica je HAZU).

Internet adresa programa:

<http://www.esf.org/>

Opis:

Razvoj okruženja za istraživanja koja bi privukla najtalentovnije evropske naučnike, kako bi se unapredili međunarodni standardi u nauci i formirali globalni lideri u nauci. Za razliku od Okvirnih programa (FP_), koji nemaju za cilj da pokriju sve oblasti nauke, EUROCORES programi pokušavaju da ih nadopune efikasnim mehanizmima za multinacionalnu saradnju na području Evrope u osnovnim istraživanjima. Trenutno su u toku EUROCORES programi iz sledećih oblasti:

- Fizičke i inženjerske nauke
- Nauke o životu, Zemlji i okruženju
- Medicinske nauke
- Društvene nauke.

Ciljne grupe:

Multinacionalne grupe istraživača (iz institucija učlanjenih u ESF, koje su iz najmanje četiri različite države).

Učešće Srbije i Crne Gore:

SCG sada ne može da učestvuje u ovom programu. Potrebno je da neka od naših naučnih institucija postane članica ESF.

Primeri:

Primeri 16 finansiranih projekata u okviru tekućeg programa Self-Organised NanoStructures (SONS) mogu se naći na adresi: http://www.esf.org/esf_article.php?language=0&article=239&domain=1&activity=7

Tehničke nauke

Visoko obrazovanje, novi naučnoistraživački rezultati i konstantno usavršavanje koje teži ekspertizi, danas predstavljaju suštinski deo napretka tehničkih nauka, ali i imperativ modernog društva u velikoj meri zasnovanog na tehnici.

Prvi korak ka napretku predstavlja integracija razvoja tehničkih nauka na prostoru Srbije i Crne Gore u kreativni *Evropski prostor istraživanja*, ujedno i *Evropski prostor visokog obrazovanja*. U tu svrhu, u narednim poglavljima biće izložene smernice ka programima i fondacijama koji, sa aspekta tehničkih nauka, obezbeđuju naučnu i tehnološku saradnju sa Evropskom unijom.

Pregled opštih programa i fondacija koji uključuju tehničke nauke

SIXTH FRAMEWORK PROGRAMME FOR RESEARCH AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT (FP6) — ŠESTI OKVIRNI PROGRAM ZA ISTRAŽIVANJE I TEHNOLOŠKI RAZVOJ 2002—2006.

SEVENTH FRAMEWORK PROGRAMME (FP7) — SEDMI OKVIRNI PROGRAM 2007—2013.

Programi evropske komisije — Generalnog direktorata za obrazovanje i kulturu

Aktivnosti:

Budući FP7 program i još godinu dana aktuelan FP6 program, u okviru svojih sedam tematskih prioriteta, na polju tehničkih nauka nude učešće u istraživanjima na međunarodnom nivou, zajedničke tehnološke inicijative i usavršavanje obrazovanja pojedinaca iz sledećih oblasti:

- Tehnologija informacionog društva:

– Akcenat na razvoju infrastrukture mreža i sistema novih generacija, kao što su mobilne i bežične komunikacije, kompletno optički sistemi.

– Razvoj softvera za multifunkcionalne i kompleksne servise sa višestrukim korisnicima i za kontrolu kompleksnih sistema.

– Minijaturizacija komponenti bazirana na novim tipovima materijala.

- Aeronautika i svemir:

– Civilno inženjerstvo koje se bavi konstrukcijom letelica, mašina i aeronautičke opreme.

– Projektovanje sa aspekta smanjenog štetnog uticaja avijacije (emisija CO₂, sagorevanje goriva...) na životnu sredinu.

– Povećani kapacitet i sigurnost vazdušnog transportnog sistema u saradnji sa sistemom za upravljanje i kontrolu vazdušnog saobraćaja „*Single European Sky*“ – saobraćajni inženjeri.

– Aspekt istraživanja s ciljem integracije zemaljske i satelitske komunikacije.

- Nanotehnologija, gde inženjering ima suplementarnu ulogu kroz konstruisanje novih instrumenata i pronalaženje novih načina obrade i proizvodnje – fizčka elektronika;
- Biotehnologija (tehnoški aspekt obrade hrane, poljoprivredne tehnologije);
- Tehnologija zaštite životne sredine u smislu ograničenog korišćenja prirodnih resursa:

– Inovativne tehnologije proizvodnje energije i transporta – uključuje oblasti energetike (energetski sistemi bazirani na molekulima vodonika...).

TEMPUS III

Program Evropske unije

Ciljne grupe:

Institucije visokog obrazovanja, istraživači i predavači, studenti sa stečenim prvim stepenom visokog obrazovanja.

Aktivnosti:

Vežano za tehničke nauke, u okviru TEMPUS III programa moguća su dva tipa aktivnosti:

- Angažovanje na upređenju univerzitetskih institucija i načina edukacije, razvoju kurikuluma.
- Posete obrazovnim institucijama u okviru međunarodne saradnje.

Dodatne informacije:

Sofija Dukić
National Tempus Office
Ul. Lazarevićeva 9/14
11000 Beograd
Tel: (011) 3233-409

ERASMUS MUNDUS, SOCRATES II i LEONARDO PROGRAMI
Program Evropske komisije — Generalnog direktorata za obrazovanje i kulturu

Aktivnosti:

Sva tri programa su detaljno opisana u poglavlju namenjenom opštim programima. Bitno je informisati se o njihovoj koncepciji jer nude priliku za opšti napredak kroz univerzitetsku razmenu, magistarske i doktorske studije. Studentima i profesorima tehničkih nauka koji su zainteresovani za kontinualno usavršavanje preporučujemo da posvete izvesno vreme analizi ovih programa i pronalaženju konkretnijih programa u zavisnosti od individualnih interesa.

RESEARCH GRANTS FOR DOCTORAL CANDIDATES AND YOUNG ACADEMICS AND SCIENTISTS
(PROGRAM OD INTERESA ZA TEHNIČKE NAUKE — DODELA STIPENDIJA ZA DOKTORSKE STUDIJE NA NEMAČKIM UNIVERZITETIMA)

Program DAAD (German Academic Exchange Service) za specifičnu zemlju. 2006—2007 — Srbija i Crna Gora

Ciljne grupe:

Kandidati za doktorske studije. Potrebno je dobro znanje nemačkog jezika, ili engleskog u slučaju inženjera. Maksimalna starosna

granica je 32 godine. Isključeni su iz učešća kandidati koji su proveli više od 2 godine u Nemačkoj.

HUMBOLT I WUS FONDACIJE

Opis:

Slični programi kao u okviru DAAD fondacije mogu se naći i u okviru WUS i Humbolt fondacija. Za detaljnije podatke i smernice pogledati opšti opis ovih fondacija.

CEEPUS — A CENTRAL EUROPEAN EXCHANGE PROGRAM FOR UNIVERSITY STUDIES PROGRAM ZA RAZMENU U OKVIRU UNIVERZITETSKIH STUDIJA CENTRALNE EVROPE

Međunarodni program

Ciljne grupe:

Studenti i profesori univerziteta koji su deo CEEPUS programa.

Aktivnosti:

CEEPUS studentima i profesorima iz sfera tehničkih nauka nudi puno mogućnosti za usavršavanje i napredak:

- izradu doktorske teze na jednom od univerziteta zemalja Centralne Evrope;
- pohađanje kurseva, seminara, različitih tipova programa;
- razmenu iskustava i međunarodnu saradnju na zajedničkim projektima putem umrežavanja više univerziteta iz različitih zemalja u formi koordinator–partneri;
- učenje novih jezika.

Primeri:

Karakteristični primeri stvorenih CEEPUS mreža, iz oblasti tehničkih nauka su:

- CEEPUS Network Number: RO-0124-04/05
— uključuje 58 studenata i 24 predavača;
— koordinator Mašinski fakultet Univerziteta u Temišvaru (osam partnera).
- CEEPUS Network Number: H-0183-04/05
— uključuje 24 studenata i 8 predavača;

— koordinator Elektrotehnički fakultet Univerziteta u Budimpešti — Katedra za telekomunikacije (dva partnera).

INICIJATIVE CENTRALNE EVROPE — CEI (CENTRAL EUROPEAN INITIATIVES)

Međunarodni program

Aktivnosti:

- CEI Radna grupa za nauku i tehnologiju (rad na razvoju informacionog društva);
- CEI Radna grupa za saobraćaj (tehnička pomoć u izgradnji i planiranju saobraćajne infrastrukture u slabije razvijenim zemljama Centralne Evrope...);
- CEI Univerzitetska mreža (unapređenje nivoa visokog obrazovanja kroz seminare, kurseve, obuku...)

Pregled dodatnih programa i fondacija od značaja za tehničke nauke

COST (EUROPEAN COOPERATION IN THE FIELD OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL RESEARCH) — EVROPSKA SARADNJA NA POLJU NAUČNIH I TEHNIČKIH ISTRAŽIVANJA

Međunarodni program

Internet adresa programa:

<http://cost.cordis.lu/src/home.cfm>

Opis:

U pitanju je saradnja 34 COST države članice i Izraela kao kooperativne države, Evropske komisije i internacionalnih institucija i naučnoistraživačkih udruženja zemalja koje nisu COST članice. Cilj je stvaranje nekompetitivne saradnje istraživača i naučnika širom Evrope, stvaranje jedinstvene naučnoistraživačke mreže, kao i doprinos budućoj evropskoj integraciji, posebno približavanju i napretku zemalja Centralne i Istočne Evrope. COST deluje kroz tzv. *COST Actions*. COST Actions predstavljaju kooperativna nacionalna istraživanja u oblastima koje su od interesa za najmanje pet COST država članica. Akcije se definišu memorandumom saglasnosti — MoU (*Memorandum of Understanding*) koji potpisuju vlade država učesnica u akciji. Trajanje jedne akcije je generalno oko četiri godine.

Ciljne grupe:

Naučnoistraživačke institucije i pojedinci koji deluju u okviru njih.

Aktivnosti:

Budžet COST programa finansira sledeće tipove aktivnosti:

- troškove puta i organizacije sastanaka radnih grupa i upravnog odbora COST programa;
- publikacije;
- kratkotrajne naučne posete – STSM (*short term scientific missions*), npr. rad mladih istraživača u savremenoj laboratoriji neke od COST članica;
- konferencije, seminare, obuke i *workshop*-ove;
- osnivanje COST Akcija.

Od ukupno 17 domena u okviru kojih se obrazuju COST akcije, za tehničke nauke su bitne:

- Oblast telekomunikacija i informacionih nauka i tehnologija (TIST – *Telecommunications Information Science and Technology*), procentualno najdominantnija oblast;
- Oblast saobraćaja (*Transport*) i
- Oblast civilnog inženjeringa (*Civil Engineering*).

Učešće Srbije i Crne Gore:

Srbija i Crna Gora predstavljaju jednu od 34 COST država članica.

Primeri:

- Akcija 284 – *Innovative Antennas for Emerging Terrestrial and Space-based Applications*, aktuelna do 10. 04. 2006.
- Akcija 289 – *Spectrum and Power Efficient Broadband Communications*, aktuelna do 22. 04. 2007.

(<http://cost.cordis.lu/src/signatories.cfm>)

Ostale informacije:

Budžet COST programa iznosi oko 2 milijarde evra na godišnjem nivou, pri čemu se jedna akcija u proseku finansira sa oko 80.000 evra godišnje. COST se najvećim delom finansira na nacionalnom nivou, ali jednim delom i od strane Evropske komisije.

ÉGIDE

Program Ministarstva spoljnih poslova Francuske.

Internet adresa programa:

<http://www.egide.asso.fr/>

Opis:

Égide poseduje više od 40 godina iskustva u organizovanju francuske međunarodne saradnje kroz inicijativu za različite oblike saradnje: stipendiranje stranih studenata, magistranata i posledoktoranata i omogućavanje boravaka u Francuskoj kroz stručnu saradnju, razmenu sa drugim institucijama, laboratorijama, organizaciju predavanja i seminara u inostranstvu od strane francuskih eksperata itd.

Ciljne grupe:

Inostrani studenti, istraživači i renomirani stručnjaci.

Aktivnosti:

Égide uključuje više različitih, specifičnih programa razmene:

- *Bourses Eiffel Doctorat* — *Eiffel* stipendije za doktorante iz stranih zemalja kojima se pruža prilika da tokom druge ili treće godine doktorske teze istražuju u okviru francuskih instituta.
- ECO-NET program — koji ima za cilj da doprinese stvaranju zajedničkog evropskog prostora namenjenog naučno-tehničkim istraživanjima, koji će uključiti u saradnju kako buduće članice Evropske unije tako i zemlje Istočne Evrope. Uključene su sve oblasti nauke i tehnike.
- *Séjour scientifique de Haut Niveau* — tzv. naučni boravak na visokom nivou namenjen stranim posledoktorantima i visokim stručnjacima. Ideja je da se stipendira boravak u Francuskoj renomiranih stranih stručnjaka, kao i istraživanja u laboratorijama francuskih univerziteta i institucija. Uključene su sve oblasti nauke i tehnike.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Srbija i Crna Gora predstavljaju jednu od država sa kojom je saradnja podržana u okviru prethodno opisanih programa.

SCOPES 2005–2008 (SCIENTIFIC CO-OPERATION BETWEEN EASTERN EUROPE AND SWITZERLAND)

Program Švajcarske nacionalne Fondacije za nauku SNSF (Swiss National Science Foundation) i Švajcarske Agencije za razvoj i saradnju (Swiss Agency for Development and Co-Operation)

Internet adresa programa:

http://www.snf.ch/en/rep/int/int_sco.asp

Opis:

Finansiranje saradnje institucija, zajedničkih istraživačkih projekata, pripremnih projekata (za prve dve navedene opcije), učešća na konferencijama u Švajcarskoj.

Ciljne grupe:

Individualni istraživači, timovi istraživača i istraživačke institucije.

Aktivnosti:

Kada su tematske oblasti u pitanju ne postoje precizne definicije već su grupisane u tri opšte oblasti:

- Humanitarne i društvene nauke;
- Matematika, prirodne i inženjerske naučne discipline i
- Biologija i medicina.

Deo koji je posvećen tehničkim naukama pripada drugoj grupi, ali treba naglasiti da nije dovoljno izabrati opštu temu. Bitno je da finansirani projekat doprinosi rešavanju problema u približavanju zemalja Istočne Evrope Evropskoj uniji.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Moguće učešće SCG — državne obrazovne i istraživačke institucije koje se bave nekomercijalnim naučnim istraživanjima, neprofitne nevladine organizacije koje mogu dokazati međunarodnu naučnu verifikaciju.

**SFI — SCIENCE FOUNDATION IRELAND
IRSKA NAUČNA FONDACIJA**

Internet adresa programa:

http://www.sfi.ie/content/content.asp?section_id=207&language_id=1

Opis:

Oblast delovanja mora da pripada jednoj od dve opsežne oblasti:

- Biotehnologija i
- Informacione i komunikacione tehnologije — ICT.

Ulaganja mogu biti u obliku stipendija za istraživanje u naučnim centrima Irske, zatim u obliku organizacije pojedinih seminara, programa, kao i u omogućavanju saradnje eminentnih stručnjaka i preduzeća.

Ciljne grupe:

Planirano je da SFI fondacija u toku perioda 2000—2006. investira 646 miliona evra u akademske istraživače i istraživačke timove visoke stručnosti čije će ideje generisati nova saznanja i tehnologije. Međunarodna kooperativnost je poželjna, a kreativnost istraživača je neophodna.

Aktivnosti:

Sa aspekta tehničkih nauka od značaja je ICT oblast tehnologije koja obuhvata sledeće aspekte delovanja:

- softverske aplikacije, uključujući komunikacije, pouzdanost i zaštitu sistema, korisničke interfejse, modelovanje i simulaciju;
- integraciju elektronskih, optičkih i bežičnih komponenti i uređaja;
- mreže visokih protoka, bežične i mobilne komunikacije; prenos govora, video tehnologije; upravljanje mrežama; komutaciju;
- distribuciju paralelnih sistema radi sigurnosti i zaštite;
- saradnju sa industrijskim preduzećima koja se bave ICT tehnologijama.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Srbija i Crna Gora predstavljaju jednu od država sa kojom je saradnja podržana u okviru SFI programa.

Primeri:

- *Research Frontiers Programme 2006 Competition* — podrška nagrade i stipendiranja za istraživanja na integrisanim

poljima inženjeringa, nauke i matematike, pri čemu se teži edukativnom doprinosu i nacionalnom naučnom progresu.

- *SFI Centres for Science, Engineering, and Technology: Campus-Industry Partnerships (CSET)* — program konstruisan za investiranje u partnerstvo između istraživača i industrijskih firmi. Nagrade, tj. stipendiranja se procenjuju na vrednost od 5 miliona evra, za period do pet godina.
- *SFI Investigator Programme Grants* — četvorogodišnje finansiranje vodećih istraživača u oblastima nauke i inženjerstva. Grantovi ovog tipa se kreću u iznosu od 100.000 do 250.000 evra na godišnjem nivou.

ERNST MACH GRANT

Program Austrijske agencije za internacionalnu saradnju na polju edukacije i istraživanja The Austrian Exchange Service (ÖAD) — Agency for International Co-Operation in Education and Research ÖAD

Internet adresa programa:

http://www.oead.ac.at/_english/austria/grants/index.html

Opis:

Dodeljivanje istraživačke stipendije u trajanju do 9 meseci.

Ciljne grupe:

Posledoktoranti zaposleni na univerzitetima odabranih zemalja. Uslov je da ranije nisu obavljali istraživanja u Austriji, u trajanju dužem od 6 meseci. Starosna granica je 35 godina.

Aktivnosti:

Kako je program opšteg karaktera, finansiraju se posledoktorske studije i iz oblasti tehničkih nauka.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Srbija i Crna Gora predstavljaju jednu od država sa kojom je saradnja podržana.

Ostale informacije:

Finansiranje izabranih posledoktoranata obuhvata mesečne isplate od 980 evra, za polaznike doktorskih studija, a za već svršene doktorante 1040 evra. Dodatno se plaća smeštaj.

**LISE MEITNER POSTDOC PROGRAMME OF THE FWF
POSLEDOKTORSKI PROGRAM LIZE MAJTNER
Program austrijskog Naučnog fonda FWF — (Austrian Science
Fund)**

Internet adresa programa:

http://www.oead.ac.at/_english/austria/grants/index.html

Opis:

Dodeljivanje istraživačkog *granta* u trajanju od 12 do 24 meseca. Finansiranje izabranih posledoktoranata obuhvata investiranje putovanja, neophodnih materijala i instrumenata za istraživanje itd.

Ciljne grupe:

Visokoobrazovani polaznici posledoktorskih studija. Uslov je da ranije nisu obavljali istraživanja u Austriji, u trajanju dužem od 6 meseci. Starosna granica je 40 godina.

Aktivnosti:

Kako je program opšteg karaktera, finansiraju se posledoktorske studije i iz oblasti tehničkih nauka.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Srbija i Crna Gora predstavljaju jednu od država sa kojom je saradnja podržana.

Dodatne informacije:

Dr. B. Zimmermann

Tel: +43-1-505 67 40 DW 28

Email: zimmermann@fwf.ac.at

**SPECIJALIZOVANI MAGISTARSKI PROGRAM INDUSTRIJSKOG
INŽENJERSTVA**

**Program sprovode Fakultet organizacionih nauka i Ecole
Centrale iz Pariza**

Internet adresa:

<http://www.ecp.fr/>

<http://www.fon.bg.ac.yu>

Opis:

Cilj ovih studija je sticanje produbljenog teorijskog tehničkog znanja i praktično iskustvo u realnim situacijama. To je razlog zbog kog se ove studije sastoje od faze sticanja znanja i od faze staža u firmi. Faza sticanja znanja se sa svoje strane deli na tehničke i metodološke predmete, na posete preduzećima, individualne radove i praksu. Staž u firmi traje najmanje 4 meseca, i nakon toga se pristupa pisanju i odbrani diplomskog rada.

Ciljne grupe:

Kandidati koji već imaju visoku stručnu spremu poslediplomskog nivoa.

Aktivnosti programa:

Studije traju godinu dana. Časovi se održavaju na Fakultetu organizacionih nauka Univerziteta u Beogradu, a predavanja su na francuskom jeziku i drže ih profesori Ecole Centrale i Fakulteta organizacionih nauka. Studenti koji ne govore francuski jezik obavezni su da prate intenzivni tečaj francuskog jezika, koji organizuje Francuski kulturni centar u Beogradu u toku tri meseca do početka nastave (od oktobra do decembra). Studenti su obavezni da stažiraju u nekom preduzeću (u periodu od oktobra do marta). Izbor preduzeća se vrši sa jednim od članova pedagoške ekipe, u skladu sa konkretnim potrebama, kako bi se postigli ciljevi staža. Nakon završenog staža, studenti pišu rad koji se vrednuje prilikom dobijanja diplome.

Dodatne informacije:

Radmila Jančić
radica@yubc.net

Ostale informacije:

Završna diploma je diploma magistra priznata od Konferencije visokih škola.

Korisni linkovi

Francuski vodič za traženje doktorskih i posledoktorskih studija
<http://www.andes.asso.fr/guide.html>
Finski pretraživač
http://www.research.fi/t-yhteist2_en.html

Programi namenjeni studentima

Programi namenjeni studentima, studijima i mobilnosti mogu se vrlo grubo podeliti u tri grupe. Prvu grupu čine veliki programi Evropske unije (Socrates, TEMPUS, Erasmus Mundus), kao i neki veći regionalni programi. Drugu grupu čine programi koji počivaju na međudržavnim ugovorima o saradnji, dodeljuju ih vlade i funkcionišu po sistemu kvota ili po sistemu reciprociteta. Treću grupu čine programi i grantovi koje dodeljuju sami univerziteti ili pojedine organizacije. S obzirom na njihovu važnost programi iz prve grupe opisani su u prvom delu ove brošure. Pet programa iz druge grupe koji su predstavljeni nisu jedine mogućnosti već služe više kao primer. Treća grupa je veoma velika i šarolika, rascepkana po grupama studija, načinima finansiranja, uslovima itd. i nju za sada ostavljamo nerazotkrivenu.

Za sve tragače za studijama u inostranstvu najbolje polazište su pretraživači. Oni vam omogućavaju da u odnosu na oblast studija i nivo (osnovne, magistarske, doktorske studije) pronađete program i stipendiju koji vam odgovaraju.

S obzirom da je ovo deo namenjen studentima, dotakli smo se i studentskih grupa i organizacija koje za svoje aktivnosti mogu dobiti podršku međunarodnih organizacija i fondova. Posebno važne aktivnosti su one na reformi visokog obrazovanja koja pored poboljšanja kvaliteta studija u zemlji olakšava i mobilnost studenata.

HUYGENS PROGRAMME
Program Ministarstva obrazovanja, kulture i nauke Holandije

Internet adresa programa:

<http://www.nuffic.nl/huygens>

Opis:

Huygens program pomaže dolazak izuzetnih stranih studenata iz zemalja sa kojima je Holandija sklopila Ugovor o kulturi i sa kojima je holandsko ministarstvo obrazovanja, kulture i nauke sklopilo ugovore o dodeljivanju stipendija.

U sklopu programa 175 studenata može dobiti stipendiju na period od tri do deset meseci. Za stipendiju se konkuriše Ambasadi Kraljevine Holandije tek po primanju studenta na neki od univerziteta u Holandiji. Stipendija obezbeđuje besplatno školovanje, troškove puta i mesečne troškove boravka.

Od školske 2006-2007. godine Huygens program biće transformisan u veći Huygens program za stipendije (Huygens Scholarship Programme – HSP).

Ciljne grupe:

Studenti koji su završili prvi stepen visokog obrazovanja.

Dodatne informacije:

http://www.nlembassy.org.yu/contents/scholarship/c_huygens.htm

**GUEST SCHOLASHIP FOR ADVANCED ACADEMIC STUDIES OR RESEARCH IN SWEDEN
STIPENDIJA ZA GOSTOVANJE U NAPREDNIM STUDIJAMA ILI ISTRAŽIVANJU U ŠVEDSKOJ
Program Švedskog instituta**

Internet adresa programa:

www.si.se

Opis:

Švedski Institut ima za zadatak da informiše svet o Švedskoj i da organizuje razmene sa drugim zemljama u sferama kulture, obrazovanja i društvenog života. Švedski institut ima posebne zadatke u polju međunarodne saradnje.

Švedski Institut godišnje dodeljuje oko 150 stipendija za studente i istraživače koji dolaze na neki od univerziteta u Švedskoj. Ne postoje kvote po zemljama, a stipendiraju sve oblasti studija.

Ciljne grupe:

Studenti koji su završili prvi stepen visokog obrazovanja iz svih zemalja sveta.

Dodatne informacije:

http://www.sweden.se/templates/cs/SISFrontPage____4908.aspx

**MASTER PROGRAMME FOR KEY PERSONNEL IN DEVELOPING COUNTRIES
MAGISTARSKI PROGRAM ZA KLJUČNE KADROVE U ZEMLJAMA U RAZVOJU**

Program Švedskog instituta i Švedske agencije za međunarodni razvoj (Swedish International Development Co-operation Agency)

Internet adresa programa:

http://www.sweden.se/templates/cs/Article____10273.aspx

Opis:

Od školske 2005–2006. godine Švedski institut i Švedska agencija za međunarodni razvoj uvode nove stipendije za magistarske studije na univerzitetima u Švedskoj. Cilj ovih stipendija je da pomognu napredak određenih struka u ciljnim zemljama.

Ciljne grupe:

Studenti iz SCG koji su završili prvi stepen visokog obrazovanja.

Dodatne informacije:

www.studyinsweeden.se

**THE QUOTA PROGRAMME
KVOTA PROGRAM
Program Vlade Kraljevine Norveške**

Internet adresa programa:

<http://www.uio.no/english/academics/admission/quota/index.html>

Opis:

Norveški Kvota program je shema finansiranja koju Vlada Norveška nudi studentima iz zemalja u razvoju, Centralne i Istočne Evrope

i bivših sovjetskih republika za studije na institucijama visokog obrazovanja u Norveškoj. Ova vrsta finansiranja počela je 1994. godine s ciljem da ponudi posebno pripremljene magistarske studije na engleskom zasnovane na istraživanju. Kvota program nudi i finansiranje doktorskih studija i jednogodišnji napredni kurs norveškog jezika. Programi koji su ponuđeni odobreni su od strane Ministarstva prosvete i sporta Norveške, a određena kvota stipendija je dodeljena institucijama u Norveškoj od strane Ministarstva svake godine.

Ciljne grupe:

Studenti koji su završili prvi stepen visokog obrazovanja i doktoranti.

STIPENDIJE ZA STRANE STUDENTE U SLOVENIJI
Program Vlade Republike Slovenije

Internet adresa programa:

<http://www.cmepius.si>

Opis:

Školarine se dodeljuju stranim studentima (prioritet imaju poslediplomci) koji žele da borave u Sloveniji do 10 meseci. Glavni cilj ovog programa je podrška stranim studentima koji žele deo studija da urade na individualnoj osnovi pod mentorstvom profesora iz Slovenije. Studenti koji se prijavljuju za program trebalo bi da govore slovenački ili jezik koji su dogovorili sa mentorom.

Stipendija pokriva troškove boravka u Sloveniji, ali ne i samu školarinu.

Ciljne grupe:

Studenti osnovnih studija i primarno poslediplomskih studija.

THE YOUTH PROGRAMME
OMLADINSKI PROGRAM
Program Evropske komisije — Generalni direktorat za obrazovanje i kulturu

Internet adresa programa:

http://europa.eu.int/comm/youth/priorities/southeast_2003_en.html

Opis:

Program mladim ljudima otvara mogućnosti za mobilnost i aktivno učešće u stvaranju Evrope trećeg milenijuma. Cilj programa je da doprinese stvaranju „Evrope znanja“ i stvori evropski prostor saradnje u razvoju politike za mlade zasnovane na neformalnom obrazovanju. Podstiče koncept doživotnog učenja i razvoj veština i sposobnosti koje promovišu aktivnu civilnu participaciju.

Evropska komisija je zajedno sa Vladom Republike Slovenije osnovala Informativni centar za program Omladina u Jugoistočnoj Evropi, koji nacionalnim agencijama pruža informacije o potencijalnim partnerima u Jugoistočnoj Evropi.

Omladinski program sa navedenim akcijama traje do 2006. godine, kada ga zamenjuje novi program Omladina u akciji (Youth in Action).

Ciljne grupe:

Mladi od 15 do 25 godina, omladinske i studentske organizacije, omladinski lideri, treneri.

Aktivnosti:

Akcija 1 — Youth for Europe (Omladina za Evropu) — grupne razmene mladih od 15 do 25 godina, upoznavanje sa različitim kulturama, istraživanje zajedničkih tema i dr.

Akcija 2 — European Voluntary Service (Evropska volonterska služba) — mladi mogu provesti do 12 meseci u inostranstvu kao evropski volonteri koji pomažu u lokalnim projektima na različite teme: društvene, ekološke, umetničke i kulturne, nove tehnologije, razonoda i sport itd.

Akcija 3 — Youth Initiatives (Omladinske inicijative) — podrška omladinskim projektima na lokalnom nivou.

Akcija 4 — Joint Actions (Zajedničke aktivnosti) — povezivanje sa projektima Sokrates (obrazovanje) i Leonardo da Vinci (stručno obučavanje i usavršavanje), podrška programima koji nastaju na komplementarnoj prirodi ovih programa.

Akcija 5 — Support Measures (Mere podrške) — za osobe koje rade sa mladima: razvoj novih projekata, unapređenje kvaliteta projekata, kao i mere podrške za ostale akcije.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Mladi iz SCG mogu da učestvuju u akcijama 1, 2 i 5.

Dodatne informacije:

Informativni centar za JIE <http://mladina.movit.si/> i

Informativni centar Omladinskog programa <http://www.salto-youth.net/>

Informacije o mogućnostima za mlade <http://www.euro-desk.org.new.index.asp>

www.balkanyouthproject.net

GRUPNE STUDIJSKE POSETE STUDENATA UNIVERZITETIMA U NEMAČKOJ

Program DAAD Deutscher Akademischer Austausch Dienst (Nemačka službe za akademsku razmenu)

Internet adresa programa:

www.daad.de/stipendien

Opis:

Program za finansiranje kraćih grupnih poseta i učešća na studijskim seminarima, radionicama i praktičnim kursevima iz oblasti visokog obrazovanja na univerzitetima u Nemačkoj. Cilj je da se studentima omogući sticanje novih profesionalnih znanja, ali i povezivanje nemačkih sa drugim univerzitetima u svetu.

Grupe broje između 10 i 15 studenata koji moraju biti upisani minimalno u treći semestar pod vodstvom univerzitetskog profesora. Vreme boravka je između 7 i 12 dana. DAAD snosi troškove puta, boravka i osiguranja uz manji dnevni džeparac svakom studentu.

Postoje četiri roka za prijavljivanje godišnje (februar, maj, avgust i novembar).

Ciljne grupe:

Visokoškolske institucije i studenti koji su upisani u min. 3. semestar osnovnih studija.

**SOLIDARITY FUND FOR YOUTH MOBILITY
FOND SOLIDARNOSTI ZA MOBILNOST OMLADINE
Program Saveta Evrope**

Internet adresa programa:

http://galadriel.coe.int/fsmj/portal/media-type/html/user/anon/page/FSMJ_presentation

Opis:

Program je nastao 1994. godine kao zajednički projekat Saveta Evrope i Međunarodne železničke unije. Fond je namenjen isključivo mladima iz ekonomski nerazvijenih sredina kojima se finansira put železnicom kada učestvuju u međunarodnim obrazovnim aktivnostima. Projekti kojima se aplicira za ove fondove moraju uključiti najmanje dve zemlje i minimum desetoro mladih koji putuju zajedno.

**PROGRAMME OF SUPPORT TO YOUTH INITIATIVES
IN SEE REGION**

**PROGRAM PODRŠKE OMLADINSKIM INICIJATIVAMA
U REGIONU JUGOISTOČNE EVROPE
Program Pomoći naroda Norveške
(Norwegian People's Aid (NPA))**

Internet adresa programa:

<http://www.npa.org.yu/youth.html>

Opis:

Pomoć naroda Norveške je humanitarna organizacija norveškog sindikata koji je osnovan 1939. godine. U svom radu NPA se vodi vrednostima nacionalne i internacionalne solidarnosti, ljudskog ponosa, slobode i ravnopravnosti.

Omladinski program u zemljama bivše Jugoslavije pokrenut je 1993. pod nazivom Postpesimisti. Od 2002. godine, program je preimenovan i sada je Regionalni program za podršku omladinskim inicijativama. Fokus je na participaciji mladih u javnom životu, prigovoru savesti, svim oblicima diskriminacije, obrazovanju o ljudskim pravima i zastupanju. Cilj programa je da unapredi aktivno učešće mladih u društvu i u procesu demokratizacije, da doprinese znanju o osnovnim ljudskim i građanskim pravima i da pomogne proces pomirenja različitih etničkih grupa.

NPA dodeljuje grantove omladinskim organizacijama iz regiona jugoistočne Evrope koji organizuju aktivnosti koje su u okvirima NPA prioriteta.

STUDY SESSIONS / STUDIJSKI BORAVCI
Program Saveta Evrope — Generalni direktorat za obrazovanje, kulturu, nasleđe, mlade i sport

Internet adresa programa:

http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Youth/4._Financial_support/Study_Sessions/

Opis:

Uz sopstvene programe obrazovanja i treninga, evropski omladinski centri jednom godišnje organizuju program studijskih boravaka i drugih aktivnosti u saradnji sa nevladinim i vladinim omladinskim partnerima.

Ove aktivnosti — od kojih su studijska putovanja najvidljivija — zasnovane su na saradnji partnerskih organizacija i Direktorata za omladinu i sport Saveta Evrope. Studijski boravci su međunarodni omladinski događaji koji traju između 4 i 8 dana i koji okupljaju članove omladinskih organizacija i mreža, kao i stručnjake. Diskusija koja se tom prilikom vodi ima za cilj stvaranje zaključaka o prioritetima i programima Saveta Evrope. Ovi međunarodni omladinski događaji organizovani su u saradnji sa omladinskim organizacijama i mrežama, a domaćin je uvek jedan od evropskih omladinskih centara.

Mogu konkurisati evropske i međunarodne omladinske organizacije, evropske formalne ili neformalne mreže omladinskih organizacija, regionalne omladinske mreže i/ili nacionalni omladinski saveti.

EUROPEAN YOUTH FOUNDATION
EVROPSKA OMLADINSKA FONDACIJA
Program Saveta Evrope — Generalni direktorat za obrazovanje, kulturu, nasleđe, mlade i sport

Internet adresa programa:

http://galadriel.coe.int/fej/portal/media-type/html/country/null/user/anon/page/default.phtml?js_language=en

Opis:

Evropska omladinska fondacija je, kao deo Saveta Evrope, zadužena i za pružanje finansijske podrške u ostvarivanju prioriteta Saveta Evrope.

Prioritetni programi za period 2003—2005. su promocija dijaloga među kulturama, obrazovanje o ljudskim pravima i promocija dostojanstva i društvene kohezije, participacija i demokratsko građansko društvo i podrška definisanju i stvaranju adekvatnih strategija za mlade.

Aktivnosti:

Kategorija A — International youth meetings (Međunarodni susreti mladih) — seminari, konferencije, radionice, kampovi i drugo.

Kategorija B — Youth activities other than meetings (Druge omladinske aktivnosti osim susreta) — studije i istraživački projekti, dokumentacija o omladinskim temama, publikacije, kampanje, izložbe, studijske posete i drugo.

Kategorija C — Administration of international non-governmental youth organisations and networks (Administracija međunarodnih nevladinih omladinskih organizacija i mreža) — godišnji grantovi za deo opštih administrativnih troškova.

Kategorija D — Pilot projects (Pilot projekti) — za susrete ili druge vrste aktivnosti. Cilj ove kategorije je da otvori prostor za raznovrsne inicijative bez strogih pravila, uslova i kriterijuma.

**CO-OPERATION AND ASSISTANCE PROGRAMME
PROGRAM SARADNJE I PODRŠKE**

Program Saveta Evrope — Generalni direktorat za obrazovanje, kulturu, nasleđe, mlade i sport

Opis:

Direktorat za omladinu i sport Saveta Evrope organizuje trening kurseve i seminare i nudi zakonodavnu pomoć i savete u oblasti politike za mlade u zemljama Centralne i Istočne Evrope. Cilj programa je podrška ovim zemljama u stvaranju i implementaciji politike za mlade, u stvaranju i razvijanju omladinskih udruženja i struktura, kao i podrška saradnji između nadležnih državnih struktura i omladinskog sektora i podrška i promocija omladinskih razmena širom Evrope.

LINKING CITIZENS WITH GOVERNMENT

POVEZIVANJE GRAĐANA I DRŽAVE

Program Balkanskog fonda za demokratiju (Balkan Trust for Democracy)

Internet adresa programa:

<http://www.gmfus.org/balkantrust/>

Opis:

Program obezbeđuje grantove lokalnim i nacionalnim organizacijama da unaprede učešće građana u radu države i njenih organa, ohrabre participaciju u odlučivanju i rešavanju problema, političke reforme, građansko obrazovanje, monitoring rada državnih organa i druge kreativne i efektivne projekte usmerene ka demokratizaciji.

Program je namenjen lokalnim i nacionalnim organizacijama sa Balkana, grupama građana, nevladinim organizacijama, državnim organima, stručnim i obrazovnim organizacijama.

REGIONAL COOPERATION AND COLLABORATION

REGIONALNA SARADNJA I PARTNERSTVO

Opis:

Program ima iste ciljeve kao i program Povezivanje građana i države, ali je namenjen projektima koji unapređuju regionalnu saradnju i razmenu iskustava o dobrim rešenjima, otvaranje zajedničkih problema demokratskog razvoja i grade mreže između vlada, nevladinih organizacija, građanskih inicijativa i drugih institucija koje rade na unapređenju razumevanja i saradnje u regionu.

SOCRATES II — ERASMUS (THE EUROPEAN COMMUNITY PROGRAMME IN THE FIELD OF HIGHER EDUCATION)

SOCRATES II — ERASMUS (EVROPSKI KOMUNITATIVNI PROGRAM U OBLASTI VISOKOG OBRAZOVANJA)

Program Evropske komisije — Generalni direktorat za obrazovanje i kulturu

Internet adresa programa:

http://europa.eu.int/comm/education/programmes/socrates/erasmus/erasmus_en.html

Opis:

Erasmus je deo Socrates II programa zadužen za oblast visokog obrazovanja. Erasmus ima za cilj poboljšanje kvaliteta obrazovanja i jačanje evropske dimenzije u visokom obrazovanju kroz transnacionalnu saradnju univerziteta, povećanu mobilnost na evropskom nivou i poboljšanje transparentnosti i akademskog priznavanja studija i kvalifikacija u svim zemljama Evropske unije.

Ciljne grupe:

Univerziteti, profesori i studenti.

Aktivnosti:

Student Exchanges (Razmena studenata) — putem Erasmus programa studentima univerziteta koji su u mreži Erasmus omogućeno je da provedu između tri meseca i jedne akademske godine na nekom drugom univerzitetu uključenom u ovu mrežu. Ovaj program omogućava studentima da dobiju stipendije kojima će pokriti dodatne troškove ove razmene (npr. troškove stanovanja, troškove pripremnog kursa jezika) ali ne pokriva troškove studiranja odnosno školarine, troškove ispitivanja ili korišćenja laboratorija. Na osnovu posebnog Sporazuma potpisanog između svih zemalja učesnica Socrates programa, rezultati koje student tokom ove razmene ostvari u vidu kredita (ECTS) priznaju se i na njegovom matičnom univerzitetu.

Teacher Exchanges (Razmena profesora) — Erasmus program omogućava da profesori univerziteta koji su u mreži Erasmus predaju na jednom od drugih univerziteta iz mreže u trajanju od jedne nedelje do šest meseci. Profesori za svoj boravak mogu dobiti stipendiju u maksimalnom iznosu od 2000 evra. Ovaj boravak se ne mora odnositi samo na predavanja, profesori boravak mogu iskoristiti i za zajednički rad na razvoju kurikuluma ili za formiranje tematskih mreža.

Curriculum Development (Razvoj kurikuluma) — Ovaj deo Erasmus programa podržava dve vrste projekata — razvoj obrazovnih programa na srednjem i naprednom nivou i zajedničke programe koji za cilj imaju razvoj „evropskih modula“ na univerzitetima. Ovaj deo programa za cilj ima poboljšanje kvaliteta studija i razvoj akademske saradnje na nacionalnom, regionalnom i evropskom nivou.

Intensive Programmes (Intenzivni programi) — Ovo su kratki programi koji okupljaju studente i profesore univerziteta zemalja-

učesnica Sokrates programa sa namerom da se poboljša proces nastave, da se studentima i profesorima omogući da prošire znanja i tehnike nastave kroz zajednički rad u višenacionalnim grupama i da se profesorima iz različitih zemalja omogući da u međunarodnoj atmosferi razmene iskustva iz oblasti novih nastavnih metoda.

Thematic Networks (Pan-evropske tematske mreže) — Ove mreže daju okvir za saradnju između departmana, akademskih institucija i drugih partnera. Cilj mreža je poboljšanje kvaliteta studija i razvoj evropske dimenzije u okviru određene akademske discipline ili studijskog programa. Dodatno, tematske mreže mogu biti multidisciplinarne i interdisciplinarne a mogu se baviti i menadžmentom na univerzitetima ili kontrolom kvaliteta.

Učešće Srbije i Crne Gore:

Socrates II — Erasmus program nije otvoren za univerzitete, profesore i studente iz SCG.

**HESP — INTERNATIONAL HIGHER EDUCATION SUPPORT
PROGRAMME
PROGRAM MEĐUNARODNE PODRŠKE U OBLASTI VISOKOG
OBRAZOVANJA
Program Instituta za otvoreno društvo, Fondacija Soros**

Internet adresa programa:

<http://www.soros.org/initiatives/hesp/>

Opis:

HESP ima za cilj unapređenje visokog obrazovanja u domenu humanističkih i društvenih nauka u zemljama Centralne, Istočne i Jugoistočne Evrope, bivšeg Sovjetskog Saveza i Mongolije.

Aktivnosti HESP-a uključuju podršku institucijama, organizacijama i pojedincima.

U okviru HESP-a postoji nekoliko programa:

1. Academic Fellowship Program (Akademski program razmene) — cilj programa je da doprinese reformi sistema visokog obrazovanja u zemljama Centralne i Istočne Evrope i u zemljama Centralne Evroazije i da pomogne izgradnju inkluzivnih obrazovnih mreža na lokalnom, regionalnom i globalnom nivou.

2. Central European University Outreach Programs (Programi visokog dometa centralnoevropskog univerziteta) — program nudi niz mogućnosti visokog dometa za edukatore. Vodi se kroz podršku koju pruža Međunarodni program podrške visokom obrazovanju (International Higher Education Support Program)
3. HESP Mobility Program (HESP-ov Program mobilnosti) — kroz ovaj program podržava se mobilnost između institucija koje su u mreži HESP-a. Korisnici ovog programa mogu biti studenti, akademsko i administrativno osoblje visokoškolskih institucija.
4. HESP Regional Seminar for Excellence in Teaching — ReSET (HESP-ov Regionalni seminar za izvrsnost u podučavanju) — cilj programa je da se obezbedi regionalni okvir za zajedničko istraživanje veza između sadašnjih školarina i prakse izvrsnog podučavanja u domenu humanističkih i društvenih nauka na dodiplomskom nivou, pružajući time podršku razvoju članovima akademske zajednice pojedinačno i unapređujući učenje u njihovih učionicama.
5. Institutional Support (Institucionalna podrška) — ovaj međunarodni program podrazumeva i finansijsku podršku i proaktivnu saradnju sa institucijama u brojnim oblastima od važnosti.
6. South East Europe Student Initiatives — SESI (Studentske inicijative u Jugoistočnoj Evropi) — ovaj program podržava saradnju studentskih inicijativa iz zemalja Jugoistočne Evrope.

Ciljne grupe:

Institucije i pojedinci, studenti i profesori.

Pretraživači za studije i stipendije

— Evropa

- PLOTEUS — Portal on Learning Opportunities throughout the European Space (Portal o mogućnostima učenja u celom evropskom prostoru)
<http://europa.eu.int/ploteus/portal/home.jsp>
- European Youth Portal (Evropski omladinski portal)

http://europa.eu.int/youth/studying/at_university/index_eu_en.html

— Region

- Academic Information Network of South East Europe (Akademska informativna mreža jugoistočne Evrope)

<http://www.ainsee.info/index.php>

— Austrija

- The Austrian mobility and research grants database (Austrijska baza grantova za mobilnosti i istraživanje)

http://www.oead.ac.at/_english/austria/grants/index.html

— Belgija

- Opportunities for studying in French-speaking Belgium (Mogućnosti studiranja u francuskom govornom području Belgije)

<http://www.enseignement.be/citoyens/index.asp>

- The Belgian Development Cooperation (Belgijski razvoj saradnje)

<http://www.dgdc.be/en/dgdc/grants/index.html>

— Češka

- Academic Centre for Student Activities (Akademijski centar za studentske aktivnosti)

<http://www.acsa.vutbr.cz/main/index.php>

— Danska

- Student Online's scholarship database (Studentska elektronska baza stipendija)

<http://www.so.dk/login.asp?section=legat&text=Legater&edirect=%2Flegat%2Fsearch%2Easp%3F>

— Finska

- Center for International Mobility (Centar za međunarodnu mobilnost)

<http://finland.cimo.fi/scholarships.html>

— Francuska

- EGIDE — Ministry of foreign affairs (Ministarstvo inostranih poslova Francuske)

<http://www.egide.asso.fr/uk/guide/preparer/obtenir/>

- Grčka
 - The Greek Ministry of Education and Religious Affairs scholarship programme (Program stipendija Ministarstva prosvete i vera Grčke)
http://www.ypepth.gr/en_ec_category1127.htm
- Holandija
 - Nuffic – the Netherlands organization for international cooperation in higher education (Organizacija za međunarodnu saradnju u visokom obrazovanju Holandije)
<http://www.nuffic.nl/>
<http://ext3.nuffic.nl/study/dutchhe/default.asp>
 - Study in the Netherlands (Studije u Holandiji) <http://www.studyinthenetherlands.net/>
- Irska
 - Department of Education and Science (Ministarstvo sporta i nauke Irske)
<http://www.education.ie/home/home.jsp?pcategory=27173&ecategory=27173&language=EN>
- Italija
 - Study in Italy (Studije u Italiji)
<http://www.study-in-italy.it/>
- Mađarska
 - Office of Higher Education Programmes (Kancelarije za programe visokog obrazovanja Mađarske)
<http://www.fpi.hu/>
<http://www.studyhungary.hu/>
- Nemačka
 - DAAD – Deutscher Akademischer Austausch Dienst (Nemačka služba za akademsku razmenu)
<http://www.daad.de/deutschland/en/index.html>
<http://www.daad.de/deutschland/en/2.4.2.html>
 - Campus Germany (Kampus Nemačka)
<http://www.campus-germany.de/english/1.html>

- Norveška
 - The Norwegian Centre for International Cooperation in Higher Education (SIU) (Norveški centar za međunarodnu saradnju u visokom obrazovanju)
<http://siu.no/vev.nsf/o/English>
- Poljska
 - Polish bureau for academic recognition and international exchange (Poljski biro za akademsko priznavanje i međunarodnu razmenu)
<http://www.buwiwm.edu.pl/>
http://www.menis.gov.pl/menis_en/higher_education/studia1ostang.pdf
- Portugal
 - Campus Portugal
<http://campus.sapo.pt/>
 - Univerzitetski portal
<http://www.universia.pt/conteudos/internacional/index.jsp>
- Rumunija
 - Study in Romania (Studije u Rumuniji)
<http://www.study-in-romania.ro/indexeng.htm>
- Slovačka
 - Ministarstvo prosvete Slovačke
<http://www.minedu.sk/DIEN/en.htm>
 - International Students' Guide to the Slovak Republic (Vodič za strane studente Republike Slovačke)
<http://www.saia.sk/article.aspx?id=640>
- Slovenija
 - Study in Slovenia (Studije u Sloveniji)
http://www.ljudmila.org/srce/stipendije/study_slo.htm
- Španija
 - Ministry of Education and Science of Spain (Ministarstvo prosvete i nauke Španije)
<http://www.mec.es/mecd/becas/>

- <http://www.becasmae.es/>
- Švedska
- Study in Sweden (Studije u Švedskoj)
http://www.sweden.se/templates/cs/Article___4936.aspx
 - Swedish Institute (Švedski institut)
<http://www.si.se/templates/StartPage.aspx?id=58>
 - International Programme Office for Education and Training (Kancelarija međunarodnog programa za obrazovanje i usavršavanje)
http://www.programkontoret.se/templates/Page___432.aspx
 - The Swedish Centre for International Youth Exchange (Švedski centar za međunarodne omladinske razmene)
<http://www.ciu.org/eng/index.html>
- Švajcarska
- Rector's Conference of Swiss Universities (Rektorska konferencija švajcarskih univerziteta)
<http://www.crus.ch/franz/Aus/>
 - Federal office for Education and Science (Federalna kancelarija za obrazovanje i nauku)
<http://www bbw.admin.ch/html/pages/amt-e.html>
<http://www.sbf.admin.ch/htm/international/international-e.html>
- Velika Britanija
- http://www.prospects.ac.uk/cms/ShowPage/Home_page/p!eLaXi
 - British Council (Britanski savet)
<http://www.britishcouncil.org/learning-study-in-the-uk.htm?mtklink=study-in-the-uk-corporate-homepage-link>

Korisne internet adrese

U ovom delu se nalaze pojedine internet adrese koje mogu biti od koristi za dalje praćenje programa i fondacija od značaja za integraciju Srbije i Crne Gore u evropski prostor nauke, istraživanja i visokog obrazovanja, a koje nisu date u prethodnim opisima programa i fondacija.

Kada ste jednom pronašli program koji Vam deluje interesantno, sledeći korak je da ostvarite kontakt u EU, pošto veliki broj evropskih programa zahteva da saradujete sa partnerom iz EU kao nosiocem ugovora o finansiranju („kontraktor“). Kontakte je idealno pronaći u naučnim i stručnim asocijacijama čiji ste član, ali to ponekad nije dovoljno, niti je uvek moguće. Sledeći linkovi mogu da Vam posluže kao inspiracija pri traženju evropskih partnera.

Internet strana *Sastanka evropskih ministara zaduženih za visoko obrazovanje u Bergenu 2005. godine* sa podacima o rezultatima procesa stvaranja *Evropskog prostora visokog obrazovanja* (EHEA), odnosno Bolonjskog procesa

<http://www.bologna-bergen2005.no>

Internet strana Evropske unije o *Evropskom prostoru istraživanja* (ERA — *European Research Area*)

<http://europa.eu.int/comm/research/era>

Internet strana CORDIS-a o *Evropskom prostoru istraživanja*

<http://www.cordis.lu/era>

Internet strana Evropske unije o *Kopenhagenskom procesu*

http://europa.eu.int/comm/education/copenhagen/index_en.html

Evropska univerzitetska asocijacija (EUA — *European University Association*)

<http://www.eua.be>

Nacionalne studentske unije Evrope (ESIB)

<http://www.esib.org>

Evropska fondacija za nauku (ESF – European Science Foundation)

<http://www.esf.org>

Portal mobilnosti istraživača Evropske unije

<http://europa.eu.int/eracareers>

Mreža Jugoistočne Evrope za saradnju u obrazovanju (SEEECN – South East European Educational Cooperation Network)

<http://www.see-educoop.net>

Evropska asocijacija institucija visokog obrazovanja (EURASHE – European Association of Institutions in Higher Education)

<http://www.eurashe.be>

Pakt za stabilnost jugoistočne Evrope

<http://www.stabilitypact.org>

Akcionni program za mala i srednja preduzeća Evropske unije

<http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship>

Evropska agencija za rekonstrukciju (EAR – European Agency for Reconstruction)

<http://www.ear.eu.int>

Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD – European Bank for Reconstruction and Development)

<http://www.ebrd.org>

Evropska investiciona banka (EIB – European Investment Bank)

<http://www.eib.org>

Evropski investicioni fond (EIF – European Investment Fund)

<http://www.eif.eu.int>

Evropska asocijacija za slobodnu trgovinu (EFTA – European Free Trade Association)

<http://www.efta.int>

Okvirni program Evropske unije za naučno istraživanje, tehnološki razvoj i ogledne aktivnosti

<http://europa.eu.int/comm/research>

Internet strana na kojoj se nalaze konkursi za *grantove Evropske unije*

http://europe.eu.int/grants/index_en.htm

Informativni servis Evropske unije za istraživanja i razvoj (CORDIS – Community Research & Development Information Service). U osnovne ciljeve projekta spadaju: podrška istraživanjima i inovacijama u evropskim projektima, unapređenje iskorišćenja rezultata istraživanja i promocija širenja znanja o Evropi

<http://www.cordis.lu>

EUREKA – Mreže instituta, univerziteta i kompanija udruženih oko primenjenih projekata za koje se traže partneri

<http://www.eureka.be>

ERPA – European Research Papers Archive je elektronska arhiva i vodič kroz elektronska izdanja akademskih časopisa koji se bave evropskim integracijama

<http://eiop.or.at/erpa>

Evropski dokumentacioni centar (EDC – European Documentation Centre) je mreža dokumentacionih centara širom EU čiji je osnovni cilj promocija istraživanja evropskih integracija, ideje Evrope, istorije Evrope i transfera tih znanja u nastavne planove univerziteta i drugih visokih škola

http://europa.eu.int/comm/relays/edc_en.htm

EPIN – European Policy Institutes Network je mreža institucija koje se bave istraživanjima evropskih politika u najširem smislu

<http://www.epin.org>

SOSIG – Social Science Informaiton Gateway je vodič kroz veliki broj internet stranica relevantnih za istraživanja, predavanja i primenu u društvenim naukama i humanističkim disciplinama, biznisu, pravu i administraciji. Informacije su klasifikovane po oblastima: antropologija; biznis/menadžment; ekonomija; obrazovanje; environmentalistika; evropske studije; geografija; administracija; pravo; filozofija; po-

litika; istraživačke tehnike, sredstva i metodi; socijalni rad; sociologija; statistika; ženske studije

<http://www.sosig.ac.uk>

RAMON — Eurostat's Classifications Server. RAMON je baza podataka koja prati sve internacionalne klasifikacije u različitim oblastima: od klasifikacija naučnih disciplina, preko klasifikacija evropskih institucija, do klasifikacija npr. higijenskih standarda. Osim što je od fundamentalne važnosti za društvene naučnike i humanističare koji upotrebljavaju statistiku, RAMON može da Vam pomogne kada pišete projekte, pošto referira na sve frekventne termine evropske administracije

<http://europa.eu.int/comm/eurostat/ramon>

EuroInternet je internet biblioteka o evropskim integracijama. Sadrži preko hiljadu linkova na časopise, evropske institucije, programe, projekte, univerzitete, institute, nevladine organizacije i druga tela koja se bave „evropskim stvarima“. Verovatno najsadržajnije internet adresa za potragu za projektima i partnerima u EU

<http://eiop.or.at/euroint>

EURHISTAR je istorijski arhiv Evropske unije u Firenci sa preko 100.000 zapisa. Dragocen izvor za pisanje background odeljka aplikacije Vašeg projekta

<http://www.iue.it/ECArchives/Eurhistar.shtml>

Centar za evropsku politiku (EPC — The European Policy Centre) je nevladina organizacija locirana u Briselu, specifična po trenutnoj analizi brzih promena i razvoja u politici EU. Odličan izvor informacija o širem političkom, socijalnom i kulturnom okviru programa koji Vas interesuju

<http://www.theepc.be>

Alphagalileo je web-oglasnik za oblast obrazovanja, istraživanja, konsaltinga i primene na evropskom nivou. Informativni meta-servis: prikuplja informacije, prati promene i upućuje na različite tipove programa, kao i na ostale posrednike informacija o finansiranju istraživanja, nastavnih i sličnih aktivnosti u Jugoistočnoj Evropi

<http://www.alphagalileo.org>

COS – Comunity of Science je jedan od vodećih izvora informacija o finansiranju naučnih projekata u svetu, koji obuhvata sve oblasti ljudskog znanja. Sadrži oglase o blizu pola miliona ponuda u vidu zaposlenja, poklona, zajma ili saradnje, u ukupnoj vrednosti od više desetina milijardi evra, kao i 50.000 pojedinačnih profila istraživača. Na ovoj internet strani možete da promovirate sebe na tržištu znanja, pronađete partnere ili da osmislite projekat

<http://www.cos.com>

Akadska informaciona mreža Jugoistočne Evrope (AINSEE – Academic Information Network of Southeast Europe) je informativni metaservis: prikuplja informacije, prati promene i upućuje na različite tipove programa, kao i na ostale posrednike informacija o finansiranju istraživanja, nastavnih i sličnih aktivnosti u Jugoistočnoj Evropi. Odlično mesto za početak traganja za informacijama o programima u vezi sa našim regionom. AINSEE je specifičan po tome što se dnevno ažurira, i što se ne zaustavlja na najopštijim informacijama, već često donosi vesti o sasvim specifičnim projektima u okviru nekog programa

<http://www.ainsee.info>

Euro info korespondentni centar, Beograd je deo evropske mreže preko 300 informacionih centara, koju je osnovala Evropska komisija, a pod nadležnošću Evropske agencije za rekonstrukciju. Na ovoj adresi pronaći ćete obilje korisnih informacija o evropskim institucijama, istoriji, budućnosti, projektima, integracijama i mestu naše zemlje u njima

<http://www.eicc.co.yu>

Kancelarija Srbije i Crne Gore za pridruživanje Evropskoj uniji

<http://www.feio.sv.gov.yu>

Ministarstvo za međunarodne ekonomske odnose Srbije i Crne Gore

<http://www.umier.gov.yu>

Kancelarija za pridruživanje Evropskoj uniji Vlade Republike Srbije

<http://www.seio.sr.gov.yu>

Ministarstvo za ekonomske odnose sa inostranstvom Republike Srbije.
Naročito obratiti pažnju na Susedske programe (Neighbourhood Programme)

<http://www.mier.sr.gov.yu>

Ministarstvo prosvete i sporta Republike Srbije

<http://www.mps.sr.gov.yu>

Ministarstvo nauke i zaštite životne sredine Republike Srbije

<http://www.mntr.sr.gov.yu>

Ministarstvo prosvjete i nauke Republike Crne Gore

<http://www.mpin.cg.yu>

Ministarstvo za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije Republike Crne Gore

<http://www.minevrint.vlada.cg.yu>

Evropski pokret u Srbiji. Naročito obratiti pažnju na publikacije, kao i aktuelne konkurse

<http://www.emins.org>

INDEX

A

- Academic Fellowship Program 33, 118
- Administration of International Non-Governmental Youth Organisations and Networks (Administracija međunarodnih nevladinih omladinskih organizacija i mreža) 115
- Alphagalileo 128
- Alternativna akademska obrazovna mreža 10–12, 71
- Američka agencija za međunarodni razvoj 62–63
- ARI — Program za međunarodna istraživanja 40–41

B

- BACR British Association for Cancer Research — (Britanska asocijacija za istraživanje kancera) 84–85
- Balkan Trust for Democracy 12, 62–63, 116
- Britanska akademija 47–48
- Britanska fondacija 34, 61
- Britanski savet 35, 51, 123
- British Chevening Scholarships (Britanske Čivning stipendije) 35

C

- CARDS — Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation (Program pomoći Za

jednice za obnovu, razvoj i stabilizaciju) 9, 28–29

- CEEPUS — A Central European Exchange Program for University Studies (Program razmene u okviru Univerzitetskih studija Centralne Evrope) 26–27, 93, 98
- CEI — Central European Initiative (Centralnoevropska inicijativa) 27–28, 93, 99
- CERGE-EI — The Center for Economic Research and Graduate Education — Economics Institute (Program Centra za ekonomska istraživanja i posle diplomsko obrazovanje — Ekonomski institut) 46–47

Comenius 24

Co-operation and Assistance Programme (Program saradnje i podrške) 115

COS — Community of Science 129

COST — European Cooperation in the Field of Scientific and Technical Research (Evropska saradnja na polju naučnih i tehničkih istraživanja) 99–100

D

DAAD — Deutscher Akademischer Austausch Dienst (Nemački akademski servis za razmenu) 29–30, 53, 89, 97–98, 112, 121

Daad-Leibniz-Scholarships for Doctoral Candidates and Post-Docs (Da-

- ad Lajbnic stipendije za kandidate za doktore i postdoktorante) 51
- Dented 81
- Deutsche Forschungsgemeinschaft — DFG (Nemačka fondacija za istraživanja) 53, 60–61
- DG III — Directorate General of Social Cohesion, Council of Europe — (Generalni direktorat Saveta Evrope za društvenu koheziju) 68–69
- DG IV — Programi generalnog direktorata Saveta Evrope za kulturu, nasleđe, mlade i sport 69–71
- DKFZ International PhD Program (Programi doktorskih studija u Nemačkom Centru za istraživanja kancera) 87–88
- Documentation of the Life Stories of Former Slave and Forced Labourers (Dokumentovanje životnih priča bivših logoraša i prinudnih radnika) 56
- E**
- EAR — European Agency for Reconstruction (Evropska agencija za rekonstrukciju) 10, 36, 126, 129
- EBRD — European Bank for Reconstruction and Development (Evropska banka za obnovu i razvoj) 126
- Ecole Centrale 105–106
- Ecole Supérieure d'Interprètes et de Traducteurs (ESIT) — Université Paris III 71–72
- EDC — European Documentation Centre 127
- Education and Training in Cultural & Environmental Heritage in Montenegro (Obrazovanje i usavršavanje u oblasti životne sredine i kulturnog nasleđa u Crnoj Gori) 50
- EFTA — European Free Trade Association 126
- Égide 101, 120
- EIB — European Investment Bank (Evropska investiciona banka) 126
- Elie Kedourie Memorial Fund 47–48
- EMCL — European Masters Clinical Linguistics 80
- EPC — The European Policy Centre (Centar za evropsku politiku) 128
- EPIN — European Policy Institutes Network 127
- Erasmus 24, 81, 116–118
- Erasmus Mundus 22–23, 67, 80, 93, 97, 107
- ERPA — European Research Papers Archive (Evropski dokumentacioni centar) 127
- ESF — European Science Foundation (Evropska fondacija za nauku) 93–94, 126
- ESF EUROCORES Programmes 93–94
- ESIB — Nacionalne studentske unije Evrope 126
- EUA — European University Association (Evropska univerzitetska asocijacija) 125
- EURASHE — European Association of Institutions in Higher Education (Evropska asocijacija institucija visokog obrazovanja) 126

- EUREKA — Mreže instituta, univerziteti i kompanija udruženih oko primenjenih projekata za koje se traže partneri 127
- EURHISTAR 128
- EuroInternet 128
- European Voluntary Service (Evropska volonterska služba) 111
- European Youth Foundation (Evropska omladinska fondacija), Study sessions 114–115
- Evropska komisija 7–8, 15, 17–19, 22–23, 25, 36, 65–67, 78–81, 95, 97, 99, 100, 110–111, 116, 129
- Evropska unija 7, 9–11, 17–20, 22–23, 26–29, 36, 39, 40, 42, 54, 59, 65, 77, 93, 95–96, 101, 107, 117, 125–128,
- Fakultet političkih nauka 71
- F**
- Fond „Sećanje i budućnost“ 54, 56
- Fond za otvoreno društvo 15, 34, 39
- Fondacija Aleksandar fon Humbolt (Alexander von Humboldt Stiftung) 32, 52, 98
- Fondacija Elizabeta Barker (Elisabeth Barker Fund) 48
- Fondacija Fridrih Ebert (Friedrich Ebert Stiftung) 58–59
- Fondacija Fridrih Nojman (Friedrich Naumann Stiftung) 57
- Fondacija Geti (J Paul Getty Trust) 74
- Fondacija Konrad Adenauer (Konrad Adenauer Stiftung) 59–60, 72
- Fondacija Kurta Vajla za muziku (Kurt Weill Foundation for Music, inc) 75
- Fondacija Lindberg (Charles A. and Anne Morrow Lindbergh Foundation) 73
- Fondacija Stjuart Mot 62–63
- FP6 vid. Sixth Framework Programme for Research and Technological Development
- FP7 vid. Seventh Framework Programme
- CERI — Istraživački centar 40–41
- G**
- Generalni direktorat Saveta Evrope za obrazovanje, kulturu, nasleđe, mlade i sport 69, 114–115
- Geneva Foundation for Medical Education and Research — GFMER (Ženevska Fondacija za obrazovanje i istraživanja u medicini) 89–90
- German Cancer Research Center (Nemački Centar za istraživanje kancera) 87
- Grundtvig 24
- Grupne studijske posete studenata univerzitetima u Nemačkoj 112
- H**
- HEC — Hautes Etudes Commerciales (Škola za visoke komercijalne studije u Parizu) 44–45
- HESP — Higher Education Support Program (Program podrške visokom obrazovanju) 12, 33–34, 118–119
- Huygens Programme 107–108

I

IARC — International Agency for Research on Cancer (Međunarodna agencija za proučavanje raka) 82–83

IMG — Individual Mobility Grants 21, 65–66

INCO — Program podrške međunarodnoj saradnji 17, 79

Institut za otvoreno društvo 33, 118

International Youth Meetings (Međunarodni susreti mladih) 115

ISPA 9

J

JEP — Joint European Projects (Zajednički Evropski projekt) 21, 66–67

K

Kraljevina Norveška 109

Kraljevski institut Velike Britanije 49

Kratka poseta Velikoj Britaniji 49

L

Leonardo da Vinci 25, 111

Leverhulme Trust 34–35

Lingua 24

Linking Citizens with Government (Povezivanje građana i države) 116

Lise Meitner Postdoc Programme of the FWF (Posledoktorski program Lize Majtner) 105

M

Magistarske studije iz oblasti poslovne ekonomije na Ekonomskom fakultetu u Beogradu 44

Marie Curie (Marija Kiri) 17, 19–20, 93

Master Programme for Key Personnel in Developing Countries (Magistarski program za ključne kadrove u zemljama u razvoju) 109

Medine 81

Minerva 24

Ministarstvo spoljnih poslova Francuske 101

N

Network of Biological and Medical PhD Programs (Mreža bioloških i medicinskih doktorskih studija) 88

NPA — Norwegian People's Aid (Pomoć naroda Norveške) 113–114

O

OECD 28

ORSAS — Overseas Research Students Awards Scheme (Program stipendija za istraživanje za inostrane studente) 35–36

OSI Scholarship Programs 34

P

Pakt za stabilnost jugoistočne Evrope 126

Poslediplomske studije menadžmenta u kulturi i kulturne politike na Balkanu 45

Program Austrijskog naučnog fonda FWF — (Austrian Science Fund) 105

Program Britanske akademije 47–48

Program Britanskog saveta u Srbiji i Crnoj Gori 50

- Program Evropske komisije — Generalnog direktorata za istraživanje 17, 78
- Program Evropske komisije — Generalnog direktorata za obrazovanje i kulturu 22–23, 25, 65–67, 80–81, 95, 97, 110, 116
- Program Evropske komisije — u okviru FP6 i FP7 19
- Program Evropske komisije 18, 79
- Program Evropske unije 11, 20, 28, 96
- Program Ministarstva obrazovanja, kulture i nauke Holandije 107
- Program podrške „Istorija i ljudska prava“ 54–55
- Program prekogranične saradnje Srbije i Crne Gore, Mađarske i Rumunije 54
- Program Vlade republike Slovenije 110
- Program Vlade Velike Britanije 35
- Programi generalnog direktorata Saveta Evrope za društvenu koheziju (DG III) 68–69
- Programi generalnog direktorata Saveta Evrope za obrazovanje, kulturu, nasleđe, mlade i sport (DG IV) 69–71
- Programme of Support to Youth Initiatives in See Region (Program podrške omladinskim inicijativama u regionu jugoistočne Evrope) 113
- Programs for Training and Research in Public Health (Programi za stručna usavršavanja i istraživanja u javnom zdravstvu) 90
- R**
- Regional Cooperation and Collaboration (Regionalna saradnja i partnerstvo) 116
- Regional Seminar for Excellence in Teaching 33, 119
- Roman Herzog Research Fellowship (Roman Hercog istraživačke stipendije) 32, 52
- RRC — Regional Research Competition (Regionalna istraživanja) 46
- S**
- SAPARD 9
- Saradnja između Fakulteta političkih nauka u Beogradu i Instituta političkih studija u Parizu 42
- Saradnja između Pravnog fakulteta u Beogradu i Univerziteta Nancy 2 43
- Savet Evrope 11, 28, 36, 39, 68–69, 71, 113–115
- SCM — Structural and Complimentary Measures (Strukturne i komplementarne mere) 66
- SCOPES — Scientific co-operation Between Eastern Europe and Switzerland (Naučna saradnja između Istočne Evrope i Švajcarske) 47, 102
- SEEECN — South East European Educational Cooperation Network (Mreža Jugoistočne Evrope za saradnju u obrazovanju) 126
- Seventh Framework Programme — FP7 (Sedmi okvirni program) 18–19, 79, 93, 95

- SFI – Science Foundation Ireland (Irska naučna fondacija) 102–103
- Sixth Framework Programme for Research and Technological Development – FP6 (Šesti okvirni program za istraživanje i tehnološki razvoj) 17–18, 78–79, 93, 95
- Slovenija, Stipendije za strane studente u 110
- Socrates II – Erasmus 81, 116–118
- Socrates II 23–25, 81, 97, 116–118
- Solidarity Fund for Youth Mobility (Fond solidarnosti za mobilnost omladine Saveta Evrope) 113
- Southeast European Student Initiatives 33
- Specijalističke studije prevođenja 71
- Specijalizovani Magistarski program industrijskog inženjerstva 105
- Stipendija za gostovanje u naprednim studijama ili istraživanju u Švedskoj (Guest Scholarship for Advanced Academic Studies or Research in Sweden) 108
- Stipendije Foulkes fondacije (Foulkes Foundation Fellowships) 86–87
- Stipendije francuske vlade 41
- Svetska banka 28, 46, 83
- Swiss Agency for Development and co-operation (Švajcarska agencija za razvoj i saradnju) 47, 102
- Swiss National Science Foundation (Švajcarska nacionalna fondacija za nauku) 47, 102
- T**
- TEMPUS 9, 20–22, 65–66, 77, 93, 97, 107
- TEMPUS III Research Grants for Doctoral Candidates and Young Academics and Scientists (Program od interesa za tehničke nauke – Dodela stipendija za doktorske studije na nemačkim univerzitetima) 20–21, 66, 96–97
- The Austrian Exchange Service ÖAD – Agency for International Co-operation in Education and Research (Austrijska agencija za internacionalnu saradnju na polju edukacije i istraživanja) 104
- The European Community Programme in the Field of Higher Education (Evropski komunitativni program u oblasti visokog obrazovanja) 116
- The Quota Programme (Kvota program) 109
- The Wellcome Trust 85–86
- The Youth Programme (Omladinski program) 110–11, 113
- tropEd – European Master of Science Programme in International Health 81
- U**
- UICC – International Union Against Cancer (Međunarodna unija za borbu protiv kancera) 83
- Univerzitet Lion 2 45
- Univerzitet Nancy 2 43
- Univerzitet umetnosti 45
- W**
- Westminster Foundation for Democracy 61
- WUS – World University Service, Austria (Svetski univerzitetski servis, Austrija) 31, 98

Y

- Youth activities other than meetings
(Druge omladinske aktivnosti
osim susreta) 115
- Youth for Europe (Omladina za Evropu) 111
- Youth Initiatives (Omladinske inicijative) 111, 113

CIP — Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

378.014.542(497.11)(035) 378.4:005.6(497.11)(035)

EVROPSKI prostor nauke, istraživanja i visokog obrazovanja : mogućnosti Srbije i Crne Gore / priredio Bojan Komnenić. — Beograd : Alternativna akademska obrazovna mreža, 2005 (Beograd : Dosije). — 137 str. ; 21 cm

Tiraž 1.000. — Napomene uz tekst. — Registar.

ISBN 86-84151-12-7

a) Универзитети — Реформа — Србија — Приручници

b) Високошколско образовање — Управљање

квалитетом — Србија — Приручници

COBISS.SR-ID 125265932

2005